

جَنِي الثَّمَارِ
شَرْحُ صَحِيحِ الْأَذْكَارِ
بِلُغَةِ الْهُوسَا

Tarjaman Littafin

JANYU ASSIMAR
SHARHU SAHÎH AL-ADHKAR

Wallafar:

Dr. Khalid Ibn Mahmud Al-Juhani'

Fassarar:

Imam Muhammad Jalaal Deen Umar

جَنِّي الثَّمَارِ شَرْحٌ صَحِيحٌ الْأُذْكَارِ بِلُغَةِ الْهُوسَا

تَأْلِيفُ

السَّيِّحُ الدُّكْتُورُ خَالِدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجُهَنِّي

تَرْجَمَهُ

الإمامُ مُحَمَّدُ جَلَالُ الدِّينِ عُمَرُ

SOCIETY FOR EDUCATION & DEVELOPMENT

For Translation, Publishing & Distribution

SED - Tel/Fax: 00233-21-220248

Opp: Adodo Hotel House No. 1 Ablesto link N. Kaneshie

P.O. Box AN 157250 Accra - North

E-mail: africcghana@yahoo.ca

© Copyright 2025

All Rights Reserved for the Author

Accra, Ghana.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Abubuwan Dake Ciki

Gabâtarwan Mawallafi.....	10
Gabâtarwan Mai Fassara.....	14

Darasi Na Farko

Falalar yin zikiri (Ambaton Allah).....	16
Fâ'idōdin yin zikiri (Ambaton Allah).....	18.1
Ladubban Zikiri da Addu'a	18.2
Sharuddan Amsar Addu'a.....	20

Darasi Na Biyu

Lōkuta da wurâren Amsar Addu'a.....	23
Hanyōyin Amsar Addu'a	25
Abinda aka Haramta a cudanya shi cikin Addu'a.....	26
Abubuwanda suke hana amsa Addu'a.....	27

Darasi Na Uku

1. Addu'ar Shiga Bandaki.....	29
2. Zikirai (Kâfin) Bacci.....	30
3. Addu'ar yâye Kunci.....	32
4. Addu'ar Ta'ziyya.....	33

Darasi Na Huɗu

5. Abinda mai Azumi zai fada idan wani ya zâge shi.....	35
6. Addu'a kâfin zuwa wa iyâli (Sâduwar Aure).....	36
7. Addu'a a lōkacin Fushi.....	37
8. Zikirin Dâwōwa daga Tafiya.....	38
9. Yadda za a mayarwa kâfiri sallama idan yayi sallama.....	39
10. Addu'a yâyin jin cârar zakara da kukan jâki.....	40
11. Abinda Musulmi zai fada idan zai yabi Musulmi.....	41
12. Abinda ake fada a lōkacin firgici.....	42
13. Falalar yin Tasbihi (Subhanallah) da Tahmidi (Alhamdulillah)...	43

14. Karâtun Tahiya.....	44
15. Wanda aka jarrabi da waswasi.....	46.1
16. Falalar yin Zikiri.....	46.2
17. Zikiri bayan farkawa daga bacci.....	47
18. Addu'ar tafiya zuwa Masallâci.....	48
19. Addu'ar bude Sallah.....	49
20. Addu'ar dagōwa daga Ruku'u	50
21. Adduar Sujjadah.....	52
22. Salâti ga Annabi bâyan Tahiya karshe.....	53

Darasi Na Shida

23. Addu'ar Istihâra.....	55
24. Zikirin Sâfe da Yamma.....	56
25. Addu'ar Haduwa da Makiyyi da Mai Mulki.....	58
26. Addu'ar biyan Bâshi.....	59.1
27. Abinda ake tsare Yâra da shi.....	59.2
28. Addu'a yâyin saukan Ruwan Sama.....	60
29. Addu'a yâyin Kammala cin Abinci.....	61
30. Addu'ar Atishâwa.....	62
31. Addu'a yâyin Hawa da Sauka.....	63.1
32. Yadda Mai Harama zai yi Talbiya a aikin Hajji Kō Umara.....	63.2
33. Addu'ar ban Mâmâki da Al'amari Na Farin Ciki.....	64

Darasi Na Bakwai

34. Addu'ar tsarkake kai.....	66
35. Zikiri (Ambaton Allah) Bayan Kammala Alwala.....	67.1
36. Zikiri (Ambaton Allah) Shiga Gida.....	67.2
37. Addu'ar Shiga Masallâci.....	68
38. Zikiri (Ambaton Allah) Yâyin Kiran Sallah.....	69
39. Addu'a bayan Tahiya Karshe Kafin Sallamewa.....	72
40. Zikirai Bâyan Sallamewa daga Sallah.....	73

41. Abinda wanda yayi Mafarki (Mai kyau da Mara kyau) zai Aikata.....	75
42. Addu'a don kōrar Shaidan daga Gida.....	76

Darasi Na Takwas

43. Addu'a a lōkacin da Abinda bâya so ya fâru, kō ya Rinjâya akan Al'amarin shi.....	77
44. Talkinin Mai Gargara (Lakkana Masa Kalmar Shahâda).....	78
45. Addu'ar wanda masifa ta sâme shi.....	79.1
46. Addu'a yayin rufe idanun Mamamci.....	79.2
47. Addu'a ga Mamamci a cikin Sallar Janâ'iza.....	80
48. Addu'a Ziyârar Makabarta.....	81
49. Addu'a yâyin da ake Iska.....	82
50. Addu'ar Bâko ga mai Abinci.....	83
51. Addu'ar Mai Azumi Idan aka kâwo abinci bai ci ba	84
52. Addu'a yâyin ganin Tumu (Sâbon Amfanin Gōna).....	85

Darasi Na Tara

53. Addu'ar Tafiya.....	86
54. Addu'a idan ya sauka a wani Masauki	88
55. Yâda Sallama.....	89.1
56. Abinda wanda yaji ciwo a jikinsa zai ce.....	89.2
57. Addu'ar Ruku'u.....	90
58. Zikiri (Ambaton Allah) yâyin fita daga Gida.....	94
59. Abinda wanda ya aikata Zunubi zai fada kō ya aikata.....	95
60. Addu'a yâyin shigar da Mamaci kabari.....	96.1
61. Addu'a bâyan Binne Mamamci.....	96.2
62. Addu'a a lōkacin buda bâkin Mai Azumi.....	97

Darasi Na Gōma

63. Addu'a yâyin sabon Aure kō sayan Sâbon Abu.....	98
64. Addi'a ga wanda yace: Ina sonka sabōda Allah.....	99
65. Addu'a idan Abin Hawa tayi tuntube.....	100
66. Addu'a ga wanda ya ji Haushin Karnuka da daddare.....	101
67. Daga cikin Addu'ō'in rōkan ruwa.....	102

68. Yadda Annabi ﷺ yake yin Tasbîhi.....	103
69. Da me yake fâraway a lōkacin yin Addu'a.....	104
70. Addu'a ga Mara lâfiya a ziyârar shi.....	105.1
71. Addu'ar fita daga bandâki.....	105.2
72. Zikiri (Ambaton Allah) Kâfin Alwala.....	106
73. Addu'ar zama a tsakânin Sujjadu biyu.....	107

Darasi Na Gōma Sha Daya

74. Addu'ar Sujjadar Tilâwa.....	108
75. Addu'ar Râzana kō Dâmuwa a cikin Bacci.....	109
76. Addu'a (yâyin) ganin jinjirin wata.....	110.1
77. Addu'a kâfin cin Abinci.....	110.2
78. Abinda za a fada wa kâfiri idan yayi Atishâwa sai ya gōdewa Allah.....	111
79. Addu'a ga wanda yayi sâbon Aure.....	112.1
80. Addu'a ga wanda ya ga wanda aka jarrabi (Mai Cuta).....	112.2
81. Kaffârar Majlisa (Abinda za a fada don kankare abinda ya gudâna na kuskure).....	113
82. Addu'a ga wanda yayi maka wani Alheri.....	114.1
83. Addu'ar Hawa Dabba.....	114.2
84. Addu'ar Mazaunin gida Matafiyi.....	116

Darasi Na Gōma Sha Biyu

85. Abinda zai aikata wanda wani Al'amari yazo masa da yake faranta masa rai.....	117
86. Abinda ake fada a lōkacin yanka (Dabba) ko sōkewa.....	118.1
87. Addu'a ga wanda yace Allah yayi maka albarka.....	118.2
88. Zikiri bâyan Sallamewa daga (Sallar) Wutiri.....	119
89. Addu'a ga wanda ya bâda bâshi a lōkacin biya.....	120
90. Addu'ar Fita daga Masallâci.....	121
91. Abinda wanda wani al'amari yazo masa da yake faranta masa rai kō yake kinsa.....	122.1
92. Addu'ar (yâye) Dâmuwa da bakin ciki.....	122.2
93. Addu'ar tsōron shirka.....	123
94. Addu'ar wanda yaji tsōron ya cutar da wani Abu da (Kambun) Idonsa.....	124
95. Abinda aka fada dōmin kawar da kaidin shaidânu masu taurin kai.....	126
96. Abinda Musulmi zai fada idan wani ya yabe shi.....	127
97. Addu'ar wanda wani Al'amari ya tsananta a gare shi.....	128.1
98. Addu'ar shiga Alkarya kō wani Gari.....	128.2
99. Wasiyyan Mawallafi.....	129
100. Gōdiya ta musamman daga Mai fassara.....	131

Gabâtarwan Mawallafi

Dukkan yabo ya tabbata ga Allah Makadaici Mai tîlastâwa, Mabuwâyi Mai gâfara, Mai tsâra kaddara, Mai jujjuya al'amurra, Mai shigar da dare a kan râna, dōmin wâyar da ido ga ma'abōta zukâta da basîra, wanda ya tâshe wanda ya halitta kuma ya zâbe shi sa'annan ya shigar da shi cikin jumlar mafîfita, ya daidaita wanda ya zâbe shi daga cikin bayinSa, sai ya tsanya shi daga Makusanta mâsu dâ'a. Ya haskaka gannan wadanda suka kaunace shi sai kârfafa su su yi wâtsi da wannan duniya, sai suka yi kōkari cikin neman yardarSa da shiri na gaskiya wa gidan tabbata, da nesantar abinda yake fusâta shi da yin taka-tsantsan game da azâbar Wuta. Kuma suka sadaukar da kansu da aiki tukur cikin biyayya gare shi da lazimtar ambatonsa da maraice da kuma wâyewar sâfiya, da lōkacin sâbâwar yanayi da dukkanin sâ'ō'in dare da yini, sai zukâtunsu ta haskaka da haskakâwan fitilu. Ina gōde masa gōdiya ta matuka mai yawa akan dukkan ni'mōminsa, kuma Ina rōkonsa kâri daga falalarsa da karamcinsa.

Ina shaidâwa cewa bâbu abin bauta bisa cancanta sai Allah Mai girma, Makadaici wanda ake nufinsa da bukâta Mabuwâyi Mai hikima; kuma Ina shaidâwa cewa Annabi Muhammad bâwansa ne kuma Manzonsa, zâbabbensa ne, kuma Masōyinsa, kuma badâdensa ne, mafificin halittun, mafi karimcin magabata na farko da na bâya. Salâtin Allah da Amincinsa ya tabbata a gare shi, da sauran Annabâwa, da iyâlan kōwane daga ciki, da duk mutanen kwarai

Bâyan haka; hakika Allah Mai girma Mabuwâyi Mai hikima yâce: *“Sabō da haka, ku tuna Ni; zan tuna da ku, kuma ku gōde min, kuma kada ku butulce Mini”* (Al-Baqarah: 152).

Haka nan Madaukakin Tsarki ya ce: *“Kuma ban halitta aljannu da mutane ba sai dōmin su bauta Mini”* (Adh-Dhâriyat: 56).

Daga wannan, ana fahimtar cewa dâya daga cikin mafi kyâwun hâlin bâwa shine zikiri (Ambato) tunâwa da Ubangijin tâlikai, da shagalta da zikirōrin da aka ruwaito daga Manzoni Allah, Shugaban Manzanni ﷺ.¹

1. Duba: 'Al-Adhkar' na Al-Nawawi, shâfi na 3

إن الله أمر يحيى بن زكريا بخمس كلمات أن يعمل بها ويأمر بني إسرائيل أن يعملوا بها)، وذكر منها: (وأمركم أن تذكروا الله فإن مثل ذلك كمثّل رجل خرج العدو غب أثره سراعاً حتى إذا أتى على حصن فأحرز نفسه منهم، كذلك العبد لا يحرز نفسه من الشيطان إلا بذكر الله

*'Lallai, Allah ya umarci Yahya dan (Annabi) Zakariya da kalmō mi guda biyar da ya yi aiki da su kuma ya umarci Bani Isrâ'el su yi aiki da su.' Daga cikin waɗannan, ya ambaci: 'Kuma ina umartanku da ku tuna da Allah, dōmin misâlin wannan kamar mutum da ya tsere daga wani babban abōkin gâbâna ne har ya kai ga kōfar tsaro sai ya kâre kansa daga gare su. Haka nan, bâwa bazai iya kâre kansa daga shaidan ba sai ta hanyar Ambaton Allah.'*¹

Lallai, Ambaton Allah yana kâre bâwa, kuma yana tsare shi daga shaidan a lōkacin zaman gidan da tafiya. Sabōda haka, yana kamâta ga bâwa kada ya bar harshen sa ya daina ambaton Allah sâfe da yamma, dōmin shaidan yana jiran wata dâma da lōkutan da bâwa ya yi wâtsi da Ambaton Allah dōmin ya batar da shi daga hanyar madaidaiciya."

Al-Mutarriif (Allah ya yi masa rahama) ya ce:

نظرت في بدء هذا الأمر ممن كان، فإذا هو من الله، ونظرت على من تمامه فإذا تمامه على الله، ونظرت ما ملاكُهُ فإذا ملاكُهُ الدعاء

*"Na kalli farkon wannan al'amari (ainihin alheri kō sharri) daga kō wane ne, sai ga shi daga wurin Allah yake. Na kuma duba wanda ya kammala shi, sai ga kammalâwarsa daga wurin Allah yake. Sai na duba mene ne îkonsa (dake sarrafa shi), sai ga addu'a tana sarrafa ta (kawar da sharri, tabbatar da alheri)"*²

1. Ingantacce: Al-Tirmidhi ya ruwaito (2863), da Ahmad (17800) daga Al-Hâarith Al-Ash'ari (Allah ya kâra masa yarda), kuma Al-Albani ya ingantashi.

2. Duba: 'Musannaf Ibn Abi Shaybah' (35135), 'Al-Mujâlâsa wa Jawâhir Al-'Ilm' na Al-Dînuri (43), da 'Al-Ibânah Al-Kubra' na Ibn Battah (1711).

Daga cikin litattafan da na mai da hankali wurin tattara zikirai ingantattu: shine littâfin kwararren Mâlami, mai ilimin shari'a, masanin ilmini fikihu da asali, Wahid Abdul Salâm Bâli - Allah ya kare shi, ya tsawaita masa râyûwa cikin biyayya gare shi, ya kuma ba shi aljannan firdausa mafi girma - wanda aka sanya suna '**Sahîh Al-Adhkar.**' Hakika, Na nemi zâbin Allah (Istikhâra) don in yi sharhin wannan littâfi mai albarka, sai Allah ya buɗe mini zuciyâta don wannan al'amari, kuma ya sanya mini sauƙin tattarâwa, sai na nemi izini daga Shehinmu, Allah ya kare shi, don in yi sharhin sa, kuma ya ba ni izini.

Kuma daga cikin abinda ya cancanci Ambato shine cewa '**littâfin 'Sahîh Al-Adhkar'** ya bambanta da wasu abubuwa na musamman masu yawa:

1. Ya isu da ambaton Hadisi guda ɗaya a kōwanne bâbi a mafi yawan wurâre.
2. Idan akwai Hadisi guda biyu kō fiye a bâbi, sai ya mai da hankali kan wanda ya fi sauƙi da gajere, don sauƙaƙa wa ɗâlibai kiyâye shi da aiki da shi.
3. Ya ambaci Hadisin cikakke; dōmin ɗâlibai su fahimci yanayin hadisin.
4. Ya jeranta Hadisan bisa ga ingancinsu, fârâwa da Hadisai daga Sahîhai biyu (Al-Bukhari da Muslim), sannan Hadisai na musamman daga Al-Bukhari, sannan daga Muslim, sannan Abu Dawood, sannan Al-Tirmidhi, sannan Ibn Majah, da sauransu.

Aikin da na yi a cikin wannan littâfin:

1. Na haɗa da gabatarwa mai ɗauke da falalar Zikiri (Ambaton Allah), fâ'idōdinsa, ladubbansa, lōkutan karɓansu, da sharuɗɗansu, da sauransu.
2. Na kâwo Hadisin cikakke a saman shâfin kâfin sharhinsa (bayânin sa).
3. Na yi bayânin Hadisin a cikin uslubi (salo) mai sauƙin gânewa ga kōwanne mai karatu, **ciki har da:**

- Bayânin kalmōmi da suke garîbi, wâto da wuyar fahimta, da rikitarwa.

- Gamammen Bayâni ga Hadisin.
- Amfânin da aka yi Istinbâdi (sâmo) daga kōwanne Hadisin.
- Takaitaccen târihin maruwaicin Hadisin, wanda na tsanya a cikin hâshiya (gefen shâfin).

4. Na bâyar da takhrîjin (tabbacin) Hadisin da aka ambata a cikin littâfin, takhrîji gajere, kuma nâyi dōgara bisa ga takhrîjin Mâlaminnu a cikin matanin littâfin.

5. Na gyâra da inganta Hadisin bisa ga hukuncin Sheikh Al-Albâni, Allah ya yi masa rahama.

Ina rōkon Allah, Mai girma, Ubangijin Al-Arshi Mai girma, ya tsarkake niyyōyinmu, da cika mana ayyukanmu da ayyuka nagari. Lallai, Shi ne mafi kyâwun Mai jibinta, kuma Mâdallah da Mai taimako, Shi.

Wanda ya rubuta ta,

Khalid bin Mahmud Al-Juhani'

22/6/1433 Bâyan Hijira

Gabâtarwan Mai Fassara

Da Sunan Allah Mai Rahama Mai Jinkai.

Yabo da gōdiya sun tabbata ga Allah Ubangijin tâlikai, muna gōde masa, muna tuba izuwa gare shi, muna rōkan gâfararsa. Muna neman tsarin Allah daga sharrin kâwunanmu, da kuma munânan ayyukan mu. Lalle ne wanda Allah ya shirya, shi a shiryaye, wanda Allah ya batar bâbu wanda ya isa daga cikin tâlikai ya shirya dashi. Akan bisa ga haka muke rōkon Allah Subhânahu Wata'âla ya kiyaye mu daga batar hanya, kuma ya daidaita Al'amuran na yau da kullum.

Lalle ne Na shaida na tabbatar bâbu abin bautâwa bisa cancanta sai Allah Subhânahu Wata'âla. Kâna Annabinsa Annabi Muhmmad - tsira da amincin Allah sutabbata a gare shi - bâwan Allah ne kuma Manzon Allah. Allah ya aiko shi da gaskiya, bai yi kaura ba face sai da ya isar da manzancin Allah kuma yabar bâyi akan hanya madaidaiciya, lalle ne tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi, da iyâlansa, da sahabbansa da wadanda suka biyo bâyansu da gaskiya da kyautatâwa har izuwa rânar sakâmako.

Bâyan haka; wannan shi ne fassarar littâfin “Janyu Assimar Sharhu Sahîh Al-Adkhar”, wanda Shehin Malami Dr. Khalid Ibn Mahmud Al-Juhani’ ya wallafa, wannan Shehin Malami fitaccan Malami ne ta kasar Saudia.

Wannan littafi na “Janyu Assimar” da wannan Shehin Malami ya wallafa, ya taba bangarōri da dâma na addu'ō'i wadanda ake matukar nema, dōmin sâmun ingantaccen râyua a duniya da kubuta daga sharrin dake cikinta, da sâmun aminci cikin al'amaura na addini, da ta yau da kullum. Mawallafin littafin ya fâra kâwo mukiddima ne sannan ya biyo bâya da rarraba littâfin zuwa darussa gōma sha-biyu (12), sannan akar kashin kōwanne darasi akwai takaitattun fâ'idōdi daya kō biyu. Kuma Shehin Malami ya kâwo bayânin abinda ake nufi da wasu kalmōmi garîbi da suka zo cikin hadisin wadanda watakil mutum zai gâgara fahimtar su, dōmin hadisi yana da tâshi musdalahât,

daban yake da sauran fannōni kō bangarōri na ilimi. Misâlin wannan shi ne Kalmar “الصلاة” Inda za ka ga Malumman lârabci da tâsu musdalaha da bayânin abinda suke nufi da ita, hakanan Malumman fikihu da Malumman Hadisi da suma tâsu, toh, irin wadannan kalmōmi da suke da fuskōki da ma’ana daban da zâsu iya rikitarwa, Shehin Malami ya fayyace su dōmin ma’anar ya bayyana saftatacce cikakke, sa’annan fahimtar hadisin ya tabbata.

Hakika, wannan littâfi, yâzo da tsârin da ya bambanta da littafin **Hisnul Muslim** - Garkuwar Musulmi - wanda a cikinsa an takaito bangaren da ya shâfi kundârin lafuzzan zikiri ne kadai - a mafi yawan wurâre. Shi wannan littâfin kuwa, yâzo da cikakken lafazin hadisin, tare da ambaton maruwaicin hadisin daga cikin manyan magabâta (Kamar: Imam Al-Bukhari, Imam Mulim, Imam Abu Dawud, Imam Tirmizi, Imam Nasa’i, da Ibn Mâjah), târe da ambaton Sahâbi, kō Tâbi’in da aka karbo wannan hadisin daga gare shi.

Lalle ne, akwai matukar bukâtar a karantar da wannan littafi a Makarantu da Masallâtai da kuma wurâren fadakarwa, a kuma yâda shi, sabōda matukar mahimmancin da yake da shi da kuma yadda aka tsâra bayânai da fa’idōdin. Allah ya sâkâma wannan Malami da alheri da kuma wadanda suka yâda shi.

Ina rōkon Allah Mabuwâyin Tsarki Madaukaki, sabōda yalwataccen rahamarsa ga bâyinsa da jinkansa kebantacce ga mumina, ya tsanya wannan hidima da muke yi wa tafarkinsa maidaiciya karbabbe, kuma ya anfânar dashi a râyuwata da bâyan mutuwa ta, kuma ya amfânar da wanda ya rubuta shi, da wanda ya buga shi dōmin neman yardan Allah, kō ya zama sababi wajan yâda shi da karantar da shi ga al’umma. Lalle ne, Ubangijin mu Allah Madaukakin tsarki, Majibincin wannan ne, kuma Mai iko ne akai.

Mai Fassara:

Imam Muhammad Jalaal Deen Umar

April 27th 2025 / Shawwal 29th 1446

Accra - Ghana

Darasi Na Farko | الدرس الأول

Shehin Malami yace: A cikin wannan darasi na Farko, kai tsaye zâmu karanta târe dōmin mu san abubuwa kamar haka:

1. Wani abu kadan daga cikin falalōlin (yin) zikiri (Ambaton Allah)
2. Fâ'idōdi, da ladubban (yin) zikiri (Ambaton Allah) da addu'a
3. Sharuddan amsar addu'a

Falalar Yin Zikiri (Ambaton Allah)

فَمِنْ قَضَائِلِ الذِّكْرِ

Daga Cikin Falalōlin Yin Zikiri (Ambaton Allah), Shine:

Na Daya: Wanda yake ambaton Ubangijinsa, mai tsayuwa ne, da aiki, da bin umarnin Allah Madaukaki. Allah Madaukakin tsarki yace:

وَادْكُرْ رَبَّكَ فِي نَفْسِكَ تَضَرَّعًا وَخِيفَةً.

“Kuma ka ambaci Ubangijinka, a cikin ranka (zuciyarka), kana mai kankan da kai, da tsoro.”

Na Biyu: Zikiri (Ambaton Allah), yâfi duniya da ma abinda ke cikin ta, sabōda fadan Annabi ﷺ:

لَأَن أَقُولَ: سُبْحَانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ، أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ

“Da in ce: Subhanallah (tsarki ya tabbata ga Allah), Alhamdulillah (Godiya ta tabbata ga Allah), La-ilaha ilallah (Babu abin bautawa da gaskiya sai Allah), Allahu Akbar (Allah ne mafi girma): ya fi tsōyuwa a gare ni fiye daga duk abinda rana tafito a kansa.”

Na Uku: Zikiri sababi ne daga cikin sabubban sâmun gâfarar zunubai, don haka, idan kana son Allah ya gâfarta maka zunubanka, toh, sai ka lazimci (yawan) ambaton Allah. Manzon Allah ﷻ yace:

﴿مَنْ قَالَ سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ فِي يَوْمٍ مِئَّةَ مَرَّةٍ حُطَّتْ خَطَايَاهُ، وَإِنْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ﴾

“Wanda yace: Subhanallahi Wabihamdihi (tsarki ya tabbata ga Allah tare da gōdiya gare shi) sau dari a rana, za’a kankare masa zunubansa, kōda kuwa sun kai yawan kumfar kōgi.”

Na Hudu: Zikiri aiki ne mai sauki kuma ladansa mai girma, sabōda hadisin da Sa’ad Ibn Abi Waqqas, (yardan Allah ya tabbata a gare shi) ya ruwaito, yace: “Mun kasance agun Manzon Allah ﷻ sai yace:

﴿أَيَعْجِزُ أَحَدُكُمْ أَنْ يَكْسِبَ فِي كُلِّ يَوْمٍ أَلْفَ حَسَنَةٍ؟، فَقَالَ رَجُلٌ مِنْ جُلَسَائِهِ: كَيْفَ يَكْسِبُ أَلْفَ حَسَنَةٍ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: يُسَبِّحُ مِئَةَ تَسْبِيحَةٍ، فَيُكْتَبُ لَهُ أَلْفُ حَسَنَةٍ، أَوْ يُحِطُّ عَنْهُ أَلْفُ خَطِيئَةٍ﴾

“Shin, yanzu dayanku yana kâsa aikata kyâwâwan ayyuka dubu a kōwace rana? Sai wani mutum cikin wadanda suke zaune tare da shi yace: “ta yâya dayan mu zai iya aikata kyâwâwan ayyuka dubu ya Ma’aikin Allah? Sai Manzon Allah yace: ya yi tasbîhi (wâto yace: Subhanallah [tsarki ya tabbata ga Allah]) sau dari, sai a rubuta masa kyâwâwan ayyuka dubu, ko a kankare masa zunubai dubu.”

Na Biyar: Hakanan da (yawaita) ambaton Allah Madaukakin tsarki za a dasa maka bishiyar dabino gidan Aljanah, sabōda fadan Manzon Allah ﷻ:

﴿مَنْ قَالَ: سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ، غُرِسَتْ لَهُ نَخْلَةٌ فِي الْجَنَّةِ﴾

“Duk wanda yace: Subhanallahi Wabihamdihi (tsarki ya tabbata ga Allah mai girma, tare da gōdiya gare shi). Za a dasa masa bishiyar dabino a cikin aljanna”.

Fâ'idōdin Yin Zikiri (Ambaton Allah)

وَلِلذِّكْرِ فَوَائِدٌ كَثِيرَةٌ، مِنْهَا

Zikiri Yana Da Fâ'idōji Mâsu Yawa, Daga Cikinta:

1. Shakka babu, yana kōre shaidan
2. Yana yardar da Allah - tsarki ya tabbata gare shi Madaukaki
3. Kuma cewa hakika yana janyo budewar kōfōfin arziki
4. Kuma tabbas, yana kubutarwa daga azâbar Allah Madaukaki a ranar tashin alkiyama

Ladubban Zikiri (Ambaton Allah) Da

وَلِلذِّكْرِ وَالِدٌ عَاءٌ آدَابٌ يَتَّبِعِي لِلذَّاكِرِ وَالِدَاعِي أَنْ يَتَأَدَّبَ بِهَا، وَمِنْ هَذِهِ الْآدَابِ

Na ga Zikiri da Addu'a ladubba mâsu yawa, yana kamâta ga mai yin zikiri da mai addu'a su ladabtu dasu, daga cikin wadannan ladubba:

Na Farko: Cewa lalle ana son halarto da girman Allah Madaukakin tsarki a lōkacin ambaton Allah, wancan sabōda fadan Allah Madaukaki:

﴿ذَلِكَ وَمَنْ يُعِظْ شُعَاثِرَ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ﴾

“Wancan ne. Kuma wanda ya girmama ibâdōdin Allah, to, lalle ne ita (girmamâwar) tana daga ayyukan zukâta na ibâda”.

Na Biyu: Hakanan ana son (idan ka nufâci yin addu'a) ka fâra gabâtar da addu'arka da yabo ga Allah Madaukaki, dōmin Annabi ya ji wani mutum yana addu'a a cikin sallarsa, ba tare da ya yi wa Allah kirari ba, kuma bai yi salati ga Annabi ﷺ ba, sai Manzon Allah ﷻ yace: wannan mutum ya so, kō gaggauta addu'ar. Sa'annan Manzon Allah ya kirâye shi, sai ya fada masa:

﴿إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ - أَيِ إِذَا دَعَا أَحَدُكُمْ - فَلْيَبْدَأْ بِتَمْجِيدِ رَبِّهِ جَلَّ وَعَزَّ، وَالثَّنَاءِ عَلَيْهِ، ثُمَّ يُصَلِّي عَلَى النَّبِيِّ ﷺ، ثُمَّ يَدْعُو بَعْدَ مَا شَاءَ﴾

“Idan dayanku yayi sallah (sai ya nufâci yin addu’a), to, ya fâra da yin kirâri ga Ubangijinsa, Madaukaki Mabuwayi, da kuma yabo a gare shi, sa’annan yayi salati ga Annabi ﷺ, sa’annan ya rōki abinda yake so”.

Na Uku: Hakanan ana son kayi wa mumintai maza da mata, da kanka addu’a, (amma ka fâra yi wa kanka, sa’annan sai kayi wa waninka daga bâya), sabōda Allah Mabuwayi Marinjayi yace:

﴿وَاسْتَغْفِرْ لِدُنْبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ﴾

“Kuma ka nemi gâfarar zunubanka, da kuma wa mumintai maza da mumintai mata.”

Na Hudu: Hakanan ana son nâci a cikin addu’a, dōmin Annabi ﷺ ya kasance idan zai yi addu’a akan wasu mutane kō kuma zai yi addu’a dōmin janyo wani alheri, ya kan maimaita sau uku, daga cikin wannan shaida akan maimaita addu’a sau uku; shine a lōkacinda wani mutum ya kâwo kuka gare shi akan ya rōka musu Allah ya saukar da ruwan sama, sai Annabi ﷺ yace:

﴿اللَّهُمَّ اسْقِنَا، اللَّهُمَّ اسْقِنَا، اللَّهُمَّ اسْقِنَا﴾

“Ya Allah ka shayar da mu, “Ya Allah ka shayar da mu, “Ya Allah ka shayar da mu” sau uku ya maimaita.

Na Biyar: Hakanan ana son yâyin addu’a daukaka hannaye biyu, da fuskantar alkibla, dōmin Annabi ﷺ yace:

﴿إِنَّ رَبَّكُمْ تَبَارَكَ وَتَعَالَى حَيٌّ كَرِيمٌ، يَسْتَحْيِي مَنْ عَبْدُهُ إِذَا رَفَعَ يَدَيْهِ إِلَيْهِ أَنْ يَرُدَّهُمَا صِفْرًا﴾

“Hakika Ubangijinku, Albarka ta tabbata gare shi, kuma ya daukaka, mai kunya ne, kuma mai karamci ne, yana jin kunyar bâwansa idan ya daga hannayensa zuwa gareshi, ya dawo dasu ba kōmai.” Wâto ya dâwo masa da su hakanan, babu kōmai a cikinsu na karbuwa da biyan bukâtunsa.

Kuma hakika Allah ya kwadaitar da bâyinsa akan yin addu'a, sai Allah Madaukakin tsarki yace:

وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ، أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ؛ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ ﴿١٩٠﴾

“Kuma yayin da bâyina suka tambaye ka game dani, to, ni kusa nake (dasu), ina amsa addu'ar mai addu'a idan ya kirâni, sai su nemi amsâwâta, kuma suyi imani da ni, tsammânin za su shiryu.”

Kuma tsarki ya tabbata gare shi ya sâke cewa:

ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً ﴿١٩١﴾

“Ku kirâyi Ubangijinku, kuna mâsu kankan da kai, kuma abōye” wato asirce.

Sharuddan (Amsar) Addu'a

وَاعْلَمُوا أَنِّي الْإِخْوَةُ وَالْأَخَوَاتُ أَنَّ لِلدَّعَاءِ شُرُوطًا يَجِبُ أَنْ تَتَوَفَّرَ لِكَي يَسْتَجِيبَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لِلدَّاعِي، هَذِهِ الشُّرُوطُ أَرْبَعَةٌ.

Kuma ku sani yan'uwa maza da mata cewa lalle addu'a yana da sharudda wadanda yana wajaba su tabbata dōmin Allah Mabuwayin Tsarki Mai rinjâye ya karba wa mai addu'a. Wadannan sharudda guda hudu sune:

Na Farko: Shine Ikhlâsi: Kuma ma'anar Ikhlâsi shine tsanya addu'a ya kasance ga Allah ne kadai, babu riya (son a sani) a cikinsa, kuma shine ka nufaci da addu'ar yardan Allah Madaukaki tsarki. Allah Madaukaki yace:

﴿وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ﴾

“Kuma ba a umarce su da kōme ba fâce su bauta wa Allah suna mâsu tsarkake addini a gare shi.”

Sabili da haka, wanda ya kirâye Allah Mabuwayi Marinjaye, yana mai neman kōma bâyan yardan Allah, kamar yaso mutane su yabe shi, (ya kallafa wa kansa gwanintar harshe wajen addu'a da wuce gōna da iri) to, Allah ba zai karba masa ba. (Shesa ana son ka roka da harshen kaskancin da nuna bukātuwa, ba da harshe na fasâha da wata kwaskwarima ba, ko iya-yi).

Na Biyu: Bin (Shiriyar) Manzon Allah ﷺ: Sabōda haka, kada yayi addu'ar da a cikinsa akwai sâbo, kō cin karo da shiriyar Manzon Allah ﷺ, wancan kuwa sabōda Annabi ﷺ yace:

﴿مَنْ أَحْدَثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ مِنْهُ فَهُوَ رَدٌّ﴾

“Wanda duk ya kirko (wani abu) a cikin wannan al'amari nâmu (na addini) abinda bâbu shi a cikinsa (Al-Qur'ani kō Sunnah), to an mayar masa” wâto bâtacce ne bata ne, kuma an bar masa kâyansa rânar kiyâma.

Na Uku: Yarda da Allah, târe da yakîni da karfin kudurce amsa:

Sâshen mutane idan suna rōkan Allah Madaukaki (wani bukâta) bâsu da sakankancewa da amsâwar Allah ga wannan addu'ar tâsu, kuma hakika wannan yana daga cikin sabubban da ke sa Allah ba ya karba musu, kuma dalili akan haka shine hadisin Manzon Allah ﷺ, yace:

﴿لَا يَزَالُ يُسْتَجَابُ لِلْعَبْدِ مَا لَمْ يَدْعُ بِإِثْمٍ أَوْ قَطِيعَةٍ رَحِمَ﴾

“Ba za a gushe ana karba wa bâwa addu'arsa ba, matukar bai rōki wani abu na zunubi ba, ko wani abu da zai yanke zumunta ba” wato ba wani abin laifi a ciki, kō yanke zumunci a cikin addu'ar. Manzon Allah ﷺ yace:

﴿مَا لَمْ يَسْتَعْجِلْ﴾

“Matukar bai so gaggauwa ba”

Sai aka ce ya Ma'aikin Allah ﷺ, me ake nufi da rashin hakuri? sai Manzon Allah ﷺ yace:

﴿يَقُولُ: قَدْ دَعَوْتُ، وَقَدْ دَعَوْتُ، فَلَمْ أَرَ اللَّهَ يَسْتَجِيبُ لِي،
فَيَسْتَحْسِرُ عِنْدَ ذَلِكَ وَيَدْعُ الدُّعَاءَ﴾

“Yana cewa na rōka, na rōka, amma ba na ganin (Allah) zai amsa addu’ata. Daga nan, (a irin wannan yanayi sai ya nuna gajiya) ya bar yin addu’a”. Sai Allah yaki karba masa addu’ar.

Manzon Allah ﷻ yace:

﴿إِذَا دَعَا أَحَدُكُمْ فَلْيَعِزِّمِ الْمَسْأَلَةَ، وَلَا يَقُولَنَّ:
اللَّهُمَّ إِن شِئْتَ فَأَعْطِنِي فَإِنَّهُ لَا مُسْتَكْرَهَ لَهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى﴾

“Idan dayanku zai yi addu’a to ya karfafa aniyarsa (ya kudirci niyyar rōkonsa), kuma kada yace: “Ya Allah Ubangiji idan ka so ka bâni, dōmin ba mai tîlasta masa, tsarki ya tabbata gare shi, Madaukaki.”

Wato Allah Buwayayye ne, babu wani a cikin halittunsa wanda zai iya tirsâsa shi wurin yin abinda yake so, Allah shi ke yin abinda ya ga dama (bisa adalci da hikima da ilimi da cancanta), tsarki ya tabbata gare shi. Don haka, idan zaka rōki Allah, to ka rōki Allah irin rōkan mai karfin azama da yakini, mai kaifin niyya cikin addu’a, kuma mai sakankancewa ga karbuwa.

Na Hudu: Halarto da zuciya da kwadayi cikin abin nema daga Allah Madaukakin tsarki: Dōmin wanda yake rōkan Ubangijinsa da zuciya rafkananniya ba zai ji (Allah a zuciyarsa ba) da ma abinda yake fadi, wanda zai sa Allah ba zai karba masa ba. Dalili kuwa shine fadan Manzon Allah ﷻ

﴿ادْعُوا اللَّهَ وَأَنْتُمْ مُوقِنُونَ بِالْإِجَابَةِ،
وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ لَا يَسْتَجِيبُ دُعَاءَ مَنْ قَلْبٍ غَافِلٍ لَهُ﴾

“Ku rōki Allah kuna mâsu yakini (sakankancewa) za a karba muku, ku sani cewa lalle Allah ba ya karbar addu’a daga gafalalliyar zuciya (rafkananniya) mai wâsa.”

Shehin Malami yace: A cikin wannan darasi, kai tsaye zâmu karanta târe dōmin mu san abubuwa kamar haka:

1. Lōkuta, da wurâre da zâmunnan amsar Addu'a
2. Hâlâye kō yanayin amsa addu'a
3. Abinda aka haramta (cudanya su) a cikin addu'a
4. Abubuwa suke hana amsa addu'a

Lōkuta Da Wurâren Amsar Addu'a

Hakika Allah Madaukakin tsarki da Manzonsa – tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi – sun nuna mana takamaiman lōkuta da wurâre na musamman da ake (sâmun mustajaban) amsa addu'a a cikinsu.

Kuma daga cikin wadannan (lōkuta da wurâre): shine cewa addu'ar Musulmi ga dan'uwansa a bâyan idonsa (wâto ba târe da ya sani ba, kamar yayi wa dan'uwansa addu'a a zuci) karbabbiya ce. Wancan kuwa sabōda fadin Manzon Allah ﷻ –

﴿مَا مِنْ عَبْدٍ مُسْلِمٍ يَدْعُو لِأَخِيهِ بِظَهْرِ الْغَيْبِ إِلَّا قَالَ الْمَلَكُ: وَلَكَ بِمِثْلٍ﴾

“Babu wani bâwa musulmi da zai yiwa dan'uwansa addu'a bâyan idonsa, fâce wani Malâ'ika yâce: Kaima kana da kwatankwacin a binda ka rōka masa.”

Wâto Malâ'ikan (dake târe dashi) zai rōka masa misâlin abinda ya rōka wa wannan dan'uan nâsa.

Kuma daga cikin addu'o'i karbabbu, shine: Addu'ar mahaifi (na alheri) ga dansa, da (kuma mummunar addu'arsa) akan dansa, da addu'ar matafiyi, da addu'ar wanda aka zâlunci. Wancan kuwa sabōda fadin Manzon Allah ﷻ:

﴿ثَلَاثُ دَعَوَاتٍ مُسْتَجَابَاتٌ لَا شَكَّ فِيهِنَّ: دَعْوَةُ الْمَظْلُومِ، وَدَعْوَةُ الْمُسَافِرِ، وَدَعْوَةُ الْوَالِدِ عَلَى وَلَدِهِ﴾

“Addu'o'i uku, karbabbu ne nan take kō shakka bâbu a cikinsu; addu'ar wanda aka zâlunta, da addu'ar matafiyi, da addu'ar mahaifi akan dansa.”

Hakanan daga cikin addu'o'i karbabbu, shine: addu'ar wanda ya tâshi daga barci idan yayi addu'a kamar yadda nassin hadisi ya nuna, Sabōda fadin Manzon Allah ﷻ Wanda ya juya – wato ya farka daga barci – a cikin dare, sai ya ce:

﴿ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، الْحَمْدُ لِلَّهِ،
وَسُبْحَانَ اللَّهِ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ ﴾

“Bâbu abin bautâwa da gaskiya sai Allah, Shi kadai, bâbu abōkin târayya a gare shi, Mulki nâsa ne, Kuma godiya nâsa ne, Kuma shi mai iko ne a bisa dukkan komai. Dukkan yabo ya tabbata ga Allah, Kuma tsarki ya tabbata ga Allah, Bâbu abin bautâwa da gaskiya sai Allah, Kuma Allah ne mafi girma, Kuma bâbu dabâra, bâbu karfi sai da Allah”

Sa'annan yace:

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي

“Ya Allah Ubangiji ka gâfarta mini”

Kō yayi addu'a, za a amsa masa. Kuma Idan yayi alwala, ya yi sallah, to za a karbi sallarsa.'

Don haka wanda ya farka da daddare sai ya fadi wannan addu'a, sa'anna ya rōki Allah Mabuwayi Mai Rinjâye da kōwane irin addu'a, Allah Mabuwayi Mai Rinjâye zai amsa masa Addu'arsa.

Kuma daga cikin lōkutan da ake amsa addu'a a cikinta shine: Sulusin karshe na dare: Wancan kuwa sabōda fadin Manzon Allah ﷻ:

﴿يَنْزِلُ رَبُّنَا تَبَارَكَ وَتَعَالَى كُلَّ لَيْلَةٍ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا حِينَ يَبْقَى ثُلُثُ اللَّيْلِ الْآخِرِ، يَقُولُ: مَنْ يَدْعُونِي فَأَسْتَجِيبَ لَهُ؟ مَنْ يَسْأَلُنِي فَأُعْطِيهِ؟ مَنْ يَسْتَغْفِرُنِي فَأَغْفِرَ لَهُ؟﴾

*“Ubangijinmu Albarka ta tabbata gare shi yana saukōwa a cikin kōwane dare izuwa saman duniya - a lōkacin da ya saura sulusin karshe na dare, yana cewa: “Wa yake kira Na in amsa masa? Wa yake rōka Na in ba shi”
Wa yake neman gâfarata in gâfarta masa?”*

أَمَّا أَحْوَالُ إِجَابَةِ الدُّعَاءِ فَهِيَ ثَلَاثَةٌ

Amma Dangane Da Hanyōyin Amsar Addu'a Kuwa To Guda Uku Ce:

Idan bâwa musulmi ya kirâye Ubangijinsa tsarki ya tabbata gare shi da daukaka – da wata irin addu'a, to (hanyōyin amsa addu'ar shine kamar haka) **kodai (Allah)** ya amsa masa a duniya (kamar kâriya daga sharrin da yake neman tsari, kō alherin abinda ya rōka), **ko kuwa** ya amsa masa a lâhira (zai zo kiyama sai a bâshi târin lâda, da falala, da matsayi na daraja a cikin gidan aljannah, kō ya sâmu rahama daga uqubar Allah), **ko kuma** ya tunkude masa wani mummuna abu kwatankwacin abinda ya rōka (kamar ya kankare masa wani abu na daga zunubinsa gwargwadon abinda ya rōka). Wancan kuwa sabōda Annabi ﷺ yâce:

﴿مَا مِنْ مُسْلِمٍ، يَدْعُو بِدَعْوَةٍ، لَيْسَ فِيهَا إِثْمٌ -أَيَّ مَعْصِيَةٍ- وَلَا قَطِيعَةَ رَحِمٍ، إِلَّا أَعْطَاهُ اللَّهُ بِهَا إِحْدَى ثَلَاثٍ: إِمَّا أَنْ تُعْجَلَ لَهُ دَعْوَتُهُ، وَإِمَّا أَنْ يَدْخِرَهَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ، وَإِمَّا أَنْ يَصْرِفَ عَنْهُ مِنَ السُّوءِ مِثْلَهَا﴾، قَالُوا: إِذَا نُكْثِرُ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: «اللَّهُ أَكْثَرُ»

“Bâbu wani musulmi a bâyan kasa, da zai rōki Allah da wata addu'a, wacce bâbu zunubi a cikinta – wâto tsâbo – kuma bâbu yanke zumunci – fâce sai Allah ya bâshi ita ta dayan wadannan hanyōyi guda uku: kō dai a gaggauta masa amsa addu'ar, kō kuma ya tânadar masa ita sai rânar alkiyama, kō kuma ya kawar masa da wani mummunan abu irinta.”

Sai sahabbai (yardan Allah ya tabbata gare su) suka ce: Kenan mu yawaita (addu'a sabōda girman fâ'idōjin da ke cikin yinta, dōmin mu sâmu wannan falalar, ya Ma'aikin Allah)! Sai Annabi ﷺ yace: “Allah shi ne mafi yawaitâwa (wurin amsa addu'arku, dōmin ba zâku gajiyyar dashi wurin bâku abinda kuka roke shi ba).”

Abinda Aka Haramta (Cudanya Su) A Cikin Addu'a

وَقَدْ نَهَانَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ ﷺ عَنْ أَشْيَاءَ فِي الدُّعَاءِ

Kuma hakika Allah da Manzonsa ﷺ sun hane mu daga yin wasu abubuwa a cikin addu'a: Daga cikin wadannan abubuwan, shine:

Na Farko: Hani daga yin addu'ar da yake cike da zunubi (Kaman) aikata zunubi, kō yanke zumunta, wâto bâya halatta ga wani daya da yayi addu'a (neman taimako) akan aikata laifi, kamar yace: “Ya Ubangiji! Ka taimake ni akan shan giya, kō ka taimake ni akan aikata zunubi haka da haka.”

Na Biyu: Haka nan bai halatta gare shi yayi addu'a don yanke zumunci ba, kamar a misâli yace: “Ya Ubangiji! ka nesanta tsakânina da zumunta na (dangina na jinni ba), kō kada ka tsanya ni mai sâdar da zumunta na, kō hulda da dangina na jini.” Wancan sabōda Annabi ﷺ yace: “Ba za a gushe ana amsa wa bâwa ba, matukar bai rōki (wani abu na) tsâbo ba, kō (neman) yanke zumunta ba.”

Na Uku: Kuma Haka nan Manzoni Allah ﷻ ya hane mu daga wuce iyâkar Shari'a acikin addu'a, wâto bai halasta ga wani daya ya wuce gōna da iri acikin addu'a ba. Misâlin haka shine yace: “Ya Allah ina rōkanka Aljannah, da ni'marta, da farin cikin ta, da 'ya'yan itâcenta, da kōramunta, da kaza-da-kaza” Kō kuma yace: “Ina neman tsari da kai daga wuta, da sarkōkinta, da kukummanta, da kaza-da-kaza.” Wancan kuwa sabōda Annabi ﷺ yace:

﴿سَيَكُونُ قَوْمٌ يَعْتَدُونَ فِي الدُّعَاءِ، فَإِيَّاكَ أَنْ تَكُونَ مِنْهُمْ، إِنَّكَ إِنْ أُعْطِيتَ الْجَنَّةَ، أُعْطِيتَهَا وَمَا فِيهَا مِنَ الْخَيْرِ، وَإِنْ أُعْذِتَ مِنَ النَّارِ، أُعْذِتَ مِنْهَا وَمَا فِيهَا مِنَ الشَّرِّ﴾

“Za a sâmu wasu mutane da zâsu rika wuce gōna da iri a cikin addu'a; don haka, a hir dinka ka kasance daga cikinsu; Dōmin idan aka bâka aljannah, to an bâka ita da abinda ke cikinta na alheri. Hakanan idan aka kiyaye ka daga wuta, to za a tsareka daga gareta, da abinda ke cikinta na sharri.”

Na Hudu: Hakanan Manzon Allah ﷺ ya hane mu daga yin mummunar addu'a wa kai, da 'ya'ya, da dukiya; Sabōda Manzon Allah ﷺ yace:

﴿لَا تَدْعُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ، وَلَا تَدْعُوا عَلَى أَوْلَادِكُمْ، وَلَا تَدْعُوا عَلَى أَمْوَالِكُمْ﴾

“Kada kuyi ma kanku (mummunar) addu'a, kuma kada kuyi (mugun) addu'a akan 'ya'yanku, hakanan kada kuyi (mummunar addu'a) akan dukiyōyinku.”

Abubuwanda Suke Hana Amsa Addu'a

وَقَدْ دَلَّتْ نُصُوصُ الْكِتَابِ وَالسُّنَّةِ عَلَى أَنَّ الدُّعَاءَ
لَا يَقْبَلُهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ فِي أَحْوَالٍ مُعَيَّنَةٍ: مِنْ هَذِهِ الْأَحْوَالِ

Kuma hakika Nassōshin Alkur'ani da Sunnah sun nuna cewa Allah Madaukaki Mai Rinjaye ba ya amsa addu'a a wasu takamaimun lōkuta. Daga cikin wadannan yanayi:

Na Farko: Addu'ar laifi, kō yanke zumunta, nuna gaggāwa, barin addu'a, kamar yadda ya gabāta a cikin hadisin Manzon Allah ﷺ:

﴿لَا يَزَالُ يُسْتَجَابُ لِلْعَبْدِ، مَا لَمْ يَدْعُ بِإِثْمٍ أَوْ قَطِيعَةٍ رَحِمٍ، مَا لَمْ يَسْتَعْجِلْ﴾

“Ba za a gushe ana amsa wa bâwa (addu'arsa) ba, matsawar bai rōki (wani abu) na zunubi ba, kō (wani abu) na yanke zumuncu ba, sa'annan matukar bai nuna gaggāwa ba”

Sai aka ce ya Ma'aikin Allah ﷺ, “Me ake nufi da gaggāwa”? Sai Manzon Allah ﷺ yace:

﴿يَقُولُ: قَدْ دَعَوْتُ، وَقَدْ دَعَوْتُ فَلَمْ أَرَ اللَّهَ يَسْتَجِيبُ لِي، فَيَسْتَحْسِرُ عِنْدَ ذَلِكَ، وَيَدْعُ الدُّعَاءَ﴾

“Ya rika cewa nayi ta addu'a, na rōka, amma ba na ganin Allah zai amsa mini. To sai ya nuna gajiya (a irin wannan yanayi) sai ya bar yin addu'a.” Wato sai ya yanke daga (yin) addu'a.

Na Biyu: Haka nan, daga cikin abubuwan da suke hana amsa addu'a shi ne: bajewa kō zurfafâwa cikin abinda aka haramta na daga abinci da abin sha, da aikata tsâbo (Kaman shirka, kashe rai, zina, da kin yi wa iyâye biyayya), da abubuwa da aka haramta (a Shari'a). Wancan sabōda Annabi ﷺ, yace:

﴿أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ اللَّهَ طَيِّبٌ لَا يَقْبَلُ إِلَّا طَيِّبًا، وَإِنَّ اللَّهَ أَمَرَ الْمُؤْمِنِينَ بِمَا أَمَرَ بِهِ الْمُرْسَلِينَ﴾

“Yâ ku mutane, lalle ne Allah tsarkakke ne, ba ya amsa sai tsarkakke. Kuma lalle Allah ya umarci mumainai da irin abinda ya umarci Manzanni da shi” sai yace:

﴿يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُّوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ﴾

“Ya ku manzanni, ku ci daga dâdâda na halâli, kuma ku aikata aiki na gari, hakika ni masani ne da abinda kuke aikatawa.” sai yace:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِنَ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ﴾

“Yaku wadanda suka yi imani, ku ci daga dâdâdan abinda muka azurta ku”

Sa'annan ya ambaci wani mutum da yake tsawaita tafiya, mai hargisattsan gashi (wâto gâshin kansa duk yâyi dakun-daku, ya fita cikin kamannin shi), mai buxu-buxu (wâto yâyi gizo, yâyi kura sabōda tsawaita tafiya), yana daga hannayensa zuwa sama (yana addu'a yana cewa);

يَا رَبِّ! يَا رَبِّ!

“Ya Ubangiji, Ya Ubangiji

Alhali abincinsa harâmu ne, abin shansa harâmu ne, kuma tufâfinsa harâmu ne, kuma an ciyar da shi da harâmu, to ta yâya za a amsa wa wancan mutum.? Wato ta yâya Allah Madaukaki Mai Rinjâye zai amsa ma wanda wannan itace siffarsa?

Darasi Na Uku | الدرس الثالث

Shehin Malami yace: A cikin wannan darasi, kai tsaye zâmu karanta târe dōmin mu san abubuwa kamar haka:

1. Abinda ake fada yâyin shiga bandâki
2. Sâshen zikirōrin bacci
3. Adu'ar yâye kunci
4. Addu'ar Ta'ziyyah

Shehin Malami, Yace: Na 1: دُعَاءُ دُخُولِ الْخَلَاءِ
Addu'ar Shiga Bandâki:

Al-Khala'u: Abinda ake nufi da bandâki shi ne wurin da aka tânadar dōmin biyan bukâtu, na daga kâshi kō fitsâri.

Yâzo cikin Ingantattu Biyu; An karbo daga Anas Dan Malik (yardan Allah ya tabbata gare shi), yace: “Annabi ﷺ ya kasance idan zai shiga bandâki, sai yace:

﴿اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْخُبْثِ، وَالْخَبَائِثِ﴾

“Ya Allah lalle ina neman tsari da kai daga aljanu maza da aljanu mâta.”

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa: **فِي الصَّحِيحَيْنِ** wâto a cikin Saheeh Al-Bukhari da Saheeh Muslim.

Ma'anar fadinsa: **أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْخُبْثِ وَالْخَبَائِثِ** wâto, ina fakewa da kai kuma ina neman makwabtaka da kai ya Allah daga aljanu Maza da Aljanu mata.

Ma'anar fadinsa: **الْخُبْثِ** wâto jam'u ne na kalmar **خَبِيثٍ** kuma shine namijin shaidani. Kuma **الْخَبَائِثِ**: jam'u ne na **خَبَائِثٍ** kuma itace shaidaniyar mace.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi istinbâdinsu daga wannan hadisin shine:

Na Farko: An so a rika zikiri (Ambaton) Allah Madaukaki da wannan addu'a a lōkacin shiga bandâki.

Na Biyu: Yana kamâta ga musulmi ya nemi garkuwa da yawan zikiri a dukkan hâlin da yake ciki, dōmin kada shaidan ya batar dashi.

Na Uku: Wannan hadisi yana tabbatar mana da cewa hakika Annabi ﷺ bai bar Sahabbai ba (yardan Allah ya tabbata a gare su) sai akan hanya mai haske, darenta tamkar yininta, musamman a cikin al'amuran akidah.

Shehin Malami, Yace: Na 2: أَذْكَارُ النَّوْمِ Zikirai (Kâfin) Bacci

Yâzo a cikin Saheeh Al-Bukhar da Muslim, An karbo daga Abu Hurayrah (yardan Allah ya tabbata a gare shi), yace: Annabi ﷺ yace: Idan dayanku yazo zuwa ga shimfidarsa, to ya gyâra da karkade kō kakkabe shimfidarsa da gefen izârinsa (gyauto kō mayâfi), dōmin bai san me ya maye gurbinsa akan shimfidar ba, sa'annan yace:

﴿بِاسْمِكَ رَبِّ وَضَعْتُ جَنِي، وَبِكَ أَرْفَعُهُ، إِنْ أُمِسْتُ نَفْسِي فَارْحَمْهَا، وَإِنْ أُرْسِلَتْهَا فَاحْفَظْهَا بِمَا تَحْفَظُ بِهِ عِبَادَكَ الصَّالِحِينَ﴾

“Da sunanka ya Allah Ubangijina na kwantar da hakarkarina, Kuma da îkonka zan daga shi (wâto in tâshi daga barci). Idan ka amshi raina to kayi mata jin kai. Idan kuma ka sake ta, to ka kiyâye ta da abinda kake kiyâye bâyinka nagartattu da shi.”

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadin Ma'aiki: إِذَا أَوَى wâto idan ya je kwanciya akan shimfidarsa.

Kuma Ma'anar fadin Ma'aiki: بَدَا خَلَّتْ إِزَارُهُ wato gefen gyauto ko izârin da ke rufe jikinsa.

Ma'anar fadinsa: مَا خَلَفَهُ عَلَيْهِ wato abinda ya fâru bâyanshi a kan shimfidar

Ma'anar fadinsa: أَمَسَكَتْ wâto ka kashe, kuma ka dauki raina a cikin bacci

Ma'anar fadinsa: أَرْسَلَتْهَا wâto ka dâwo da râyûwa gareta, kuma ka tâshe ta daga bacci.

Ma'anar fadinsa: فَاحْفَظْهَا wâto daga laifi, da tsâbâwa umarnin Allah da umarnin Ma'aikin Allah ﷺ.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi istinbâdinsu daga wannan hadis shine:

Na Farko: An so yin addu'a da wannan zikiri a lōkacin bacci.

Na Biyu: An so bacci a kan gefen jiki na dâma.

Yâzo a cikin Saheeh Al-Bukhari da Muslim.

An karbo daga Barâ'u Dan Âzib, (yardan Allah ya tabbata a gare shi) yace: Annabi ﷺ yace: Idan kazo wajan kwanciyarka, to kayi alwala irin alwalarka ta Sallah, sa'annan ka kwanta akan tsâgin jikinka na dâma, sannan sai kace:

اللَّهُمَّ أَسَلْتُ وَجْهِي إِلَيْكَ، وَفَوَّضْتُ أَمْرِي إِلَيْكَ، وَاجْتَأْتُ ظَهْرِي إِلَيْكَ، رَغْبَةً وَرَهْبَةً إِلَيْكَ، لَا مَلْجَأَ وَلَا مَنْجَى مِنْكَ إِلَّا إِلَيْكَ، اللَّهُمَّ آمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِي أَنْزَلْتَ، وَبِنَبِيِّكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ،

“Ya Ubangiji ni na mika fuskâta gareka, kuma na maida al'amarina a gareka, kuma na jinginar da gadon bâyana izuwa gareka, sabōda kwadayin abinda ke gareka da tsōranka, bâbu mafaka (wâto wurin buya) kō matsera daga gare ka sai zuwa gare ka, Ya Allah nayi imani da littâfinka da ka saukar, da kuma Annabinka ﷺ da ka aiko.” Sai Annabi ﷺ yace:

“Idan ka mutu a wannan daren naka, to ka mutu akan tafarki, kuma ka sanya wadannan kalmōmi su zama karshen abinda zâka magantu da shi”

Bara'u Dan Âzib yace: sai na maimaita (karantasu) wa Annabi ﷺ, to, a lōkacinda nakai اللَّهُمَّ آمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِي أَنْزَلْتَ sai nace وَرَسُولِكَ sai Annabi ﷺ yaci gyâra na, yace dani ، وَنَبِيِّكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ ba haka bane, kace:

Ma'nar fadinsa: **أَتَيْتَ مَضْجَعَكَ** wato kazo wurin da kake son kayi bacci

Ma'nar fadinsa: **رَغِبْتَ وَرَهْبَةً إِلَيْكَ** wato kwadayin kyautarka, da tsoron fushinka da azâbarka

Ma'nar fadinsa: **بِكِتَابِكَ الَّذِي أَنْزَلْتَ** wato alkur'ani Mai Girma

Ma'nar fadinsa: **فَأَنْتَ عَلَى الْفِطْرَةِ** wato kana akan tafarkin addinin musulunci

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi istinbâdinsu daga wannan hadisin shine:

Na Farko: Cewa hakika, lafuzzan zikirai tauqifiyyace: wato bai halatta ga wani daya ya ambaci Allah Mabuwayi Mai Rinjâye da wani zikiri da Allah bai ambaci ba a cikin littafinsa, kō kuma sunnar Annabinsa ﷺ.

Na Biyu: An so yin alwala a lōkacin kwanciyar bacci.

Shehin Malami, Yace: Na 3: دُعَاءُ الْكَرْبِ

Addu'ar (Yâye) Kunci

Yâzo a cikin Saheeh Al-Bukhari da Muslim, An karbo daga Dan Abbas (yardan Allah ya tabbata a gare shi): Cewa lalle Annabi ﷺ ya kasance yana fada a lōkacin kunci:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَظِيمُ الْحَلِيمُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ
السَّمَاوَاتِ وَرَبُّ الْأَرْضِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ

*“Bâbu abin bautâwa da gaskiya sai Allah, Mai girma kuma mai Hakuri.
Bâbu abin bautâwa da gaskiya sai Allah, Ubangijin Al'arshi Mai girma.
Bâbu abin bautâwa da gaskiya sai Allah, Ubangijin sammai da kasa,
Ubangijin Al'arshi Mai girma.”*

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa: **الْكَرْبِ** wato bâcin rai da bakin ciki.

Ma'anar fadinsa: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ wâto Bâbu abin bautâwa bisa cancanta sai Allah.

Ma'anar fadinsa: الْحَلِيمُ wâto wanda bâya gaggâwar tunkârar bâyinsa da ukuba har idan ba su sâba masa ba.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi istinbadinsu daga wannan hadisins shine:

Na Farko: An so yin addu'a a lōkacin dâmuwa, kō bakin ciki ko bâcin rai da wannan zikirin.

Na Biyu: A duk sanda mai addu'a ya yawaita yabon Allah, to yana kusa da (sâmun) karbuwa

Na Uku: Lalle wajibi ne a jarrabi Mumini a cikin (al'amuransa) ta duniya, kuma jarrabâwar za ta kasance ne daidai gwargwadon imaninsa. Don haka, wanda duk imaninsa ya yi girma yayi karfi, to jarrabâwarsa za ta yi girma, kuma wanda imaninsa ya kasance kōma bâyan haka, wâto mai rauni, to jarrabâwarsa za ta kasance gwargwadonsa.

Shehin Malami, yace: Na 4: دُعَاءُ التَّعْزِيَةِ

Addu'ar Ta'ziyya

Wâto abinda Musulmi zai fada wa dan'uwansa idan yayi masa jâje (ta'ziyya) a lōkacin da ya rasa wani daya daga cikin masōyansa.

Yâzo cikin Saheeh Al-Bukhari da Muslim, An karbo daga Usâma Dan Zaid, (yardan Allah ya tabbata gare su), Cewa wata diyar Annabi ta aika dan sâko zuwa gare shi cewa: muna zaton 'yata ta cika, don haka ka shaide mu, ka kawo. Sai Annabi ﷺ ya aika dan sâkon da gaisuwa zuwa gareta yana cewa:

﴿إِنَّ لِلَّهِ مَا أَخَذَ وَمَا أَعْطَى، وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ مُسَمًّى، فَلْتَحْتَسِبْ وَلْتَصْبِرْ﴾

“Lalle ne, na Allah ne duk abinda ya karba, kuma na Shi ne duk abinda ya bâyar. Kuma kōwane abu a wurinsa yana da ajali sananne, (don haka) sai ta jure ta nemi lâda kuma tayi hakuri (na rashin da ta yi).”

Sai ta sâke aika (Dan sâkon zuwa ga Annabi ﷺ): ta na yi masa rantsuwa, sai Annabi ﷺ ya mika, mu kuma muka mika (muka tafi zuwa gidan), sai aka daura yarinyar akan cinyar Annabi ﷺ, ransa ta bâci tana ruri, sai ga Annabi ﷺ idânunsa sun cika da kwalla, sai Sa'ad yace masa, menen haka ya Ma'aikin Allah ﷻ? Sai yace:

﴿هَذِهِ رَحْمَةٌ وَضَعَهَا اللَّهُ فِي قُلُوبٍ مَنْ شَاءَ مِنْ عِبَادِهِ، وَلَا يَرْحَمُ اللَّهُ مِنْ عِبَادِهِ إِلَّا الرَّحْمَاءُ﴾

“Wannan wata rahama ce wacce Allah yake sakâwa cikin zukâtan wanda yake so daga bâyinsa, kuma Allah bâi rahma ga bâyinsa sai mâsu rahma”

Ma'anar wannan hadisi shine: Zainab diyar Manzon Allah ﷻ ta aika dan sâko zuwa ga mahaifinta cewa 'yarta Umaina ta rasu don haka yazo musu, sai Annabi ﷺ ya aika (dan sâkon) da gaisuwa zuwa gareta, kuma ya bayyana mata cewa; “lallai wannan (yarinyar da Allah ya karba) ta Allah ne Madaukakin Sarki, kuma abinda ya bâyar nâsa ne, kuma lalle cewa kōwani abu agun Allah tsarki ya tabbata a gare shi rubutacce ne, Don haka, ki nemi lâda wajen Allah Madaukakin Sarki. Sai Zainab ta sâke aikâwa zuwa ga mahaifinta, tana yimasa rantsuwa lalle sai yâzo mata, sai Manzon Allah ﷻ ya je mata, (a lōkacinda suka isa gidan) sai aka daura yârinyar akan cinyar Annabi ﷻ, sai ruhinsa mai daraja ta na ta ruri. Kuma hawâyensa suka zuba, tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi, sai Sa'ad Dan Ubâdah, yace masa: “Menene wannan ya Manzon Allah ﷻ? Sai Manzon Allah ﷻ ya bayyana masa cewa “wannan wata rahama ce da Allah ya tsanya ta a cikin zukâtan wanda yake so daga bâyinsa. Kuma wannan hawâyen ba wai don rashin gamsuwa da kaddarar Allah ba ne. Kuma yadda abun yake shine, Allah bâya jinkai ga bâyinSa sai mâsu jinkai.

Kârin Bayani: Fadinsa الرَّحْمَاءُ jam'u ne na رَحِيمٌ wâto daya daga cikin sîgōgin Mubâlaga ne, abinda ake nufi dashi shine: Rahmar Allah ta kebanta da wanda ya siffantu da rahmah, kuma suka tabbatar da ita. Sâbânin wadanda yake da ‘yar rahma tare da shi. Kamar yadda yazo a cikin hadisin Abdullahi Dan Amar الرَّاحِمُونَ يَرْحَمُهُمُ الرَّحْمَنُ “Mâsu rahma daga cikin mutane, Allah mai yawan Rahma zai musu Rahmah.”

Na Farko: An so yin addu'a ga wanda yake cikin musiba (na mutuwa) da wannan addu'ar da aka ambata.

Na Biyu: Bâbu laifi ayi kuka akan mamaci idan har bai kunshi wani abinda aka haramta ba.

Na Uku: Haramcin rashin gamsuwa da nuna fushi akan kaddarar Allah mai radadi.

Darasi Na Hudu | الدرس الرابع

Shehin Malami yace: A cikin wannan darasi, kai tsaye zâmu karanta târe dōmin mu san abubuwa kamar haka:

5. Abinda mai azumi zai fada idan wani ya zage shi
6. Addu'a yâyin zuwa wa iyâli (wâto sâduwar aure)
7. Addu'a lōkacin fushi
8. Addu'ar dâwōwa daga tafiya
9. Yadda za a mayarwa kâfiri sallama idan yayi sallama
10. Addu'a yâyin jin cârar zakara da kukan jâki
11. Abinda Musulmi zai fada idan zai yabe Musulmi
12. Abinda ake fada yâyin firgici
13. Falalar (yin) Tasbihi (Subhanallah) da Tahmidi (Alhamdulillah)

Shehin Malami, yace: Na 5: مَا يَقُولُهُ الصَّائِمُ إِذَا شَتَّمَهُ أَحَدٌ
Abinda Mai Azumi Zai Fada Idan Wani Ya Zâge Shi:

Wâto Ya Ci Mutuncinsa

Yâzo cikin Saheeh Al-Bukhari Da Muslim. An karbo daga Abi Hurayrah (yardan Allah ya tabbata a gare shi), Cewa lalle Manzon Allah ﷺ yace:

الصَّيَّامُ جُنَّتْ، فَلَا يَرِفْتُ، وَلَا يَجْهَلُ، وَإِنْ أَمْرُ قَاتِلِهِ أَوْ شَاتِمِهِ، فَلْيَقُلْ: إِنِّي صَائِمٌ، مَرَّتَيْنِ،
وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَخُلُوفٌ فِيمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ تَعَالَى مِنْ رِيحِ الْمَسْكِ، يَتْرُكُ
طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ وَشَهْوَتَهُ مِنْ أَجْلِي، الصَّيَّامُ لِي، وَأَنَا أَجْزِي بِهِ، وَالْحَسَنَةُ بَعَثَرُ أَمْثَالِهَا

*“Azumi garkuwa ne, don haka (duk wanda ya wâyi gari yana azumi) to
kada yayi maganar banza, kuma kada yayi jâhilci (wâto aikin wauta),
kuma idan wani ya tsōkane shi fada kō yaci mutuncinsa, to yace: “Lalle
ni azumi nake yi, Lalle ni azumi nake yi” Sau biyu. Kuma Na rantse da
wanda raina yake hannunsa, wârin bâkin mai azumi yâfi turâren al-
muski kamshi a wurin Allah. Dōmin yana barin abincinsa, da abin
shansa da sha’awarsa don Ni. Azumi kam nawa ne, Kuma Ni ne zan yi
sakamako a kanshi. Kuma kaykkyâwan aiki guda daya, za a ninka gōma
din misâlinsa.”*

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa جُنَّتْ wâto: Kâriya, Kiyayewa, Shâmaki

Ma'anar Fadinsa فَلَا يَرِفْتُ wâto kada ya fadi maganar bâtsa

Ma'anar Fadinsa وَلَا يَجْهَلُ wâto kada yayi wani abu daga cikin ayyukan
jâhilai, kamar îhu, da makamantansu

Ma'anar Fadinsa لَخُلُوفٌ wâto canzâwar wârin bâkin mai azumi sakamakon
azumin da yake yi

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: Azumi yana tsare wa daga azâbar wuta a lâhira, da kuma
(aukâwa cikin) zunubai a duniya

Na Biyu: An son mai azumi yace: “Ni Ina azumi” idan wani ya zâge shi.

Shehin Malami, yace: Na 6: الدُّعَاءُ قَبْلَ إِثْيَانِ الزَّوْجَةِ: أَيِ عِنْدَ جَمَاعِ الزَّوْجَةِ

Addu'a Kâfin Zuwa Wa Iyâli: Wâto Yâyin Sâduwar Aure

Yâzo a cikin Saheeh Al-Bukhari Da Muslim. An karbo daga Dan Abass (yardan Allah ya tabbata a gare shi) Annabi ﷺ yace: “Da dayanku idan ya zo sâduwa da iyâlinsa zai ce:

﴿بِاسْمِ اللَّهِ اللَّهُمَّ جَنِّبْنَا الشَّيْطَانَ وَجَنِّبِ الشَّيْطَانَ مَا رَزَقْتَنَا﴾

Da Sunan Allah, “Ya Allah ka nesanta mu daga shaidan, kuma ka nesanta shaidan daga abinda zâka azurta mu.”

Sai aka kaddara sâmun ‘da, a tsakâninsu, shaidan ba zai cutar dashi ba.”

SHARHIN KALMOMI

Ma’anar fadinsa أَتَى أَهْلَهُ wâto idan yana son kwanciyar aure da mâtarsa

Kuma ma’anar fadinsa جَنَّبْنَا wâto: ka karkatar daga gare mu

Ma’anar fadinsa لَمْ يَضُرَّهُ wâto: har abada shaidan ba zai cutar dashi a jikinsa ba kô cikin wani abinsa.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbadinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An so ambaton Sunan Allah, da yin addu’a, da tsare kai akan haka cikin dukkan al’amura ta duniya da ta addini.

Na Biyu: Ana son yin (wannan) zikiri da aka ambata yâyin jimâ’i

Shehin Malami, yace: Na 7: دُعَاءُ الْغَضَبِ

Addu’a A Lōkacin Fushî

Yazo a cikin Saheeh Al-Bukhari Da Muslim. An Karbo daga Sulaiman Dan Suradin (yardan Allah ya tabbata a gare shi) yace: Na kasance ina zaune târe da Annabi ﷺ, alhâli wasu mutane biyu suna zâge-zâge, har fuskarsa dayan su tayi jâzur, kuma jijiyōyin wuyanshi suka kumburo, sai Annabi ﷺ yace: Ni na san wata kalma da zai fadeta da abinda ya ke ji ya gushe daga gare shi, da zai ce:

﴿أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ﴾

“Ina neman tsarin Allah daga shaidan”

Da abinda yake ji ya tafi daga barin shi. Sai Sahabbai suka fada masa (wâto wanna mutumin) cewa lalle Annabi ﷺ yace: ka nemi tsarin Allah daga shaidan, sai mutumin yace: shin wani hauka na gare ni ne?

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa يَسْتَبَانُ wâto suna aibata juna, da cin mutuncin juna

Ma'anar fadinsa انْتَفَخَتْ أَوْدَاجُهُ wâto: الْوَدَجُ shine jîjiyan wuya

Ma'anar fadinsa أَعُوذُ wâto ina fakewa a gare shi.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbadinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: Ana son ga wanda yayi fushi yace: أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ “Ina neman tsarin Allah daga shaidan”

Na Biyu: Gargadi akan fushi; dōmin shi ne matattaran sharri, kuma rabauta daga gare shi matattara ce ta alheri.

Shehin Malami, yace: Na 8: ذِكْرُ الرِّجْوَعِ مِنَ السَّفَرِ
Zikirin Dâwōwa Daga Tafiya

Yâzo a cikin Saheeh Al-Bukhari Da Muslim. An karbo daga Abdullahi Dan Umar (yardan Allah ya tabbata a gare shi). Cewa lalle Manzon Allah ﷺ ya kasance idan ya kâma hanyar dâwōwa daga wurin wani yâki, kō aikin hajji, kō aikin Umarah, sai yayi kabbara sau uku idan ya hau kōwace tudu, sannan yace:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، آيِبُونَ، تَائِبُونَ، عَابِدُونَ لِرَبِّنَا حَامِدُونَ. صَدَقَ اللَّهُ وَعْدَهُ، وَنَصَرَ عَبْدَهُ، وَهَرَمَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ

“Bâbu abin bautâwa bisa cancanta sai Allah, Shi kadai yake, ba Shi da abōkin târayya da shi, Mulki nâsa ne, hakanan gōdiya nâsa ne, kuma Shi mai iko ne akan dukkan kōmai. Mu mâsu kōmâwa ne, mâsu tuba ne, mâsu bauta ne kuma ga Ubangijinmu mâsu gōdiya. Allah ya gasgata alkawarinsa, kuma ya taimaki bâwansa, kuma ya ruguza kungiyōyin kâfirai Shi kadai.”

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa قَتْلَ wâto yake dawōwa

Ma'anar fadinsa عَلَى كُلِّ شَرَفٍ wâto akan kōwani wuri mai sayi, kaman tudu

Ma'anar fadinsa آيُّونَ wâto mâsu komâwa ne ga Allah Madaukaki

Ma'anar Fadinsa: نَصَرَ عَبْدَهُ wâto Manzonsa Annabi Muhammad ﷺ

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An son (ayi) kabbara yâyin hawa wani abu mai tsayi, kamar tsâni (wato matâkala - stairs), da na'urar hawa (wâto lif, elevator), da jirgin sama, da makamantan wannan.

Na Biyu: Yana kamâta ga bâwa ya kaskantar da kansa a gaban girman Allah, kuma kōmai girman mutum (ya kudurce a zuciya) cewa Allah ne mafi girma daga gare shi (wâto Allah ya fishi, shi bakōwa bane fâce bâwa).

Na Uku: Mafi yawan addu'o'in Annabi ﷺ ya kasance (yawaita) yabo ne ga Allah Mai rinjaye.

Shehin Malami, yace: Na 9: كَيْفَ يُرَدُّ السَّلَامُ عَلَى الْكَافِرِ إِذَا سَلَّمَ؟

Yadda Za A Mayarwa Kâfiri Sallama Idan Yayi Sallama

Yâzo a cikin Saheeh Al-Bukhari Da Muslim. An karbo daga Anas Dan Malik (yardan Allah ya tabbata a gare shi), yace: Annabi ﷺ yace: “Idan Ahlul Kitâb (Ma'abōta littâfi) suka yi muku sallama, to ku ce (mayar musu):

“Kuma a gare ku”

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa **سَلَّمَ** wâto suka jefa muku sallama, cewa AssalamuAlaykum

Ma'anar fadinsa **أَهْلُ الْكِتَابِ** wâto Yahudâwa da Nasâra (kiristoci)

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbadinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: Haramcin yiwa yahudawa da kiristoci sallama, wancan sabōda fadin Ma'aiki a cikin wani hadisi: **“Kada ku fâra yi musu sallama”** wâto kada ku fâra yiwa kâfirai sallama.

Na Biyu: Bayânin abinda zâmu fada wa yahudâwa da kiristoci a idan suka yi mana sallama.

Shehin Malami, yace: **Na 10:** **الدُّعَاءُ عِنْدَ سَمَاعِ صِيَاحِ الدِّيَكِ وَنَهْيِ الْحِمَارِ**

Addu'a Yâyin Jin Cârar Zakara Da Kukan Jâki

**Wato me za ka ce ya kai Dan'uwa Musulmi, da ke ma
yar'uwa Musulma, yâyin jin cârar zakara kō kukan jâki**

Yâzo a cikin Saheeh Al-Bukhari Da Muslim. An Karbo daga Abu Hurairah (yardan Allah ya tabbata a gare shi), cewa lalle Annabi ﷺ yace:

﴿إِذَا سَمِعْتُمْ صِيَاحَ الدِّيَكَةِ فَاسْأَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ﴾

***“Idan kuka ji cârar zakara, to ku rōki Allah daga falalarsa” dōmin ita ta
ga Mala'ika ne.”***

﴿وَإِذَا سَمِعْتُمْ نَهْيَ الْحِمَارِ فَتَعَوَّذُوا بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ﴾

***“Idan kuma kuka ji kukan jâki, to ku nemi tsarin Allah daga shaidan
dōmin hakika ya ga shaidan ne.”***

Kuma Ma'anar fadinsa نهيَق الحِمَار wâto sautin jâki

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An son (yin) addu'a yâyin jin cârar zakara

Na Biyu: Daga cikin lōkutan amsar addu'a, shine yâyin jin cârar zakara

Shehin Malami, yace: Na 11: مَا يَقُولُ الْمُسْلِمُ إِذَا مَدَحَ الْمُسْلِمَ؟

Abinda Musulmi Zai Fada Idan Zai Yabi Musulmi

**Wato Me Ya Dâce Ka Fadeshî Idan Kana Son Ka Yabi
Dan'uwanka Musulmi?**

Yazo cikin Saheeh Al-Bukhari Da Muslim. An Karbo daga Abi Bakratah (yardan Allah ya tabbata a gare shi), yace: wani namiji ya yabi wani mutum a gaban Annabi ﷺ, sai Annabi ﷺ yace: kaiconka, ka yanke wuyan abōkinka, ka yanke wuyan abōkinka, ya sâke maimaitawa, sa'annan yace: “Wanda duk ya kasance daga cikinku bâbu makawa sai ya yabi dan'uwansa to yace:

﴿أَحْسِبُ فَلَانًا وَاللَّهُ حَسِيبُهُ، وَلَا أُزِيكِي عَلَى اللَّهِ أَحَدًا، أَحْسِبُهُ كَذًا وَكَذَا إِنْ كَانَ يَعْلَمُ ذَلِكَ مِنْهُ﴾

Ina zaton wâne – kuma Allah dai Shi ne Makiyâyinsa, Mai yi masa hisâbi, kuma ni ba na tsarkakke kōwa ga Allah – Ina zato shi kaza-da-kaza ne - idan dai ya san hakan game dashi.”

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa أَتَى wâto zai yabi

Ma'anar fadinsa وَيْلَكَ wannan kalma, lârabawa suna amfani da ita wajen karfafa maganarsu, amma ba ma'anarta suke nufi ba, kamar yadda suke cewa: “Ba ka da uwa” لَا أُمَّ لَكَ

Ma'anar fadinsa أَحْسِبُ wâto ina zato

Kuma Ma'anar fadinsa لَا أَزْكِي wâto ina kankan da kai ga âdalcinsa

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: Karhanci Musulmi ya yabi dan'uwansa a fuskarsa, duba da cewa zai iya kâmuwa da māmâkin kai da girmankai, sai ya je fa shi cikin halaka.

Na Biyu: Wanda duk ya tîlastu zuwa ga yabon dan'uwansa, to yace: “Ina kyatatâwa wane zato, kuma Allah ne mai yi masa hisâbi, kuma ba na tsarkake kōwa ga Allah, kuma ina zatonsa haka-da-haka-ne idan yana ganin ya cancanci wannan yabo.”

Shehin Malami, yace: Na 12: مَا يُقَالُ عِنْدَ الْفُرْعِ

Abinda Ake Fada A Lōkacin Firgici

Yazo cikin Saheeh Al-Bukhari Da Muslim. An Karbo daga Zainab ‘yar Jahsh (yardan Allah ya tabbata a gare ta), cewa lalle Annabi ﷺ ya shigo gareta a firgice wata rana, yana cewa:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

“Babu abin bauta da gaskiya sai Allah!”

Tsanantin azâba ta tabbata ga lârabâwa sabōda wani sharri da ya kusanto. A yau, an bude katangar yâjuju da mâjuju kamar haka, sai ya nade yâtsarsa babba da ta tsakiya. Zainab diyar Jahsh tace: sai nace ya Ma'aikin Allah ﷺ! Shin za mu halaka kō da kuwa akwai sâlihai a cikinmu? Sai yace, Eh, idan miyâgun ayyuka suka yawaita.

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa فَرَعًا wâto a firgice, a râzane

Ma'anar fadinsa رَدْمٍ wâto katanga

Ma'anar fadinsa إِذَا كَثَرَ الْخَبَثُ wâto idan laifuffuka da zunubai sukayi yawa

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: Idan laifuffuka suka yawaita, to, halakan kōwa da kōwa na iya fâruwa, kō da kuwa akwai sâlihan bâyi, nagartattu acikin su.

Na Biyu: Wajabcin umarni da kyakkyâwa da hani da mummuna gwargwadon hâli

Shehin Malami, yace: Na 13: فَضْلُ التَّسْبِيحِ وَالتَّحْمِيدِ

Falalar (Yin) Tasbîhi Da Tahmîdi

Yazo cikin Saheeh Al-Bukhari Da Muslim. An Karbo daga Abi Hurayra (yardan Allah ya tabbata a gare shi), Cewa lalle Manzon Allah ﷺ yace: Duk wanda yace:

﴿سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ؛ فِي يَوْمٍ مِائَتٍ مَرَّةً، حُطَّتْ خَطَايَاهُ، وَإِنْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ﴾

“Tsarki ya tabbata ga Allah, târe da gōdiya gare shi, sau dari a râna, za a kankare masa zunubansa, kō da kuwa sun kasance kamar kumfar kōgi ne.”

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa سُبْحَانَ اللَّهِ wâto tsarkakakke daga kōwace aibi da tawaya

Ma'anar fadinsa وَبِحَمْدِهِ wâto dōmin cika falalarsa da kyautatâwansa ga halittunsa, tsarki ya tabbata gare shi, kuma ya daukaka

Ma'anar fadinsa حُطَّتْ wâto za a shâfe

Ma'anar fadinsa خَطَايَاهُ wâto laifuffukansa

Ma'anar fadinsa زَبَدِ الْبَحْرِ wâto kumfar tekun, wannan kwatanci da yawa ne

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An son a yawaita fadin “Tsarki ya tabbata ga Allah, târe da gōdiya gare shi” domin yana daga cikin sabubban (sâmun) gâfarar zunubai.

Na Biyu: Allah Madaukakin Sarki ya kubuta daga dukkan tawaya, kuma ya siffantu da dukkan kamâla.

Darasi Na Biyar | الدرس الخامس

Shehin Malami yace: A cikin wannan darasi, kai tsaye zâmu karanta târe dōmin mu san abubuwa kamar haka:

14. Abinda za a fada acikin tahiyyar Sallah
15. Abinda wanda aka jarrabeshi da waswasi a imaninsa zai ce
16. Falalar yin zikiri
17. Sâshen zikiran tâshi daga barci
18. Addu'ar tafiya zuwa Masallaci
19. Addu'ar bude Sallah, da addu'ar dagowa daga ruku'i
20. Addu'ar (da za ayi a cikin) sujjada
21. Salâti ga Annabi ﷺ bâyan karâtun tahiya na Karshe

Shehin Malami, yace: Na 14: التَّشَهُّدُ Karâtun Tahiya

Yazo cikin Saheeh Al-Bukhari Da Muslim. An karbo daga Abdillan Dan Mas'ud (yardan Allah ya tabbata a gare shi), yace: Mun kasance muna (nâmu irin) tahiya (wâto cewa: Aminci ya tabbata ga Allah), kuma muna ambaton sunaye (wâto isar da Sallama ga Malâ'iku da mutanen kwarai), har sâshen mu yana iya sallama ga sashe. Sai Manzon Allah ﷻ yaji abinda muke cewa, sai yace kuce:

التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ، وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ،
السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا
عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

“Dukkan nau'in ban girma (gaisuwa) ya tabbata ga Allah, da kuma sallōli da kyâwawan kalmōmi. Amincin Allah ya tabbata a gare ka ya kai wannan Annabi, da rahamar Allah da albarkatunsa. Amincinnan ya tabbata a gare mu, da dukkan bâyin Allah sâlihai. Ina shaidâwa cewa

*bâbu abin bautawa da gaskiya sai Allah, kuma lalle ina shaidâwa cewa
Annabi Muhammad bawansa ne kuma ManzonSa ne.”*

*Annabi yace lalle ne idan kuka aikata haka, to hakika kun yi sallama ga duk
wani bawan Allah na gari a cikin sama da kasa.”*

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa كُنَّا نَقُولُ التَّحِيَّةَ wâto karâtun tahiya

Ma'anar fadinsa وَنُسَمِّي wâto muna ambaton sunâye, sai muce: Amincin
Allah ya tabbata ga Jibrilu, kuma Amincin Allah ya tabbata ga Mîka'eelu.

Ma'anar fadinsa الصَّلَوَاتُ wâto Sallōli a shari'ance da Salâtai a lugance.

Sallōli a Shari'ance: Itace sallōli biyar din da muke yi da kuma ta nafila;
wanda ta kunshi sai da tsarki, alwala, bigere mai kyau, da tufa tsafatacce.

Amma Salatai a lugance: Itace da ma'ana yin addu'a ga Allah kadai.

Dukkan wadannan na Allah Subhanahu Wata'ala ne, bâya halatta ga wani
daya ya karkatar da wani abu daga cikinsu ga wanin Allah MadaukakinSarki

Ma'anar fadinsa الطَّيِّبَاتُ wâto lalle ga Allah Subhanahu Wata'la ne mafi
kyâwun kwantace, kuma daga ayyuka mafi kyâwunta, kuma daga zantuttuka
mafi kyâwunta, kuma hakan tsarki ya tabbata gare shi - daga cikin ayyukan
bâyi, yana da ta zance da kuma na aikace mai kyau.

Ma'anar fadinsa عِبَادَ اللَّهِ الصَّالِحِينَ wâto wadanda suke bauta wa Allah,
kuma suke kankan da kai a gare shi, bisa tabbatar da bin umarni da kuma
nisanta ga hani, wadannan bâyi: sun hada da Malâ'iku, Annabâwa, da
Sahabbai, Mabiya bâyansu (wâto Tâbi'ai), da Sâlihan bâyi.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: Lafuzzan karâtun tahiya tauqifiyyace, don haka, ba ya halasta
ayi karâtun tahiya da wani lafazi ba.

Na Biyu: An son a fâra yiwa kai addu'a lōkacin da ake yin addu'a.

Shehin Malami, yace: Na 15: مَنْ بَلِيَ بِالْوَسْوَاسَةِ

Wanda Aka Jarrabi Da Waswasi

Yâzo cikin Saheeh Al-Bukhari Da Muslim. An karbo daga Abi Hurayrah (yardan Allah ya tabbata a gare shi), yace: Manzoni Allah ﷻ yace:

يَأْتِي الشَّيْطَانُ أَحَدَكُمْ فَيَقُولُ: مَنْ خَلَقَ كَذَا، حَتَّى يَقُولَ: مَنْ خَلَقَ رَبِّكَ؟ فَإِذَا بَلَغَهُ، فَلْيَسْتَعِذْ بِاللَّهِ، وَلْيَنْتَه

“Shaidan zai zo wa dayanku sai yace: Wa nene ya halicci kaza? har sai (anzo matâkin da zai ce) wâ nene ya halicci Ubangijinka? Idan ya zo masa, to ya nemi tsari da Allah kuma ya hanu (daga wannan tunânin).”

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa مَنْ بَلِيَ بِالْوَسْوَاسَةِ wâto wanda waswâsi yazo masa daga shaidan dōmin ya sa shi shakka cikin imaninsa.

Ma'anar fadinsa وَلْيَسْتَعِذْ wâto ya nemi tsarin Allah daga shedan jefaffe.

Ma'anar fadinsa وَلْيَنْتَه Wâto yayi wâtsi da waswasin da yake ciki game da wannan al'amari. (Shi dai kawai ya mika wuya ga Allah kuma yayi Imani).

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: Shari'ancin neman tsari da Allah a lōkacin waswasi

Na Biyu: Zuwan shaidan dōmin ya tsanya wa bâwa waswasi shaida ce ta karfin imanin bâwa, dōmin shaidan kam ba ya waswasi ga wanin mu'minai.

Shehin Malami, yace: Na 16: فَضْلُ الذِّكْرِ

Falalar (Yin) Zikiri

Imam Al-Bukhari ya ruwaito Hadisi; An Karbo daga Abi Musa (yardan Allah ya tabbata a gare shi), yace: Manzoni Allah ﷻ yace:

مَثَلُ الَّذِي يَذْكُرُ رَبَّهُ، وَالَّذِي لَا يَذْكُرُ رَبَّهُ، مَثَلُ الْحَيِّ وَالْمَيِّتِ

“Misâlin wanda yake ambaton Ubangijinsa da wanda bâya ambaton Ubangijinsa, misâlin rayayye ne da matacce”

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: Cikin Ambaton Allah kadai ake sâmun râyuwa ga zuciya.

Na Biyu: Wanda ba ya ambaton Ubangijinsa, zuciyarsa da jikinsa za su kekashe su mutu, wanda zai kai ga gafala, da mummunar makōma.

Shehin Malami, yace: Na 17: أَذْكَارُ الْأَسْتِيقَاطِ مِنَ النَّوْمِ
Zikiri (Bâyan) Farkâwa Daga Bacci:

Wâto menene Musulmi zai fada, da Musulma, idan suka Farka daga barci.

Imam Al-Bukhari ya ruwaito Hadisi; An Karbo daga Huzaifa (yardan Allah ya tabbata a gare shi), yace Annabi ﷺ ya kasance idan yana son yayi bacci sai yace:

بِاسْمِكَ اللَّهُمَّ أَمُوتْ وَأَحْيَا

“Da Sunanka Allah zan mutu, kuma da shi zan rayu”

Kuma idan ya farka daga barcinsa sai yace:

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَحْيَانَا بَعْدَ مَا أَمَاتَنَا وَإِلَيْهِ النُّشُورُ

“Dukkan gōdiya ta tabbata ga Allah - wanda ya râyar da mu bâyan ya dauke ranmu, kuma gare shi ne makōma take.”

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa أَمُوتْ wâto mutuwar barci

Ma'anar fadinsa النُّشُورُ wâto tâyar da matattu rânar kiyama

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: Shar'ancin Ambaton Allah Ta'ala a lōkacin bacci, da fadin: “Da sunanka ya Allah zan mutu kuma zan rāyu” kuma a lōkacin tâshi daga barci ka ce: “Dukkan gōdiya ta tabbata ga Allah - wanda ya rāyar da mu bâyan ya dauke ranmu, kuma gare shi ne makâma take.”

Na Biyu: Girman sōyayyan Sahabbai ga Annabi wanda ya tsanya su ke ruwaito kōmai daga gare shi.

Shehin Malami, yace: Na 18: دُعَاءُ الذَّهَابِ إِلَى الْمَسْجِدِ
Addu'ar Tafiya Zuwa Masallaci:

Wâto abinda Musulmi zai fada a hanyarsa zuwa Masallaci.

Imam Al-Bukhari ya ruwaito Hadisi Ingantacce; An Karbo daga Abdillahi Dan Abbas (yardan Allah ya tabbata a gare shi), cewa yayi kwana a gidan Manzon Allah ﷺ: Sai (ﷺ) ya farka, yayi asawâki, yayi alwala alhali shi yana cewa:

(إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ)

“Lalle ne, a cikin halittar sammai da kasa, da sâbawar dare da yini, akwai âyōyi ga ma'abōta hankali.”

Sa'annan ya karanta wadannan âyōyi har ya kammala Surar: Sa'annan ya mike tsaye ya sallâci raka'a biyu. Sai ya tsawaita acikinsu da tsayuwu, da ruku'i, da sujada. Sannan ya tafi yayi barci har yayi minshari. Sa'annan yayi haka sau uku, raka'ō'i shida kenan, dukkan wadannan, yana yin asawaki, yayi alwala, kuma ya karanta wadannan âyōyi, Sa'anan yayi wutiri da raka'ō'i guda uku. Sai ladan yayi kiran Sallah sai ya fita zuwa ga Sallah, alhâli yana cewa:

اللَّهُمَّ اجْعَلْ فِي قَلْبِي نُورًا، وَفِي لِسَانِي نُورًا، وَاجْعَلْ فِي سَمْعِي نُورًا، وَاجْعَلْ فِي بَصَرِي نُورًا، وَاجْعَلْ مِنْ خَلْفِي نُورًا، وَمِنْ أَمَامِي نُورًا، وَاجْعَلْ مِنْ فَوْقِي نُورًا، وَمِنْ تَحْتِي نُورًا، اللَّهُمَّ اعْظِنِي نُورًا

*“Ya Allah ka tsanya haske acikin zuciyâta, da haske acikin harshe na.
Kuma ka tsanya haske a ji na, kuma ka tsanya haske a gani na, kuma ka
tsanya haske a bâya na, da haske a gabâna, kuma ka tsanya haske a sama
na, da haske a karkashina. Ya Allah ka ba ni haske.”*

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa رَقَدَ wâto yayi bacci

Ma'anar fadinsa لَا يَاتِ wâto hujja bayyananna akan sâmuwar Allah
Subhanahu Wata'ala.

Ma'anar fadinsa لِأُولَى الْأَبَابِ wâto mazowa kwakwâle kubutacciya

Ma'anar fadinsa نَمَخَ wâto ya fitarda iska daga bâkinsa

Ma'anar fadinsa أَوْتَرَ wâto ya yi sallar wutiri

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: Wanda duk ya yi bacci daga cikin sauran mutane har yayi minshari, to alwalarsa ta wareware. Kuma bai halatta gare shi ya yi sallah (a wannan yanayin ba) har sai yayi (jaddada) alwala.

Na Biyu: An so a karanta karshen âyōyi na Suratu Âla-Imran yâyin farkâwa daga barci da daddare.

Shehin Malami, yace: Na 19: دُعَاءُ الْإِسْتِغَاثَةِ

Addu'ar Bude Sallah:

**Wâto abinda mai Sallah zai fada a tsakânin kabbarar
Harama da karatun Fatiha**

Imam Al-Bukhari ya ruwaito Hadisi; An Karbo daga Abu Hurayrah (yardan Allah ya tabbata a gare shi), yace: Manzon Allah ﷻ ya kasance yana shiru na dan wanin lōkaci tsakânin Kabbarar harama da Karâtun fatiha: Sai nace fansarka babâna da babâta ya Ma'aikin Allah ﷻ; Shiru din da kake

yi a tsakânin kabbarar harama da karâtun fatiha, me kake cewa ne? sai ya ce ina fadan:

اللَّهُمَّ بَاعِدْ بَيْنِي وَبَيْنَ خَطَايَايَ، كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ، اللَّهُمَّ نَقِّنِي مِنَ الْخَطَايَا، كَمَا يُنَقَّى الثَّوْبُ الْأَبْيَضُ مِنَ الدَّنَسِ، اللَّهُمَّ اغْسِلْ خَطَايَايَ بِالْمَاءِ، وَالثَّلْجِ، وَالْبَرَدِ.

“Ya Allah Ka nesanta tsakânina da kurâkurai na, kamar yadda ka nesanta tsakânin gabas (mahudar râna) da yamma (mafâdarta). Ya Allah ka tsaftace ni daga zunubai, kamar yadda ake tsaftace farar tufa daga datti. Ya Allah ka wanke ni daga laifuffuka na da ruwa, da kankara, da sanyi.”

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa خَطَايَايَ wâto zunubina

Ma'anar fadinsa نَقِّنِي wâto ka tsarkake ni

Ma'anar fadinsa الدَّنَسُ wâto datti kō dauda

Ma'anar fadinsa الْبَرَدُ wâto ruwa ne mai karfi, yana saukowa daga girgije ‘yan guntu kanâna, kuma akan kira shi da dusar kankara.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An so a karanta addu'ar bude sallah a tsakânin kabbara da karâtu

Na Biyu: Yana kamâta ga Musulmi ya rika rōkan Alah gâfarar zunubansa har izuwa mutuwarasa.

Shehin Malami, yace: Na 20: دُعَاءُ الرَّفْعِ مِنَ الرَّكْعَةِ

Addu'ar Dagōwa Daga Ruku'i:

Wato abinda mai sallah zai ce yâyin dago kansa daga ruku'i

Imam Al-Bukhari ya ruwaito Hadisi; An Karbo daga Anas Dan Malik (yardan Allah ya tabbata a gare shi), Cewa lalle Manzon Allah ya hau wani dōki, sai ya fado daga kan dōkin, sai ya yi targade a bangarensa na dama. Sai ya sallâci daya daga cikin sallōlin alhâlin yana zaune, sai mu kayi sallah a bâyansa a zaune, a yâyin da ya idar da sallah sai yace, lalle kawai an sanya liman ne dōmin a yi kōyi da shi, don haka, idan yayi sallah a tsaye sai kuyi sallah a tsaye, idan kuma yayi ruku'i sai kuyi ruku'i, idan ya dago sai ku dago, idan kuma yace:

سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ

“Allah ya ji wanda ya gōde masa.”

To sai kuce:

رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ

“Ya Ubangijinmu! Dukkan yabo ya tabbata gare ka.”

Idan kuma yayi sallah a tsaye, sai kuyi sallah a tsaye. Idan kuma yayi sallah a zaune, to sai kuyi sallah a zaune gaba daya.

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa صَرَعَ wâto ya fado a kasa

Ma'anar fadinsa فَجَّحَشَ wâto ya gurje, yayi targade

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbadinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: Iftilâ'i Sunnah ce da za ta ci gaba da fâruwa har izuwa alkiyâma.

Na Biyu: Wajabcin bin liman acikin kōwane dagōwa da sunkuyâwa.

Shehin Malami, Allah Madaukaki ya kiyâye yace:

Kuma Imam Al-Bukhari ya ruwaito Hadisi; An Karbo daga Rifâ'ata Dan Râf'iniz-Zuraqi' (yardan Allah ya tabbata a gare shi), yace: Mun kasance muna Sallah a bâyan Annabi ﷺ, sa'annan a lōkacin da ya dago kansa daga ruku'u, sai yace:

سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ

“Allah ya ji wanda ya gōde masa”

Sai wani mutum a bâyansa yace:

رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ، حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ

“Ya Ubangijin mu, dukkan yabo ya tabbata a gare ka, yabo mai yawa mai tsarki, kuma mai albarka a cikinta”

Toh, a lōkacin da ya idar da sallah, (sai ya waiwayo) yace: wāye wannan mai Magana (wāto ya fadi wannan Kalmar)? Sai Sahâbin yace nine. Sai Annabi ﷺ yace: Nāga Malâ'iku talâtin da 'yan kai, suna ta rige-rigenta wânene zai rubutata da farko.

SHARHIN KALMOMI

Kuma ma'anar fadinsa بَضَعَتْ wâto adadi daga uku zuwa tara (Kaman 33-39)

Kuma ma'anar fadinsa يَبْتَدِرُونَهَا wâto gaggâwa zuwa gare ta.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: Ana son ayi kari akan fadin “Rabbana Walakal-Hamdu”

Na Biyu: Wajabcin yin Sallah da Jama'a

Shehin Malami, yace: Na 21: دُعَاءُ السُّجُودِ

Addu'ar Sujjadah:

Wâto abinda Mai Sallah zai fada acikin Sujjadarsa

Imam Al-Bukhari ya ruwaito Hadisi; An Karbo daga A'isha (yardan Allah ya tabbata a gare ta), tace: Annabi ﷺ ya kasance yana fada a cikin ruku'insa da sujadarsa:

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي

“Tsarki ya tabbata gare ka ya Allah Ubangijin mu tare da gōdiya a gare ka, ya Allah ka gafarta mini.”

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa سُبْحَانَكَ wâto Ina tsarkake ka ya Ubangiji daga kōwane aibi da tawaya, da wadâta daga kammani da halittu

Ma'anar fadinsa بِحَمْدِكَ wâto Ina tabbatar maka ya Ubangiji dukkan siffōfi na kamâla da kyau.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: Wajabcin tsarkake Allah Azza Wajalla daga dukkan aibi da tawaya.

Na Biyu: Shar'ancin yin addu'ar neman gâfarar zunubai a hâlin ruku'u da sujada.

Shehin Malami, yace: Na 22: الصَّلَاةُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ بَعْدَ التَّشَهُّدِ
Salâti Ga Annabi Bâyan Tahiyar Karshe

Imam Al-Bukhari ya ruwaito Hadisi Ingantacce; An Karbo daga Ka'ab Dan Ujrah (yardan Allah ya tabbata a gare shi), Ance ya Manzon Allah, Sallama dai gareka mun san yadda ake yenta, to yaya za muyi salati idan muna salati (cikin sallarmu)? sai yace kuce:

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَّجِيدٌ. اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَّجِيدٌ

“Ya Allah ka dada tsira ga Annabi Muhammad, da iyâlan Annabi Muhammad, kamar yadda ka dada tsira ga Annabi Ibrahim, da iyâlan Annabi Ibrahim. Lalle ne kai abin gōdewa ne mai girma. Ya Allah ka yi albarka ga Annabi Muhammad, da iyâlan Annabi Muhammad, kamar yadda ka yi albarka ga Annabi Ibrahim, da iyâlan Annabi Ibrahim, lalle ne kai abin gōdewa ne mai girma.”

Ma'anar fadinsa **اللَّهُمَّ صَلِّ** wâto ya Allah ka isar da salâti: Kalmar Salâti daga Allah ga bâwa shine yabonsa gare shi a cikin jamâ'a mafi daukaka.

Ma'anar fadinsa **آلِ مُحَمَّدٍ** wâto dukkan mabiyansa akan addininsa.

Ma'anar fadinsa **حَمِيدٌ** wâto gōdadde, kō abin yabo.

Ma'anar fadinsa **مَجِيدٌ** wâto abin girmamâwa, kuma **الْمَجْدُ**: Shine daukaka, da îko, da buwâya, da karfin îko.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: Ibâdu tauqifiyyace daga Allah Subhanahu Wata'ala, don haka, ba ya halatta ga wani ya zo da wani abu a cikinta daga kansa.

Na Biyu: Wajabcin yi wa Annabi salâti acikin tahiyyar karshe.

Darasi Na Shida | الدَّرْسُ السَّادِسُ

Shehin Malami yace: A cikin wannan darasi, kai tsaye zâmu karanta târe dōmin mu san abubuwa kamar haka:

23. Addu'ar Istihâra (Neman Zâbin Allah)
24. Sâshen Zikiran Sâfe da Yamma
25. Addu'ar haduwa da Makiyi da mai Mulki
26. Addu'ar biyan Bâshi
27. Abinda ake tsare Yâra da shi
28. Addu'a yâyin Saukan Ruwan sama
29. Addu'a yâyin kammala cin abinci
30. Addu'ar Atishâwa
31. Addu'a yâyin hawa da sauka
32. Yadda mai hrami zai yi Talbiya a aikin Hajji kō Umara
33. Addu'ar ban Mâmâki da al'amari Na Farin Ciki

Shehin Malami, yace: Na 23: دُعَاءُ الْإِسْتِحَارَةِ
Addu'ar Istihâra (Neman Zâbin Allah)

Imam Al-Bukhari ya ruwaito Hadisi. An Karbo daga Jabir Dan Abdillahi (yardan Allah ya tabbata a gare shi), yace: Annabi ﷺ ya kasance yana kōya mana (yin) Istihâra a cikin dukkan al'amura, kamar yadda yake kōya mana Sura daga Alqur'ani, ya kan ce: Idan dayan ku ya yi niyyar yin wani al'amari, to sai yayi sallah raka'a biyu (ta nâfila), sa'annan yace:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَخِيرُكَ بِعِلْمِكَ، وَأَسْتَقْدِرُكَ بِقُدْرَتِكَ، وَأَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ الْعَظِيمِ،
 فَإِنَّكَ تَقْدِرُ وَلَا أَقْدِرُ، وَتَعْلَمُ وَلَا أَعْلَمُ، وَأَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ، اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ
 هَذَا الْأَمْرَ، خَيْرٌ لِي فِي دِينِي، وَمَعَاشِي وَعَاقِبَتِ أَمْرِي - **أَوْ قَالَ: فِي عَاجِلِ أَمْرِي وَآجِلِهِ -**
 فَاقْدُرْهُ لِي. وَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هَذَا الْأَمْرَ شَرٌّ لِي فِي دِينِي، وَمَعَاشِي، وَعَاقِبَتِ أَمْرِي، -
أَوْ قَالَ: فِي عَاجِلِ أَمْرِي وَآجِلِهِ - فَاصْرِفْهُ عَنِّي، وَاصْرِفْنِي عَنْهُ، وَاقْدُرْ لِي الْخَيْرَ حَيْثُ
 كَانَ، ثُمَّ رَضِّنِي بِهِ، وَيُسَمِّي حَاجَتَهُ

“Ya Allah ina neman zâbinka da iliminka, kuma ina neman ka bâni îko dōmin îkonka, kuma ina rōkon ka daga falalar ka mai girma, dōmin kai ne mai îko ni kuwa bâni da iko, kuma kai ne masani, ni kuwa ban sani ba, kuma kai ne masanin abubuwan bōye. Ya Allah idan ka san cewa wannan al'amari (sai ya ambaci bukâtar tâsa) alheri ce a gare ni acikin addini na, da râyûwa ta, da kuma karshen al'amari na, [kō yace cikin al'amarina na yanzu kō nangaba] to ka kaddara min shi. Kuma idan ka san wannan al'amari (sai ya maimaita fadin bukâtar tasa) sharri ne a gare ni acikin addini na, da râyûwa ta, da karshen al'amari na, [kō yace cikin al'amarina na yanzu kō nangaba] to ka kawar dashi daga gare ni, kuma ka kawar dani daga gare shi, kuma ka kaddara min alheri a duk inda ya ke. Sa'annan kuma ka sanya min yarda da shi.” sai ya ambaci bukâtarsa.

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa في الأمور كلها wâto yin istihâra cikin dukkan al'amura na duniya; amma a cikin al'amura ta lâhira; kamar (neman zâbin Allah) akan yin sallah, da yin azumi, da makamantan wadannan, ba'a yin istihâra a cikinsu.

Ma'anar fadinsa **أَسْتَخِيرُكَ** wâto ina rōkon alheri da ka yi min zâbin abinda yake mafi alheri da fa'ida

Ma'anar fadinsa **عَاقِبَتُ أَمْرِي** wâto karshen al'amari na

Ma'anar fadinsa **وَاصْرَفْنِي عَنْهُ** wâto kada ka saukake min in aikata shi

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbadinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: Shar'ancin yin addu'ar Istihâra a cikin dukkan al'amuran duniya

Na Biyu: Girman kwadayin Annabi a kan kōyar da Sahabbansa dōgara ga Allah a cikin dukkan al'amura.

Shehin Malami, yace: Na 24: أَذْكَارُ الصَّبَاحِ وَالْمَسَاءِ **Zikiran Sâfe da Yamma**

Imam Al-Bukhari ya ruwaito Hadisi; An Karbo daga Shaddâd Dan Aus (yardan Allah ya tabbata a gare shi), daga Annabi ﷺ yace: Shugabar (lafuzzan) Istigifâri shine ka ce:

اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، خَلَقْتَنِي وَأَنَا عَبْدُكَ، وَأَنَا عَلَى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا
اسْتَطَعْتُ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ، أَبُوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ، وَأَبُوءُ لَكَ بِذُنُوبِي،
فَاغْفِرْ لِي، فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ.

*“Ya Allah! kai ne Ubangijina, bâbu abin bautâwa da cancanta sai kai,
Kai ka halicce ni, kuma ni bâwanka ne, kuma ina akan alkawarin da nayi
maka da kuma alkawarinka gwargwadon îko na. Ina neman tsarin ka
daga sharrin abinda na aikata, Ina tabbatar maka da ni'imarka gare ni,
kuma ina tabbatar maka da zunubi na, don haka ka gâfarta mini, dōmin
ba wanda yake gâfarta zunubai sai kai.”*

*Sai Annabi yace: duk wanda ya fadeta a yini yana mai sakankancewa, sai
ya mutu kâfin ya kai yamma, to shi dan aljanna ne. Wanda kuma ya fadeta
da daddare yana mai sakankancewa, sai ya mutu kâfin ya wayi gari to shi
dan aljanna ne.*

Ma'anar fadinsa سَيِّدُ الْاِسْتِغْفَارِ wâto fiyayyen sîgōgin yin istigifâri.

Ma'anar fadinsa أَبَوُءُ wâto ina ikrâri, da tabbatar wa.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: Falalar fadin wannan addu'a da sâfe da yamma.

Na Biyu: Falalar ikrâri da laifi ga Allah Subhanahu a cikin addu'a.

Shehin Mu, Allah Madaukaki ya kiyaye yace:

Imam Al-Bukhari ya ruwaito Hadisi. An Karbo daga Abi Hurayrah (yardan Allah ya tabbata a gare shi), Cewa lalle Manzoni Allah yace: Wanda duk yace:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

“Bâbu abin bautawa da cancanta sai Allah, shi kadai bâshi da abōkin tarayya, mulki duka nâsa ne, haka kuma yabo duka nâsa ne, kuma shi mai iko ne akan dukkan kōmai.”

Sau dari a rana; zâta kasance gare shi kamar wanda ya ‘yanta bâyi gōma, kuma za a rubuta masa lâda dari, za a kuma shâre masa zunubai dari, sa’annan zâta zamo kâriya a gare shi daga shaidan a wannan yini nashi har ya maraita (wâto ya shiga maraice), kuma bâbu wanda zai zo da mafîfcin abinda yazo dashi sai dai wanda yayi fiye da haka.

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa عَدَلٌ wâto tana daidai da

Ma'anar fadinsa عَشْرَ رِقَابٍ wâto ‘yanta bâyi guda gōma.

Ma'anar fadinsa حِرْزًا wâto kiyâyewa kō kâriya.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbadinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: Falalar fadin wannan addu'a da sâfe da yamma

Na Biyu: Daga cikin falalar wannan al'uma akan wadanda suka shude shine cewa dan aiki kadan zâta aikata kuma ta samu lâda mai yawa akai.

Shehin Malami, yace: Na 25: دُعَاءُ لِقَاءِ الْعَدُوِّ وَذِي السُّلْطَانِ
Addu'ar Haduwa Da Makiyyi Da Mai Mulki

Imam Al-Bukhari ya ruwaito Hadisi. An Karbo daga Ibn Abbas (yardan Allah ya tabbata a gare shi), cewa wannan Kalmar:

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ

“Mai isarmu Allah ne, kuma madallah da shi a matsayin wakilin al'amura.”

Annabi Ibrahim ؑ ya fadeta a lōkacin da aka jefa shi cikin wuta. Kuma Annabi Muhammad ﷺ ya fadeta a lōkacin da (kâfuran Makkah) suka ce: Lalle ne, ga fa mutane (kâfirai) sun hado gâgârumar (rundunōni), dōmin su gama da ku, don haka, ku yi ta kanku, to sai (wannan Kalmar) ta kâra musu imani da Allah, kuma suka ce: Mai isarmu Allah ne, dashi mu kayi dōgaro, kuma mādallah da Shi a matsayin wakîlin al'amura.

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa حَسْبُنَا اللَّهُ wâto Allah ya ishe mu cikin dukkan kōmai.

Ma'anar fadinsa فَاعْشَوْهُمْ wâto ku ji tsōron su.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: Allah kadai ke kula da gaba dayan azurtâwa, don haka yana kamata ga mutum ya natsu dangane da arzikinsa wanda Allah ya rabar masa, dōmin lalle ne, waninsa (duk girman kiyayya) ba zai iya kwâce shi ba.

Na Biyu: Girman fadin wannan kalma حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ kamar yadda Annabi Ibrahim ؑ ya fadeta a lōkacin da aka jefa shi cikin wuta, Kuma Manzon mu Annabi Muhammad ﷺ ya fadeta a lōkacin da mushrikai suka nuna tsananin bakin gâba, da far masa, da kâwo masa hari.

www.alukah.net
شبكة
Shehin Malami, yace: **Na 26:** دُعَاءُ قَضَاءِ الدَّيْنِ

Addu'ar Biyan Bâshi:

**Wâto abinda Musulmi zai rika fada don Allah ya biya
masa bâshinsa**

Imam Al-Bukhari ya ruwaito Hadisi. An Karbo daga Anas Dan Malik (yardan Allah ya tabbata a gare shi), yace: Manzon Allah ﷻ ya kasance yana cewa:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحَزَنِ، وَالْعَجْزِ وَالْكَسَلِ، وَالْبُخْلِ وَالْجُبْنِ، وَضَلَعِ الدَّيْنِ
وْغَلَبَةِ الرِّجَالِ

*“Ya Allah lalle ina neman tsari da kai daga bakin ciki da bacin rai, da
kâsâwa da kuma kasâla, da rōwa da kuma tsōro, da baibayewar bâshi da
rinjâyar mazâje.”*

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa ضلع wâto nauyin bâshi

Ma'anar fadinsa غَلَبَةِ الرِّجَالِ wâto rinjâyansu da cin galabansu

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbadinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: Yana kamata ga Muminai ya rika rōkan Allah akan ya tsare shi daga duk nau'in mugunta, munânan dabi'u, kaskanci da sauran su.

Na Biyu: Annabi ﷺ ne mafi kusanci ga Allah, amma duk da haka, yana rōkan Allah ya tsare shi daga kunci da hadararrukan dake halaka rayuka.

Shehin Malami, yace: **Na 27:** مَا يُعَوِّدُ بِهِ الْأَوْلَادُ

Abinda Ake Tsare Yâra Da Shi

Imam Al-Bukhari ya ruwaito Hadisi. An Karbo daga Ibn Abass (yardan Allah ya tabbata a gare shi), yace: Annabi ﷺ ya kasance yana nema wa

Alhassan da Alhusaini tsari, kuma yana cewa: Lalle Babanku (wâto Kâkanku Annabi Ibrahim) ya kasance yana neman wa Isma'il da Ishaq tsari da ita:

أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّةِ، مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ وَهَامَّةٍ، وَمِنْ كُلِّ عَيْنٍ لَامَّةٍ

“Ina nema muku tsari da kalmōmin Allah cikakku, daga dukkanin shaidani da canfe-canfe, da dukkanin ido me mugun nufi.”

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa يُعَوِّذُ wâto daga masdarin التَّعْوِيذِ ne kuma shi ne neman mafaka da makwabtaka kō kuma shiga cikin kiyayewa.

Ma'anar fadinsa كَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّةِ wâto cikakka wacce bâbu tawaya a ckinta ta kōwace fuska, kuma itace sunayen Allah Subhanahu Wata'ala, da litattafansan da aka saukar.

Kuma ma'anar fadinsa هَامَّةٍ wâto kōwace kwâri mai guba.

Kuma ma'anar fadinsa وَمِنْ كُلِّ عَيْنٍ لَامَةٍ wâto daga kōwace cuta da annōba dake dâmun mutum, da kuma duk wani mugun ido dake sâmun mutum da wata cuta.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An so nema wa yâra tsari da wannan zikirin da aka ambata.

Na Biyu: Kwadayin Annabi ﷺ akan kōya wa Al-umarsa duk wani abu da zai shiga tsakâninsu da shaidan.

Shehin Malami, yace: Na 28: الدُّعَاءُ عِنْدَ نُزُولِ الْمَطَرِ

Addu'a Yâyin Saukan Ruwan Sama

Imam Al-Bukhari ya ruwaito Hadisi. An Karbo daga A'isha (yardan Allah ya tabbata a gare ta), Cewa lalle Manzon Allah ﷺ ya kasance idan yaga ruwan sama sai yace:

“Ya Allah ka saukar mana da ruwa mai anfâni”

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa صَيِّبًا wâto ruwan sama mai yawa, mai kwarâra.

Ma'anar fadinsa نَافِعًا wâto bâ mai cutarwa ba.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An son yin addu'a da wannan zikirin yâyin ruwan sama.

Na Biyu: Ruwan sama na iya zuwa da anfani idan rahma ce, kuma yana iya zuwa da cutarwa idan azâba ce.

Shehin Malami, yace: Na 29: الدَّعَاءُ عِنْدَ الْفَرَاغِ مِنَ الطَّعَامِ

Addu'a Yâyin Kammala Cin Abinci

Imam Al-Bukhari ya ruwaito Hadisi. An Karbo daga Abi Umamah (yardan Allah ya tabbata a gare shi), Cewa lalle Annabi ﷺ ya kasance idan ya gama cin abinci, ya daga shimfidar abincinsa, sai yace:

الْحَمْدُ لِلَّهِ كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ، غَيْرَ مَكْفِيٍّ، وَلَا مُودَّعٍ، وَلَا مُسْتَغْنَى عَنْهُ رَبَّنَا

“Dukkan yabo ya tabbata ga Allah, (yabo) mai yawa tsarkakakke mai cike da albarka a cikinsa, mara iyâka (kō ba a dauke masa azurta bâyinSa), kuma ba a rabuwa da shi (kō ba na karshe ba), kuma bâbu mai wadâtuwa ga barinsa (Allah) Ubangijin mu.”

Fâ'ida Na Lârabci: Fadinsa رَبَّنَا yâzo مَنْصُوبٌ Cewa shine نِدَاءٌ مُضَافٌ sai aka gōge حَرْفُ النِّدَاءِ din, wanda taqdîrinsa zai zama يَا رَبَّنَا hakanan zâmu iya Cewa رَبَّنَا wâto za muyi mai رَفَعَ akan cewa shi ne مُبْتَدَأٌ مُؤَخَّرٌ sai taqdîrinsa ya kasance wâto: رَبَّنَا غَيْرَ مَكْفِيٍّ وَلَا مُودَّعٍ وَلَا مُسْتَغْنَى عَنْهُ

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa **غَيْرَ مَكْفِيٍّ** wâto ba mai iyâka ba.

Ma'anar fadinsa **لا مُودِعَ** wâto ba na karshe ba kō na ban kwâna ba.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An so yin addu'a da wannan zikirin a lōkacin gama cin abinci.

Na Biyu: Kira zuwa ga Allah Subhanahu Wata'ala a aikace, yafi zallar magana da ba abinsa da aiki.

Shehin Malami, yace: Na 30: دَعَاءُ الْعُطَّاسِ
Addu'ar Atishâwa

Imam Al-Bukhari ya ruwaito Hadisi. An Karbo daga Abi Hurayrah (yardan Allah ya tabbata a gare shi), Cewa daga Annabi ﷺ, yace: Idan dayanku yayi atishawa, to yace:

الْحَمْدُ لِلَّهِ

“Godiya ta tabbata ga Allah”

Sai dan'uwansa kō abōkinsa ya ce da shi:

يَرْحَمُكَ اللَّهُ

“Allah ya yi maka rahmah”

Idan abōkin nâsa ya fada masa: sai shi kuma ma yace:

يَهْدِيكُمْ اللَّهُ وَيُصْلِحُ بَالَكُمْ

“Allah ya shiryar da ku, kuma ya kyautata hâlinku.”

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa **أَخُوهُ** wâto dan'uwansa a cikin musulunci.

Ma'anar fadinsa **بَالَكُمْ** wâto sha'aninku.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbadinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An so fadin **اللَّهُ يَرْحَمُكَ** ga wanda yayi atishawa.

Na Biyu: Musulunci (a kōwani lōkaci) kira yake yi zuwa ga hadin kai, da (karfafa) jituwa a tsakânin daidaikun mutanen al'umma.

Shehin Malami, yace: Na 31: الدَّعَاءُ عِنْدَ الصُّعُودِ وَالْهَبُوطِ

Addu'a Yâyin Hawa Da Sauka

Imam Al-Bukhari ya ruwaito Hadisi. An Karbo daga Jabir Dan Abdillah (yardan Allah ya tabbata a gare su), yace:

كُنَّا إِذَا صَعِدْنَا كَبَّرْنَا، وَإِذَا نَزَلْنَا سَبَّحْنَا

“Mun kasance idan muka hau (tudu a hâlin tafiyar mu) sai muyi kabbara, kuma idan muka zo sauka (gangara), sai muyi tasbîhi.”

SHARHIN KALMOMI

Ma'nar fadinsa **صَعِدْنَا** wâto mukayi sama, muka daukaka.

Kuma Ma'anar fadinsa **كَبَّرْنَا** wâto sai muce: Allahu Akbar.

Kuma Ma'anar fadinsa **سَبَّحْنَا** wâto sai muce: Subhanallah.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbadinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An so yin kabbara yâyin hawa, da yin tasbîhi a lōkacin sauka.

Na Biyu: Yana wajaba a kan dukkan mutane su tsarkake Allah Subhanahu Wata'ala daga kōwace tawaya da aibi.

Shehin Malami, yace: Na 32: كَيْفَ يُلَبِّي الْمُحْرِمُ فِي الْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ؟

Yadda Mai Harami Zai Yi Talbiya A Aikin Hajji Kō Umara

Imam Al-Bukhari ya ruwaito Hadisi. An Karbo daga Abdillahi dan Umar (yardan Allah ya tabbata a gare su), Cewa Talbiyan Manzon Allah ﷻ (hake take):

لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ، إِنَّ الْحَمْدَ وَالنَّعْمَةَ، لَكَ
وَالْمُلْكَ، لَا شَرِيكَ لَكَ

*“Amsâwarka ya Allah Amsâwarka. Amsâwarka ya Allah bâbu abōkin
târayya a gare ka, Amsâwarka. Hakika dukkan yabo da ni’ima, na ka ne
kai kadai, (hakanan) mulki (nâka ne), bâbu abōkin târayya a gare ka.”*

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ wâto amsâwa bâyan amsâwa.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An so yin talbiyya (da niyyan) hajji a mîkâti da wannan siffa.

Na Biyu: Girman sōyayyan Sahabbai ga Annabi ﷺ wanda yasa suka nakalto daga gare shi duk mōtsinsa, da (duk) abinda yake ciki a gidansa.

Shehin Malami, yace: Na 33: دُعَاءُ التَّعَجُّبِ وَالْأَمْرِ السَّارِّ

Addu'ar Ban Mâmâki Da Al'amari Na Farin Ciki

Imam Al-Bukhari ya ruwaito Hadisi. An Karbo daga Anas (yardan Allah ya tabbata a gare shi), Cewa lalle Annabi ﷺ ya fita zuwa Khaybar sai ya iso wurin da dare, kuma ya kasance idan ya sauka a farfâjiyar wasu mutane (abōkan gâba da daddare a lōkacin yâki) ba ya kai hari gare su sai ya wâyi gari. To a lōkacin da ya wâyi gari, sai ga yahudâwa sun fito da sheburansu da ma kwandunansu. To a lōkacin da suka ganshi sai suka ce: **La!**

Muhammad ne Wallahi, Muhammad ne da rundunansa, sai Annabi ﷺ yace:

اللَّهُ أَكْبَرُ

“Allah ne Mafi girma.”

Khaybar ta rush: Lalle ne, mu idan muka sauka a farfâjiyar wasu jama'a (za muyi yâki), to lalle ne sâfiyar wadanda ake yi wa gargadi ta munana.

Ma'anar fadinsa لَا يُغَيِّرُ wâto ba ya hujumi, ba ya kai farmaki kai tsaye.

Ma'anar fadinsa بِمَسَاحِيهِمْ wâto الْمَسَاحِيَّ wani kâyan aiki ne da ake baje kasa kō daidaita kasa da shi, (mitsali kaman shebur da makamantansa)

Ma'anar fadinsa مَكَاتِلُهُمْ wâto الْمَكَاتِلُ wani kâyan aiki ne da ake amfâni da shi wurin auna kwâyar hatsi,

Ma'anar fadinsa الْخَمِيسُ wâto runduna; dōmin sun rabu gida biyar ne kamar haka (akwai: مَيْسَرَة، مَيْمَنَة، قَلْب، مُؤَخَّرَة، مُقَدَّمَة)

Ma'anar fadinsa بِسَاحَتِهِ wâto kasa kō farfâjiya.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: Girman rahmar Annabi ﷺ ga abōkan gâbanshi.

Na Biyu: An so yin kabbara a lōkacin ban mamaki da al'amari na farin ciki.

دارسي نا باكواي | الدرس السابع

Shehin Malami yace: A cikin wannan darasi, kai tsaye zâmu karanta târe dōmin mu san abubuwa kamar haka:

34. Addu'ar Tsarkake kai
35. Zikiri (Ambaton Allah) bâyan kammala alwala
36. Zikiri (Ambaton Allah) a lōkacin shiga Gida
37. Addu'ar shiga Masallâci
38. Zikirai (yâyin) Kiran Sallah
39. Addu'a bâyan Tahiyar karshe kâfin sallamewa
40. Zikirai bâyan sallamewa daga Sallah
41. Abinda wanda yayi Mafarki (mai kyau da mara kyau) zai aikata
42. Addu'a don kōrar Shaidan daga Gida

Addu'ar Tsarkake Kai

Imam Muslim ya ruwaito Hadisi. An Karbo daga Zaid dan Arqam, (yardan Allah ya tabbata a gare shi), yace: Ba zan fada muku ba fâce kamar yadda Manzon Allah ya kasance yake cewa:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ، وَالْجُبْنِ وَالْبُخْلِ، وَالْهَرَمِ وَعَذَابِ الْقَبْرِ. اللَّهُمَّ
آتِ نَفْسِي تَقْوَاهَا، وَزَكَّاهَا؛ أَنْتَ خَيْرُ مَنْ زَكَّاهَا، أَنْتَ وَلِيُّهَا وَمَوْلَاهَا. اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ
مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ، وَمِنْ قَلْبٍ لَا يَخْشَعُ، وَمِنْ نَفْسٍ لَا تَشْبَعُ، وَمِنْ دَعْوَةٍ لَا يُسْتَجَابُ لَهَا

“Ya Allah lalle ni ina neman tsari da kai daga kâsawa da kasâla, da tsâro da rōwa, da mummunan tsufa da azâbar kabari. Ya Allah ka ba wa raina takawarta, kuma ka tsarkake ta; dōmin kai ne mafi alherin wanda ya tsarkake ta, Kai ne majibincinta kuma mataimakinta. Ya Allah lalle ina neman tsari da kai daga ilimin da ba ya amfânarwa, da kuma zuciyar da ba ya sâmun khushu’i (tawali’u), da rai da ba ta kōshi, da kuma addu’ar da ba za a amsa mata ba.”

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa اللَّهُمَّ wâto rauni bâyan tsufa

Ma'anar fadinsa زَكَّاهَا wâto ka tsaftace ta

Ma'anar fadinsa أَنْتَ خَيْرُ مَنْ زَكَّاهَا wâto bâbu mai tsarkake ta se Kai

Ma'anar fadinsa وَمَوْلَاهَا wâto Kai ne kadai mai jibintan ta da kiyâyewa da kulâwa.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbadinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: Yana wajaba akan dukkan musulmi ya zamo mabukâci zuwa ga Allah Mabuwayi Mai Rinjaye.

Na Biyu: Daga cikin abubuwan zargi da ya kamata musulmi maza da mata su yi hattara da su akwai: ilimin da ba a aiki da shi, da zuciyar da ba ta da tawâli'u ga Allah, da rai da ba ta da kōshi, kuma ba ta gamsuwa da arzkin

Shehin Malami, yace: Na 35: الذِّكْرُ بَعْدَ الْوُضُوءِ
Zikiri (Ambaton Allah) Bâyan Kammala Alwala

Imam Muslim ya ruwaito Hadisi. An Karbo daga Uqba dan Âmir, (yardan Allah ya tabbata a gare shi), yace: Manzon Allah ﷺ yace: Bâbu wani daya daga cikin ku da zai yi alwala, sai ya kyautata alwar, sa'annan yace:

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ

“Ina shaidâwa bâbu abin bautâwa bisa cancanta sai Allah, Shi kadai yake ba shi abōkin târayya, kuma ina shaidâwa cewa lalle Annabi Muhammad bâwan Allah ne kuma Manzonsa ne.”

fâce sai an bude masa kōfōfin aljannah guda takwas; ya shiga a kōwace kōfar ta da ya ga dama.’

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa يُسَبِّحُ wâto ya cika alwalar tare da kula da farillanta da sunnoninta da ladubbanta.

Ma'anar fadinsa أَشْهَدُ wâto ina tabbatarwa da zuciya ta, ina mai furuci da harshe na.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An so fadin wannan addu'ar bâyan kammala alwala.

Na Biyu: Wannan hadisin, akwai raddi cikinsa ga wadanda suka yi tsakaciga barin hakkin Annabi ﷺ, suka ki bin shari'arsa, kuma ba su bi umarninsa ba, kuma ba su hanu daga abin yayi hani ga barinsa ba.

Shehin Malami, yace: Na 36: الذِّكْرُ عِنْدَ دُخُولِ الْمَنْزِلِ
Zikiri (Ambaton Allah) A Lōkacin Shiga Gida

Imam Muslim ya ruwaito Hadisi. An Karbo daga Jabir dan Abdillah (yardan Allah ya tabbata a gare su), Cewa lalle ya ji Annabi ﷺ yana cewa:

إِذَا دَخَلَ الرَّجُلُ بَيْتَهُ فَذَكَرَ اللَّهَ عِنْدَ دُخُولِهِ وَعِنْدَ طَعَامِهِ، قَالَ الشَّيْطَانُ: لَا مَبِيتَ لَكُمْ وَلَا عِشَاءَ. وَإِذَا دَخَلَ فَلَمْ يَذْكُرِ اللَّهَ عِنْدَ دُخُولِهِ، قَالَ الشَّيْطَانُ: أَذْرَكْتُمُ الْمَبِيتَ، وَإِذَا لَمْ يَذْكُرِ اللَّهَ عِنْدَ طَعَامِهِ، قَالَ: أَذْرَكْتُمُ الْعِشَاءَ

“Idan mutum zai shiga gidansa sai ya ambaci (Sunan) Allah a lōkacin shigansa da lōkacin cin abincin sa, sai shaidan ya ce (wa yan’uwayensa shaidanu)bâbu makwanci gare ku, kuma bâku da abincin dare. Kuma idan ya shiga bai ambaci (Sunan)Allah ba a lōkacin shigansa, sai shaidan ya ce; kun riski makwanci, idan kuma bai ambaci (Sunan)Allah a wurin cin abincinsa ba, sai ya ce: kun riski makwanci da abincin dare.”

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa فَذَكَرَ اللَّهَ wâto yace: Bismillah (Da Sunan Allah)

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbadinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An so Ambaton Sunan Allah Madaukaki yâyin shiga gida da lōkacin cin abinci.

Na Biyu: Yana kamata ga musulmi kada ya yi sakaci wajen neman tsari daga shedan a koda yausha; dōmin shaidan na bibiyan shi a kōwani lōkaci.

Shehin Malami, yace: Na 37: دُعَاءُ دُخُولِ الْمَسْجِدِ

Addu'ar Shiga Masallâci

Imam Muslim ya ruwaito Hadisi. An Karbo daga Abi Humaidin Ko daga Abi Usyadin, (yardan Allah ya tabbata a gare shi), yace: Manzon Allah yace: Idan dayan ku zai shiga Masallaci to sai yace:

اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ،

“Ya Allah ka buda min kōfōfin rahmarka.”

Kuma idan ya fito sai yace:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ

“Ya Allah lalle ne ina rōkonka daga falalarka.”

Ma'anar fadinsa أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ wâto sabubba da hanyōyin rahmarka.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbadinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An so yin zikiri da wannan addu'a yâyin shiga Masallâci, da yâyin fita daga gare Masallâci.

Na Biyu: Musulmi a kōda yausha mabukâci ne ga Allah Subhanu Wata'ala ta hanyar rōqonsa ya bâshi daga falalarsa (Allah).

Shehin Malami, yace: **Na 38: أَذْكَارُ الْأَذَانِ**

Zikirai (Yâyin) Kiran Sallah

Imam Muslim ya ruwaito Hadisi. An Karbo daga Abdullahi dan Amru dan As, (yardan Allah ya tabbata a gare shi), cewa lalle ya ji Annabi ﷺ yana cewa:

إِذَا سَمِعْتُمُ الْمُؤَذِّنَ فَقُولُوا مِثْلَ مَا يَقُولُ، ثُمَّ صَلُّوا عَلَيَّ؛ فَإِنَّهُ مَنْ صَلَّى عَلَيَّ صَلَاةً، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ بِهَا عَشْرًا. ثُمَّ سَأَلُوا اللَّهَ لِي الْوَسِيلَةَ؛ فَإِنَّهَا مَنْزِلَةٌ فِي الْجَنَّةِ لَا تَنْبَغِي إِلَّا لِعَبْدٍ مِنْ عِبَادِ اللَّهِ، وَأَرْجُو أَنْ أَكُونَ أَنَا هُوَ. فَمَنْ سَأَلَ لِي الْوَسِيلَةَ حَلَّتْ لَهُ الشَّفَاعَةُ

“Idan kun ji mai kiran sallah yana kira; to ku fadi irin abinda yake fadi, sa'annan kuyi min salati, dōmin hakika wanda duk ya yi min salâti daya, Allah zai yi masa salâti gōma da ita, sa'annan ku rōki Allah wasîla gare ni, dōmin cewa ita wata matsayi ce a aljannah (wacce) ba ta kamâta sai ga wani bâwa daga bâyin Allah, kuma ina kauna in zama ni ne shi, to duk wanda ya rōki wasîla gare ni, ceto na ta tabatta gare shi.”

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa حَلَّتْ لَهُ الشَّفَاعَةُ wâto cetona ta tabbata gare shi a ranar alkiyama.

Na Farko: An so maimaita kiran sallah da irin abinda lâdâni yake cewa, sai dai yâyin fadinsa (Hayya Alassalâ, da Falâh) sai yace: لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ “Bâbu wani dabara kō wani karfi sai ga Allah.”

Na Biyu: Tabbatuwar ceton Annabi ﷺ a rânar tâshin alkiyama.

Shehin Malami, Allah Madaukaki ya kiyâye yace:

Imam Muslim ya ruwaito Hadisi. An Karbo daga Umar dan Khattâb (yardan Allah ya tabbata a gare shi), yace: Manzon Allah yace: Idan mai kiran sallah yace:

اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ

“Allah ne mafi girma, Allah ne mafi girma”

Sai dayanku (mai sauraron sa) shi ma yace:

اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ

“Allah ne mafi girma, Allah ne mafi girma”

Sa’annan (mai kiran sallah din) yace:

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

“Ina shedawa babu abin bautawa bisa cancanta sai Allah”

Sai shi ma (mai sauraron) yace:

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

“Ina shedawa babu abin bautawa bisa cancanta sai Allah”

Sa’annan (mai kiran sallan) yace:

أَشْهَدُ أَنْ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ

“Ina shedawa cewa lalle Annabi Muhammad Manzon Allah ne”

Sai shi ma (mai sauraron) yace:

أَشْهَدُ أَنْ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ

“Ina shaidâwa cewa lalle Annabi Muhammad ﷺ Manzon Allah ne”

Sa’annan (mai kiran sallah din) yace:

حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ،

“Ku yi gaggâwa zuwa Sallah”

Sai shi ma (mai sauraron) yace:

لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ

“Bâbu dabâra kô karfi sai da taimakon Allah”

Sa’annan (mai kiran sallan) yace:

حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ

“Ku yi gaggâwa zuwa ga tsira”

Sai shi ma (mai sauraron) yace:

لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ

“Bâbu dabâra ko karfi sai da taimakon Allah”

Sa’annan (mai kiran sallan) yace:

اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ

“Allah ne mafi girma, Allah ne mafi girma”

Sai (mai sauraron sa) shi ma yace:

اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ

“Allah ne mafi girma, Allah ne mafi girma”

Sa’annan (mai kiran sallan) yace:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

“Bâbu abin bautâwa da gaskiya sai Allah”

Sai shi ma (mai sauraron sa) yace:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

“Bâbu abin bautâwa da gaskiya sai Allah”

Annabi ﷺ yace: **مِنْ قَلْبِهِ دَخَلَ الْجَنَّةُ** ya fadi hakan da gasgata hakan daga
zuciyarsa ya shiga aljannah.

Ma'anar fadinsa لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ wâto bâbu mai cikakken dabâra da karfi sai da taimakon Allah.

Ma'anar fadinsa حَيَّ wâto ku taho, ku hanzarta, kuyi gaggâwa

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbadinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: Fîfikon wannan al'umar; dōmin dan aiki kadan zata aikata, sai ta ribanci lâda mai yawa.

Na Biyu: A duk sanda Imanin bâwa ya dada (kâru), sai tsōron Allansa da begensa cikin abinda ke wurin Allah Subhanu Wata'ala ya girmama.

Shehin Malami, yace: Na 39: الدَّعَاءُ بَعْدَ التَّشَهُّدِ الْأَخِيرِ قَبْلَ السَّلَامِ
Addu'a Bâyan Tahiyar Karshe Kâfin Sallamewa

Imam Muslim ya ruwaito Hadisi. An Karbo daga Abu Hurayra, (yardan Allah ya tabbata a gare shi), yace: Manzon Allah yace: Idan dayanku yayi tahiya (cikin zama na karshe), to ya nemi tsarin Allah daga (sharrin) abubuwa guda huɗu, yana cewa:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ جَهَنَّمَ، وَمِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ،
وَمِنْ شَرِّ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَالِ

“Ya Allah lalle ne ina neman tsarinka daga azâbar wutar jahannama, kuma daga azâbar kabari kuma daga fitinar râyûwa da mutuwa, kuma daga sharrin fitinar dujal shafaffe.”

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa تَشَهُّدَ wâto ya gama karâtun tahiya a karshen shallah

Ma'anar fadinsa وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ wâto fitinar râyûwa ta kunshi (abubuwa suke fitinar mutane ta hanyar) Shubuha da kuma Sha'awōwi.

Shubuha: Atsagwaran yâren lârabci shine gwâmusa (daidai da kuskurure, karya da gaskiya), da rikita su ta yadda za a kâsa gâne hakîkanin al'amarin.

A Istilâhi: Shine kokwanto wajan ingancin abu (gaskiya ne ko karya ne).

Sha'wôwi: Sun hada da son rai, da auka wa cikin laifi; wanda yana gâdar cutar zuciya, kekashewan zuciya, da kaiga kangara ga bauta, kô biyayya ga Allah). **Kuma fitinar mutuwa:** ita ce tambayar Malâ'iku biyu a cikin kabari.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbadinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An so yin wannan addu'a bâyan karâtun tahiyyar karshe

Na Biyu: Wannan hadisi, dalîli ne a kan Annabcin Annabi ﷺ; dōmin ya bâda lâbârin abinda yake fake (gaibu), kuma wannan (lâbârin da ya bâyar) ba a sani sai ta hanyar wahayai daga Allah Subhanahu Wata'ala.

Shehin Malami, yace: Na 40: الأذْكَارُ بَعْدَ السَّلَامِ مِنَ الصَّلَاةِ Zikirai Bâyan Sallamewa Daga Sallah

Imam Muslim ya ruwaito Hadisi. An Karbo daga Thauban, (yardan Allah ya tabbata a gare shi), yace: Manzon Allah ﷺ ya kasance idan ya îdar da sallarsa sai yayi Istigfâri (cewa: أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ : Ina neman gâfarar Allah) sau uku, sai yace:

اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ، وَمِنْكَ السَّلَامُ، تَبَارَكْتَ ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ

“Ya Allah kai ne Aminci, kuma daga gareka aminci yake, alherin ka ya yawaita ma'abōcin girma da karamci.”

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa السَّلَامُ wâto Kubutacce daga kōwace tawaya da aibi.

Ma'anar fadinsa تَبَارَكْتَ wâto ka daukaka, kuma ka girmama

Ma'anar fadinsa ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ wâto wanda ya cancanci kuma ya isa aji tsōron sa dōmin îkonsa da girmansa.

Imam Muslim ya ruwaito Hadisi. An Karbo daga Abu Hurayra, (yardan Allah ya tabbata a gare shi), daga Manzon Allah ﷺ yace:

مَنْ سَبَّحَ اللَّهَ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ، وَحَمِدَ اللَّهَ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ، وَكَبَّرَ اللَّهَ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ، فَتِلْكَ تِسْعَةٌ وَتِسْعُونَ، وَقَالَ تَمَامَ الْمِثْرِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، غُفِرَتْ خَطَايَاهُ، وَإِنْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ

“Wanda duk yayi wa Allah tasbihi (wâto ya tsarkake Allah da fadin Subhanallahi) bayan kâwace sallah sau talâtin da uku. Kuma yayi wa Allah hamdala (wâto ya gôde wa da fadin Alhamdulillah) sau talâtin da uku. Kuma yayi wa Allah kabbara (wâto girmama Allah da fadin Allahu Akbar) sau talâtin da uku; wancan (lissâfin) casa'in da tara kenan, kuma yace a ciko ta dari: bâbu abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kadai yake ba Shi da abôkin târayya, mulki nasa ne, kuma yabo ta sa ce, kuma shi mai îko ne a kan dukkan kômai;

Za a gâfarta masa kurâkuran sa, ko da kuwa sun kasance tamkar kumfar kôgi ne.”

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ wâto bâyan kôwace sallar farillah

Ma'anar fadinsa زَبَدِ الْبَحْرِ wâto kumfar tekun, kuma wannan kinâya ce ga yawa.

Daga cikin fâ'idôjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An so yin zikirin Allahu Madaukaki da wannan addu'a bâyan sallah daga Sallah.

Na Biyu: Yana kamâta ga kôwani daya daga cikin mu ya kalli ibâdarsa da kallon tawaya kô kâka ya inganta ta; sabîli da haka, Allah ya shar'anta yin Istigfâri bâyan kôwace Ibâda.

Shehin Malami, yace: **Na 41:** مَا يَفْعَلُ مَنْ رَأَى الرَّؤْيَا وَالْحُلْمَ

Abinda Wanda Yayi Mafarki (Mai Kyau Da Mara Kyau) Zai Aikata

Imam Muslim ya ruwaito Hadisi. An Karbo daga Abi Qatâdah (yardan Allah ya tabbata a gare shi), yace: Na ji Annabi ﷺ yana cewa: Kyakkyâwan Mafarki (mai faranta rai) daga Allah ne. Kuma mummunan mafarki (mai râzana bâwa) daga shaidan ne; Sabôda haka, idan dayanku ya ga wani abu (a mafarkin sa) da yake kinsa:

فَلْيَنْفُتْ حِينَ يَسْتَيْقِظُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ؛ وَيَتَعَوَّذُ مِنْ شَرِّهَا، فَإِنَّهَا لَا تَضُرُّهُ

“To sai yayi tōfi sau uku (a bangarensa na hagu) a lōkacin da ya farka; kuma ya nemi tsarin Allah daga sharrinta, dōmin ba za ta cutar dashi ba.”

Abu Salamah (yardan Allah ya tabbata a gare shi), yace: “Da yawa na kan yi mafarki, in ji kamar ina dauke da abinda ya fi dutse nauyi sabôda dâmuwa. Ana nan cikin haka, sai na ji wannan Hadisi, tun daga wannan lōkacin, ban kêra kulâwa da shi ba.

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa فَلْيَنْفُتْ wâto ya yi busa 'yan kadan, kuma ana son wannan busan ya gaurayu da wani abu 'yan kadan na yâwu.

Ma'anar fadinsa فَمَا أَبَالِيهَا wâto ba na daukan shi da mahimmanci.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: Ana so ga wanda ya ga wani abu a barcinsa da yake kinsa, ya yi tōfi (a hagunsa) sau uku, kuma ya nemi tsarin Allah daga sharrin abinda ya gani.

Na Biyu: Kwadayin Annabi ﷺ wajen kōyar da al'umarsa, da kula da su.

الدَّعَاءُ لِطَرْدِ الشَّيْطَانِ مِنَ الْبَيْتِ: Na 42: Shehin Malami, yace:

Addu'a Don Kōrar Shaidan Daga Gida

Imam Muslim ya ruwaito Hadisi. An Karbo daga Jabir (yardan Allah ya tabbata a gare su) yace: Na ji Annabi ﷺ yana cewa:

إِنَّ الشَّيْطَانَ إِذَا سَمِعَ الدَّعَاءَ بِالصَّلَاةِ، ذَهَبَ حَتَّى يَكُونَ مَكَانَ الرُّوحَاءِ

“Hakika, idan shaidan yaji kiran sallah, sai ya tafi a guje har sai ya isa filin (farfājiyar) Ar-Rauha'i”

Sai aka tambayi maruwaicin hadisin game da (abin nufi da) Ar-Rauhâ'i: sai yace: wuri ne da yake da nisan mil talâtin da shida (36 miles) daga Madina.

Imam Muslim ya ruwaito Hadisi. Kuma An karbo daga Abi Hurairah (yardan Allah ya tabbata a gare shi), Cewa lalle Manzon Allah ﷺ yace:

لَا تَجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ مَقَابِرَ، إِنَّ الشَّيْطَانَ يَنْفِرُ مِنَ الْبَيْتِ الَّذِي تُقْرَأُ فِيهِ سُورَةُ الْبَقَرَةِ

“Kada ku maida gidâjenku (su zamo kaman) makabarta. Hakika shaidan yana gudu daga gidan da ake karanta Suratul-Baqarah a cikinsa.”

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa مِيلاً wâto shi mil (mile); na'ura ne don auna nesan wuri, kuma yana daidai da mîta (meter) dubu daya da dari shida.

Ma'anar fadinssa يَنْفِرُ wâto yana gudu.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: Daga cikin sabubban da ke kōrar shaidan daga gida shi ne kiran sallah da karanta Suratul-Baqarah.

Na Biyu: Ambaton Allah da shaidan ba (za su taba) haduwa a wuri daya ba.

Darasi Na Takwas | الدَّرْسُ الثَّامِنُ

Shehin Malami yace: A cikin wannan darasi, kai tsaye zâmu karanta târe dōmin mu san abubuwa kamar haka:

43. Addu'a idan abinda bâya sonsa ya fâru, kō ya rinjâya akan al'amarin shi
44. Abinda za a fada a gun mai gargara (Wanda zai Mutu)
45. Addu'ar wanda Masifa ta sâme shi
46. Addu'a yâyin rufe idânun Mamaci
47. Addu'a ga Mamaci a cikin Sallar Janâ'iza
48. Addu'ar ziyartar makabarta
49. Addu'a (yâyin da ake) Iska
50. Addu'ar Bâko ga Mai Abinci
51. Addu'ar mai Azumi idan aka kâwo abinci bai ci ba
52. Addu'a yâyin ganin tumu (sâbon amfânin gōna).

Shehin Malami, yace: **Na 43:** الدُّعَاءُ عِنْدَمَا يَقَعُ مَا لَا يَرْضَاهُ، أَوْ غَلَبَ عَلَى أَمْرِهِ
Addu'a A Lōkacin Da Abinda Bâ ya Ya So Ya Fâru, Kō Ya Rinjâya Akan Al'amarin Shi

Imam Muslim ya ruwaito Hadisi. An Karbo daga Abi Hurayrah, (yardan Allah ya tabbata a gare shi), yace: Manzon Allah yace: Mu'mini mai karfi shine yafi alheri kuma yafi sōyuwa a wurin Allah akan Mumini mai rauni, amma akwai alheri a kōwanne. Ka yi kwadayi akan abinda zai anfâneka, kuma ka nemi taimakon Allah, kada ka gaza. Kuma idan wani abu ya sameka, to kada kace:

لَوْ أَنِّي فَعَلْتُ، كَانَ كَذًا وَكَذًا

“Da ma kaza nayi, da kaza-da-kaza ne ya kasance.”

Sai dai ka ce:

قَدَّرَ اللَّهُ وَمَا شَاءَ فَعَلَ

“Haka Allah ya kaddara, kuma abinda Allah ya ga dâma ya aikata”

Dōmin cewa (fadin da ma, **kō** da a ce) tana bude aikin shaidan.

Ma'anar fadinsa **الْمُؤْمِنُ الْقَوِيُّ خَيْرٌ وَأَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِ الضَّعِيفِ** abinda ake nufi da “Karfi” a nan; kudirin rai ko karfin hali a cikin al'amuran lâhira.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: Mu'mini mai karfi; mai riko da azama da karfin niyya ya fi mai kasâla.

Na Biyu: Ana so ga Musulmi yace: ‘Haka Allah ya kaddara kuma abin da ya ga dama ya aikata’ a lōkacin da wani abinda bâya so ya fâru da shi.

Shehin Malami, yace: Na 44: تَلْقَيْنُ الْمُحْتَضِرَ

Talkînin Mai Gargara: Lakkana Masa Kalmar Shahâda

Imam Muslim ya ruwaito Hadisi. An Karbo daga Abi Hurayrah, (yardan Allah ya tabbata a gare shi), yace: Manzon Allah ﷺ yace:

لَقِّنُوا مَوْتَاكُمْ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

“Ku lakkana wa mâsu mutuware (Kalmar) La'ilaha il-lallah (Cewa bâbu abin bautâwa bisa cancanta sai Allah).”

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa **الْمُحْتَضِرُ** wâto wanda mutuwa ta halarta

Ma'anar fadinsa **لَقِّنُوا** wâto ku maimaita karanta musu shahâda harsu furta ta

Ma'anar fadinsa **مَوْتَاكُمْ** wâto a lōkacin mutuwa.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: Daga cikin ladubban da ya kamâta a aikata ta awurin mai gargara (wâto wanda zai mutu) shine lakkana masa Kalmar shahâda.

Na Biyu: Duk wanda karshen maganarsa a duniya ta kasance fadin: ‘La ilaha illallah’ ya shiga aljannah.

Shehin Malami, yace: **Na 45:** دُعَاءُ مَنْ أَصِيبَ بِمُصِيبَةٍ

Addu'ar Wanda Masîfa Ta Sâme Shi

Imam Muslim ya ruwaito Hadisi. An Karbo daga Ummi Salama – Matar Annabi ﷺ – ta ce: Naji Manzon Allah ﷻ yana cewa: Bâbu wani bâwa da masîfa zâta sâme shi, sai yace:

إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ، اللَّهُمَّ أَجِرْنِي فِي مُصِيبَتِي، وَأَخْلِفْ لِي خَيْرًا مِنْهَا

“Lalle mu na Allah ne, kuma hakika mu, zuwa gare shi, za mu kōma. Ya Allah Ubangiji ka ba ni lâdan (hakurina) a masifar nan tâwa, kuma ka mayar mini da abinda ya fit a alheri.”

Fâce Allah ya bâshi lâda a masifar da ta shâfe shi, kuma ya sauya masa da abinda yafi alheri daga gare ta.

Ummu-Salama tace: A lōkacin da Abu Salamah ya rasu, sai na fada kamar yadda Manzon Allah ﷻ ya umarce ni, sai Allah ya mayar min da mafi alheri daga Abu Salama da (zamo mâtar) Manzon Allah ﷻ.

SHARHIN KALMOMI

Ma'nar fadinsa مُصِيبَةٍ wâto abinda yake sâmun mutum na daga abin ki, daidane a cikin addini ne kō ta duniya.

Ma'anar fadinsa أَجَرَهُ اللَّهُ wâto zai sâka masa.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbadinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An so yin zikiri da wannan addu'a a lōkacin masifa.

Na Biyu: Falalar bin shiriyar Manzon Allah ﷻ sau da kafa.

Shehin Malami, yace: **Na 46:** الدُّعَاءُ عِنْدَ إِغْمَاضِ الْمَيِّتِ

Addu'a Yâyin Rufe Idânun Mamaci

Imam Muslim ya ruwaito Hadisi. An Karbo daga Ummi Salama – (yardan Allah ya tabbata a gare ta) ta ce: Manzon Allah ya shigo gun Abu Salamah,

alhali idânunsa suna sassaye (suna kallon sama) sai ya rufe su, sa'annan yace: lalle ita ruhi idan aka zâre ta sai idânu su bîta da kallo, sai wasu mutane daga iyâlansa (Abu Salamah) suka rusa îhu, sai (Annabi ﷺ) yace: Kada ku yi ma kanku wata addu'a sai ta alheri; dōmin su Malâ'iku suna fadin 'Amin' ga duk abinda kuke fadi, sa'annan (Annabi ﷺ) yace:

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَأَبِي سَلَمَةَ، وَارْفَعْ دَرَجَتَهُ فِي الْمَهْدِيِّينَ، وَاخْلُفْهُ فِي عَقِبِهِ فِي الْغَابِرِينَ،
وَاغْفِرْ لَنَا وَلَهُ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ، وَافْسَحْ لَهُ فِي قَبْرِهِ، وَنَوِّرْ لَهُ فِيهِ

“Ya Allah Ubangiji! Ka gâfarta wa Abi Salamah, ka daga darajarsa a cikin wadanda suke shiryayyu, Ka maye masa bâyansa cikin wadanda ya bari, Ka gâfarta mana kuma ka yi gâfara gare shi ya Ubangijin tâlikai, kuma Ka yalwata masa a kabarinsa, Ka haskaka masa shi a cikinsa.”

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa شَقَّ wâto suna bude

Ma'anar fadinsa فَضَّحَ نَاسٌ wâto su ka daga muryarsa da îhu

Ma'anar fadinsa الْغَابِرِينَ wâto wadanda suka saura râye

Ma'anar fadinsa اخْلُفْهُ فِي عَقِبِهِ wâto ka musanya sa da madadi a zuriyarsa.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An so yin addu'ar alheri a gun mamaci; dōmin Malâ'iku suna fadin 'Amin' ga addu'a a gun mamaci.

Na Biyu: Daga cikin ladubban da ya kamata a aikata ta a wajen mai gargara bâyan mutuwar sa shine a rufe idanun sa.

Shehin Malami, yace: Na 47: الدُّعَاءُ لِلْمَيِّتِ فِي الصَّلَاةِ عَلَيْهِ

Addu'a Ga Mamaci A Cikin Sallar Janâ'iza

Imam Muslim ya ruwaito Hadisi. An Karbo daga Aufi Dan Malik – (yardan Allah ya tabbata a gare shi) ya ce: Manzon Allah ﷻ ya yi sallar janâ'iza, sai na kiyâye daga addu'arsa alhâli yana cewa:

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ وَارْحَمْهُ، وَاعْفُ عَنْهُ وَعَافِهِ، وَأَكْرِمْ نُزُلَهُ، وَوَسِّعْ مَدْخَلَهُ، وَاغْسِلْهُ بِمَاءٍ
وَتَلَجٍّ وَبَرَدٍ، وَنَقِّهِ مِنَ الْخَطَايَا، كَمَا يُنَقَّى الثَّوْبُ الْأَبْيَضُ مِنَ الدَّنَسِ، وَأَبْدِلْهُ دَارًا خَيْرًا
مِنْ دَارِهِ، وَأَهْلًا خَيْرًا مِنْ أَهْلِهِ، وَزَوْجًا خَيْرًا مِنْ زَوْجِهِ، وَقِهِ فِتْنَةَ الْقَبْرِ وَعَذَابَ النَّارِ

*“Ya Allah Ubangiji! Ka gâfarta masa Ka ji kansa, Ka yi masa afuwa Ka
yâfe masa, Ka girmama mazauninsa, Ka yalwata makwancinsa, Ka wanke
shi da ruwa da kankara da sanyi, Ka tsaftace shi daga kurâkurai kamar
yadda ake tsaftace farar tufâfi daga dauda, kuma ka musanya masa gida
da ya fi gidansa (ta nan duniya) alheri, da iyâlai wadanda suka fi
iyânlansa alheri, da mâta da ta fi mâtarsa alheri, kuma ka tsirar da shi
daga fitinar kabari da azâbar wuta.”*

Auf Dan Malik yace: “sai na yi burin da ma ni ne wannan mamacin.”

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa **وَاعْفُ عَنْهُ** wâto kada ka kâ mâshi da zunubinsa.

Ma'anar fadinsa **نَزْلَهُ** wâto kabarin sa.

Ma'anar fadinsa **نَقَّهِ** wâto ka tsaftace shi.

Ma'anar fadinsa **الدَّنَسِ** wâto dauda.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: Wajabcin yin addu'a ga mamaci a cikin sallar janâ'iza, musamman da wannan addu'ar da aka ambaci acikin wannan hadisin.

Na Biyu: Tabbatar da mafârin azâba, da ni'ma a lahira.

Shehin Malami, yace: Na 48: دُعَاءُ زِيَارَةِ الْقُبُورِ

Addu'ar Ziyârar Makabarta

Imam Muslim ya ruwaito Hadisi. An Karbo daga Buraidah Dan Hasîb – (yardan Allah ya tabbata a gare shi) ya ce: Manzon Allah ﷻ ya kasance yana karantar dasu idan suka fita zuwa makabarta, sai wani daya mai Maganarsu

ya ce:

السَّلَامُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الدِّيَارِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُسْلِمِينَ، وَإِنَّا إِن شَاءَ اللَّهُ لَلْأَحْقُونَ، أَسْأَلُ
اللَّهَ لَنَا وَلَكُمْ الْعَافِيَةَ

“Amincin Allah ya tabbata a gare ku ma’abōta wannan gida daga muminai da musulmai. Kuma mu in Allah ya so, mâsu riskuwa ne daku. Ina rōkan Allah aminci (daga balâ’i) gare mu, da gare ku.”

SHARHIN KALMOMI

Ma’anar fadinsa أَهْلَ الدِّيَارِ wâto ma’abōtan kaburbura.

Ma’anar fadinsa لَلْأَحْقُونَ wâto zâmu risku da ku idan mun mutu.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An so yin addu'a da wannan zikirin yâyin shiga makabarta.

Na Biyu: Mafi cancantan (tsari) a cikin addu'a; shine musulmi yayi wa kansa addu'a, sa'annan ya yi wa wanda ya so.

Shehin Malami, yace: Na 49: دُعَاءُ الرِّيحِ

Addu'a (Yâyin Da Ake) Iska

Imam Muslim ya ruwaito Hadisi. An Karbo daga Aisha – Matar Annabi – cewa lalle ta ce: Annabi ﷺ ya kasance idan iska ta kada sai yace:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَهَا، وَخَيْرَ مَا فِيهَا، وَخَيْرَ مَا أُرْسِلَتْ بِهِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا، وَشَرِّ مَا فِيهَا، وَشَرِّ مَا أُرْسِلَتْ بِهِ

“Ya Allah! Lalle ina rōkonka alherinta, da kuma alherin da ke cikinta, da alherin da aka aikōta da shi. Kuma ina neman tsarinka daga sharrinta, da kuma sharrin dake cikinta, da sharrin da aka aikōta da shi.”

A'isha (yardan Allah ya tabbata a gare ta) tace: idan sama ta hade (da alâmar hadari), sai yanayin Annabi ﷺ ya canza, yana fita yana shiga, kuma

ya rika kai kâwo. Idan aka yi ruwan saman (sâlin âlin), sai dâmuwan ta dauke daga gare shi, sai na gane hakan a fuskarsa. A'isha tace: sai na tambaye shi (dalin rashin sukuninsa yâyin da sama ta hade), sai yace: Watakil ya Aisha, kamar yadda mutane âdâwa suka fada ne: 'To a lōkacin da suka ga hadari, ya nufo kwarinsu kō rāfukansu, sai suka ce: Wannan hadari ne mai yi mana ruwa.'

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa عَصَفَتْ wâto ta kada.

Ma'anar fadinsa تَخَيَّلَتْ wâto ta game (ta nuna alâmar hadari)

Ma'anar fadinsa رَأَوْهُ عَارِضًا wâto a lōkacin da suka ga azâba ya nufo gare su, sai suka kudurce hadari ne mai yi musu ruwa, sai suka yi farin ciki kuma suka yi bushâra sabōda shi, lalle ne a dâ sun kasance mâsu fari (wâto ruwan sama ya dauke musu), don haka, suna tsananin bukâtuwan ruwan sama.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An so yin addu'a da wannan addu'a yâyin kadâwar Iska.

Na Biyu: Yana kamâta ga Musulmi kada ya amincewa makarun Allah.

Shehin Malami, yace: Na 50: دُعَاءُ الضَّيْفِ لِصَاحِبِ الطَّعَامِ

Addu'ar Bâko Ga Mai Abinci

Imam Muslim ya ruwaito Hadisi. An Karbo daga Abdullah dan Busrin – (yardan Allah ya tabbata a gare shi) yace: Manzon Allah ﷺ ya sauka wajen babana, yace: sai muka kusance shi da abinci da watabah (wani irin câkudadden dabino, busasshen madara, da man shânu), sai ya ci daga gare ta, sa'anan aka kâwo masa dabino, sai yana cin dabinon, kuma yana jefa kwallon a tsakânin 'yâtsunsa guda biyu, yana hade yâtsarsa manuni da ta tsakiya, sa'annan aka kâwo masa wani abin sha, sai ya sha shi, sannan ya mika ma wanda ke ta hannun dâmansa. Abdullahi Dan Busrin yace: sai Bâbana yace: ya yi riko ga ragamar dabbarsa; ka rōka mana Allah, sai yace:

اللَّهُمَّ بَارِكْ لَهُمْ فِي مَا رَزَقْتَهُمْ، وَاغْضِرْ لَهُمْ وَارْحَمَهُمْ

“Ya Allah Ubangiji! Ka albarkace su cikin abinda ka azurta su da shi, kuma ka gâfarta musu Ka yi musu rahama.”

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa وَطَبَّرَ wâto abinci ne da ke yi da dabino, da busasshen madara da man shânu.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An so ayi wa mai abinci addu'a.

Na Biyu: Daga cikin ladubban cin abinci shine; kada a tsanya kwallon dabinon (da aka ci) da dabinon (da ba a ci ba) a kwâno daya, bayan an ci.

Shehin Malami, yace: Na 51: دُعَاءُ الصَّائِمِ إِذَا حَضَرَ الطَّعَامُ، وَلَمْ يُفْطَرْ

Addu'ar Mai Azumi Idan Aka Kâwo Abinci Bai Ci Ba

Imam Muslim ya ruwaito Hadisi. An Karbo daga Abi Hurayrah – (yardan Allah ya tabbata a gare shi) ya ce: Manzon Allah ﷺ ya ce:

إِذَا دُعِيَ أَحَدُكُمْ فَلْيُجِبْ، فَإِنْ كَانَ صَائِمًا؛ فَلْيُصَلِّ، وَإِنْ كَانَ مُفْطِرًا؛ فَلْيَطْعَمْ

“Idan aka gayyaci dayanku (zuwa ga cin abinci) to ya amsa (ya je), idan ya kasance yana mai azumi, to sai ya yi (wa mutanen gidan) addu'a. Kuma idan ya kasance ba ya azumi, to sai ya ci (abincin).”

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa فَلْيُصَلِّ wâto yayi musu addu'a.

Ma'anar fadinsa فَلْيَطْعَمْ wâto ya ci abincin.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An so amsa kiran gayyata (zuwa ga waliman cin abinci).

Na Biyu: Ana so ga wanda ya amsa kiran gayyata kuma ya kasance mai azumi yayi addu'a ga mai walima din, kō yan gidan, kō masu gayyatan.

Shehin Malami, yace: Na 52: الدُّعَاءُ عِنْدَ رُؤْيَةِ بَاكُورَةِ الثَّمَرِ
Addu'a Yâyin Ganin Tumu (Sâbon Amfânin Gōna)

Imam Muslim ya ruwaito Hadisi. An Karbo daga Abi Hurayrah (yardan Allah ya tabbata a gare shi) cewa lalle ya ce: Mutane sun kasance idan suka ga sâbon 'yayan itâce, sai su zo dashi wurin Annabi ﷺ, Idan Ma'aikin Allah ﷻ ya dauka sai ya ce:

اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي ثَمَرِنَا، وَبَارِكْ لَنَا فِي مَدِينَتِنَا، وَبَارِكْ لَنَا فِي صَاعِنَا، وَبَارِكْ لَنَا فِي مَدَنَّا

“Ya Allah Ubangiji Ka tsanya mana albarka a cikin ‘ya’yan itâtuwan mu, kuma Ka tsanya mana albarka a garin mu, kuma Ka mana albarka acikin kwânon awon mu, Ka albarkace mu a cikin mudun awon mu”

“Ya Allah Ubangiji! lalle ne Annabi Ibrahim bâwanka ne, badâdenka ne kuma Annabinka, kuma nima bâwanka ne Annabinka, Hakika shi ya rōkeka game da Makkah nima ina rōkonka game da Madina da ribin abinda ya rōkeka Ka tsanya wa Makkah (na albarka), da misâlinsa a tare da shi. Abu Hurayrah yace: sannan sai ya kira wani dan karâmin yâronsa, sai ya bâshi wannan ‘ya’yan itâcen.”

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa صَاعِنَا wâto Sâ'i daya, yana daidai da mudu hudu.

Ma'anar fadinsa مَدَنَّا wâto mudu shine cikin tâfukan hannayen mutum matsakaici

Ma'anar fadinsa أَصْغَرَ وَلِيدٍ wâto wani 'dan karamin yâro.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An so yin addu'a yâyin ganin sâbon 'ya'yan itâtuwa, kō amfânin gōna da wannan zikiri.

Na Biyu: Ana so ga wanda ya ga sâbon 'ya'yan itâtuwa (kō sâbon amfânin gōna) yayi addu'a ga ma'abōcin gōnar, da gōnarsa, da garinsa, da kwânon awonsa, da mudunsa.

Darasi Na Tara | الدرس التاسع

Shehin Malami yace: A cikin wannan darasi, kai tsaye zâmu karanta târe dōmin mu san abubuwa kamar haka:

53. Addu'ar Tafiya
54. Addu'a idan ya sauka a wani masauki a hâlin tafiya, kō waninta
55. Yada Sallama
56. Abinda wanda ya ji wani ciwo a jikinsa zai ce
57. Addu'ar Ruku'i
58. Zikiri (Ambaton Allah) yâyin fita daga gida
59. Abinda wanda ya aikata zunubi zai fada kō ya aikata
60. Addu'a yâyin shigar da Mamaci kabari
61. Addu'a bâyan binne Mamaci
62. Addu'a a lōkacin buda bâkin mai Azumi

Shehin Malami, yace: Na 53: دُعَاءُ السَّمَرِ

Addu'ar Tafiya

Imam Muslim ya ruwaito Hadisi. An Karbo daga Ibn Umar (yardan Allah ya tabbata a gare shi), Cewa lalle Manzoni Allah ﷺ ya kasance idan ya daidaita akan rākuminsa ya fita yin wata tafiya, sai yayi kabbara (cewa)

اللَّهُ أَكْبَرُ

“Allah ne mafi girma”

Sau Uku, Sa'annan yace:

سَبَّحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَذَا، وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ، وَإِنَّا إِلَى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ. اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ فِي سَفَرِنَا هَذَا الْبِرَّ وَالتَّقْوَى، وَمِنَ الْعَمَلِ مَا تَرْضَى. اللَّهُمَّ هَوِّنْ عَلَيْنَا سَفَرَنَا هَذَا، وَاطْوِ عَنَّا بُعْدَهُ. اللَّهُمَّ أَنْتَ الصَّاحِبُ فِي السَّفَرِ، وَالْخَلِيفَةُ فِي الْأَهْلِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ وَعَثَاءِ السَّفَرِ، وَكَآبَةِ الْمَنْظَرِ، وَسُوءِ الْمُنْقَلَبِ فِي الْمَالِ وَالْأَهْلِ

“Tsarki ya tabbata ga wanda ya hōre mana wannan (abin hawa), ba mu kasance mâsu îkon sarrafa shi ba, kuma lalle ne mu hakika mâsu kōmawa ne muke zuwa ga Ubangijinmu. Ya Allah lalle mu muna rōkonka nagarta da tsōron Allah a wannan tafiya ta mu, da kuma aiki wanda kake yarda da shi. Ya Allah ka sawwake mana wannan tafiya ta mu, ka nade mana nîsanta. Ya Allah kai ne ma’abōcin mu a cikin wannan tafiya, kuma kai ne halifan mu a cikin iyâlan mu. Ya Allah ina neman tsari da kai daga wahalar tafiya, da abin gani mai tsanya bâcin rai, da kuma kōmâwa mummuna ga iyâli da dukiya.”

Idan ya dâwo (daga tafiyyar tâsa), sai ya fade ta kuma ya kêra da cewa:

آيِبُونَ تَائِبُونَ عَابِدُونَ لِرَبِّنَا حَامِدُونَ

“Mu mâsu kōmawa ne, mâsu tuba ne, mâsu bauta ne, kuma mâsu gōdiya ne ga Ubangijinmu.”

SHARHIN KALMOMI

Ma’anar fadinsa مَقْرِنِينَ wâto îkon sarrafa shi, ba don hōrewar Allah ba.

Ma’anar fadinsa لَمُنْقَلِبُونَ wâto mu a karshe mâsu kōmawa ne zuwa gare shi.

Ma’anar fadinsa وَعَثَاءَ wâto gajiya.

Ma’anar fadinsa كَآبَةِ wâto tsananin dâmuwa da bâcin rai.

Ma’anar fadinsa آيِبُونَ wâto mâsu kōmawa ne.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An son yin addu'a da wannan zikirin yâyin tafiya, da lōkacin dâwōwa daga tafiya.

Na Biyu: Girman Rahmar Allah Tsarki ya tabbata gare shi Madaukaki, da kulâwansa ga halittunsa, ta yadda ya hõre musu dayawa daga cikin abiban halitta

Shehin Malami, yace: Na 54: الدَّعَاءُ إِذَا نَزَلَ مَنْزِلًا فِي سَمَرٍ أَوْ غَيْرِهِ
Addu'a Idan Ya Sauka A Wani Masauki A Hâlin
Tafiya, Kō Waninta

Imam Muslim ya ruwaito Hadisi. An Karbo daga Khaula ‘yar Hakiminis-Sulamiyyah (yardan Allah ya tabbata a gare ta), Cewa tâji Manzon Allah ﷺ yana cewa: Idan dayanku ya sauka a wani masauki, to sai yace:

أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ

“Ina neman tsari da kalmōmin Allah cikakku daga sharrin abinda ya halitta”

To lalle ne cewa bâbu wani abu da zai cutar da shi, har ya bar daga wurin.

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa مَنْزِلًا wâto wani wuri

Ma'anar fadinsa أَعُوذُ wâto ina riko da fakewa

Ma'anar fadinsa بِكَلِمَاتِ اللَّهِ wâto Alkur'ani mai Girma da sunâyen Allah da siffōfinsa

Ma'anar fadinssa التَّامَّاتِ wâto cikakku wacce bâbu nakasa a cikinta ta kōwace fuska

Ma'anar fadinsa يَرْتَحِلَ wâto ya tafi.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istimbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An so fadin wannan kalmōmi yâyin sauka a duk wani wurin da mutum ba shi da aminci a kansa.

Na Biyu: Tabbatar da siffar Magana ga Allah Madaukaki bisa yadda ya dâce da girmansa - tsarki ya tabbata a gare shi, ya daukaka.

Shehin Malami, yace: Na 55: إفشاء السلام
Yâda Sallama

Imam Muslim ya ruwaito Hadisi. An Karbo daga Abi Hurayrah, (yardan Allah ya tabbata a gare shi), yace: Manzon Allah ﷺ yace: ba za ku shiga aljanna ba har sai kun yi imani, kuma ba za ku yi imani ba har sai kun so juna; shin ba na nuna muku wani abu da idan kun yi shi za ku so juna ba?

أَفْشُوا السَّلَامَ بَيْنَكُمْ

“Ku yâda sallama a tsakâninku.”

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa لا تَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ wâto tun da farko (shine hukuncin)

Ma'anar fadinsa أَفْشُوا wâto ku watsa

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An so yâda sallama ga wanda ka sani da wanda ma ba ka sani ba

Na Biyu: Daga cikin sabubban da ke jâwo kauna a tsakânin mutane shine; yawaita (yin) sallama a tsakaninsu.

Shehin Malami, yace: Na 56: مَا يَقُولُ مَنْ أَحْسَنَ وَجَعًا فِي جَسَدِهِ
Abinda Wanda Ya Ji Wani Ciwo A Jikinsa Zai Ce

Imam Muslim ya ruwaito Hadisi. An Karbo daga Uthman Dan Abil-As Assaqafiyyi (yardan Allah ya tabbata a gare shi); Cewa ya kai kêra gun Manzon Allah ﷺ game da wani ciwon da yake jinsa a jikinsa tun lōkacin da

ya musulunta, sai Manzon Allah ﷺ ya ce masa: ka dora hannunka akan wurin da yake maka ciwo daga jikinka, sai ka fada sau uku:

بِسْمِ اللَّهِ

“Bismillah (Da sunan Allah)”

Kuma sai kace sau bakwai:

أَعُوذُ بِاللَّهِ وَقُدْرَتِهِ مِنْ شَرِّ مَا أَجِدُ وَأَحَازِرُ

“Ina neman tsari da Allah, da ikon sa daga sharrin abinda nake ji (na ciwo), kuma nake jin tsoron (fâruwarsa a nan gaba).”

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa **ضَعْ يَدَكَ عَلَى الَّذِي تَأْتِمِرُ** wâto ka dora hannunka akan in da ke ciwon

Ma'anar fadinsa **أَحَازِرُ** wâto nake tsoron fâruwa da yâduwar sa.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: Ana so a dora hannu a kan bigiren da ke ciwo (a cikin jiki), sannan da fadin wannan zikirin.

Na Biyu: Daga cikin kamâlar addu'ar Annabi ﷺ shine da yace: daga sharrin abinda nake ji (na ciwo) kuma nake jin tsoron (fâruwarsa a nan gaba).

Shehin Malami, yace: **Na 57: دُعَاءِ الرُّكُوعِ**

Addu'ar Ruku'i

Imam Muslim ya ruwaito Hadisi. An Karbo daga A'isha (yardan Allah ya tabbata a gare ta), Cewa lalle Manzon Allah ﷺ ya kasance ya na fadi a cikin ruku'unsu da sujadarsa:

سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ

“Ubangiji abin tsarkakewa, kubutacce (daga dukkan abinda bai kamâce shi ba), Ubangijin Malâ'iku da Ruhi.”

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa سُبُوح wâto ina tsarkake Allah Madaukakin Tsarki daga abinda bai dace da shi ba.

Ma'anar fadinsa الرُّوح wâto Mala'ikar Jibrilu.

Shehin Malami, Allah Madaukaki ya kiyâye yace:

Imam Muslim ya ruwaito Hadisi. An Karbo daga Aliyu Dan Abi Tâlib (yardan Allah ya tabbata a gare shi), daga Manzon Allah ﷺ cewa lalle idan ya tashi yin sallah sai yace:

وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ حَنِيفًا وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ، إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، لَا شَرِيكَ لَهُ، وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ، وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ.

اللَّهُمَّ أَنْتَ الْمَلِكُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، أَنْتَ رَبِّي وَأَنَا عَبْدُكَ، ظَلَمْتُ نَفْسِي وَاعْتَرَفْتُ بِذُنُوبِي، فَاعْفُرْ لِي ذُنُوبِي جَمِيعًا، إِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ، وَاهْدِنِي لِأَحْسَنِ الْأَخْلَاقِ؛ لَا يَهْدِي لِأَحْسَنِهَا إِلَّا أَنْتَ، وَاصْرِفْ عَنِّي سَيِّئَهَا؛ لَا يَصْرِفُ عَنِّي سَيِّئَهَا إِلَّا أَنْتَ.

لَبَّيْكَ وَسَعْدَيْكَ، وَالْخَيْرُ كُلُّهُ فِي يَدَيْكَ، وَالشَّرُّ لَيْسَ إِلَيْكَ، أَنَا بِكَ وَإِلَيْكَ، تَبَارَكْتَ وَتَعَالَيْتَ، أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ.

اللَّهُمَّ لَكَ رَكَعْتُ، وَبِكَ آمَنْتُ، وَلَكَ أَسْلَمْتُ، خَشَعَ لَكَ سَمْعِي، وَبَصَرِي وَمَخِّي، وَعَظْمِي وَعَصْبِي.

“Na fuskantar da fuskâta ga wanda ya kâga halittar sammai da kasa, ina mai karkata zuwa ga gaskiya kuma ba ni cikin mushrikai. Lalle ne sallâta da yanka na da râyuwata da mutuwa ta na Allah ne Ubangijin tâlikai,

*bâbu abōkin târayya a gare shi, kuma da aikata hakan aka umurce ni,
kuma ni ne farkon mâsu sallamâwa.”*

*“Ya Allah kai ne Mamallaki, bâbu abin bautâwa da gaskiya sai kai; Kai
ne Ubangiji na, kuma ni bawanka ne, na zalunci kai na, kuma nâyi ikrâri
da laifi na, don haka ka gâfarta min zunubaina gaba daya; lalle ne bâbu
wanda yake gâfarta zunubai sai kai, ka shiryar da ni zuwa ga mafi
kyâwun dabi’u; bâbu wanda yake shiryarwa ga mafi kyâwunsu sai kai,
kuma ka gusar daga gare ni mummunan su; dōmin bâbu wanda zai gusar
da mummunansu daga gare ni sai kai.”*

*“Na amsa maka, na sâke amsa maka, kuma alheri dukkaninsa yana
hannunka, sharri kuma ba a dangana shi gare ka, Ni kuma dâcewâta
tana gare ka, kuma gare ka nake fakewa, alherinka ya yawaita kuma ka
daukaka, Ina neman gâfararka, kuma ina tuba gare ka.”*

*“Ya Allah gare ka na yi ruku’u, kuma da kai nayi imani, kuma gareka na
mika wuya, ji na yâyi kawaici gare ka, da ganina da kwakwalwa ta, da
kashîna, da jijiyōyi na.”*

Idan kuma ya dago daga ruku’u sai yace:

اللَّهُمَّ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ، مِلءُ السَّمَاوَاتِ وَمِلءُ الْأَرْضِ، وَمِلءُ مَا بَيْنَهُمَا، وَمِلءُ مَا شِئْتَ مِنْ
شَيْءٍ بَعْدُ،

*“Ya Ubangijinmu dukkan yabo ya tabbata a gare ka, yabo mai cika
sammai da kasa da cika abinda ke tsakânin su, kuma da cika abin da ka
so daga wani abu bâyan nan.”*

Idan kuma yayi sujjada sai yace:

اللَّهُمَّ لَكَ سَجَدْتُ، وَبِكَ آمَنْتُ، وَلَكَ أَسْلَمْتُ، سَجَدَ وَجْهِي لِلَّذِي خَلَقَهُ وَصَوَّرَهُ، وَشَقَّ
سَمْعَهُ وَبَصَرَهُ، تَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ

“Ya Allah gare ka na yi sujjada, kuma da kai nayi imani, kuma gareka na mika wuya, fuskâta ta yi sujjada ga wanda ya halicce ta kuma ya suranta ta, kuma ya tsâga mata ji da gani, albarkun Allah sun yawaita, shine mafi gwanintar masu halitta.”

Sa’anna sai ya fada a karshe a tsakânin tahiya da sallama:

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ، وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ، وَمَا أَسْرَفْتُ وَمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي، أَنْتَ الْمُقَدِّمُ وَأَنْتَ الْمُؤَخِّرُ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ

“Ya Allah ka gâfarta min abinda na gabâtar da abinda na jinkirta, da abinda na bôye da abinda na bayyana, da abinda nayi da kuma abinda kai ne ka fini saninsa, kai ne na farko kuma kai ne na karshe, bâbu abin bautâwa bisa cancanta sai kai.”

SHARHIN KALMOMI

Ma’anar fadinsa فَطَرَ wâto ya kirkira.

Kuma ma’anar fadinsa حَنِيفًا wâto mai karkata daga bata zuwa ga addinin gaskiya.

Ma’anar fadinsa مَحْيَايَ wâto abinda nake râyûwa akansa na imani da ayyuka na gari.

Ma’anar fadinsa وَمَمَاتِي wâto abinda zan mutu akai na Imani da ayyukan kwarai.

Ma’anar fadinsa لَبَّيْكَ wâto ni tsayayye ne akan biyayyanka.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An so yin canje-canje a tsakânin zikirin ruku'u da sujjada, da tsakânin sujjadu biyu, sai a fadi wannan (addu'ar) a wani lōkacin, wannan kuma a wani lōkacin sai a fade ta.

Na Biyu: An so yin addu'ar dagōwa daga ruku'u, da tsakânin sujjadu biyu din da aka ambata.

الذِّكْرُ عِنْدَ الْخُرُوجِ مِنَ الْمَنْزِلِ: Na 58: Shehin Malami, yace:

Zikiri (Ambaton Allah) Yâyin Fita Daga Gida

Imam Abu Dawud ya ruwaito Hadisi da isnâdi mai kyau. An Karbo daga Anas Dan Malik, (yardan Allah ya tabbata a gare shi), Cewa lalle Annabi ﷺ yace: Idan mutum zai fita daga gidansa sai ya ce:

بِاسْمِ اللَّهِ، تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ، لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ

“Da sunan Allah, Na dōgara ga Allah, bâbu wani dabâra kō karfi sai ga Allah.”

Ya ce (a lōkacin) za a ce: an shiryyar da kai (zuwa ga hanyar gaskiya), kuma an isar maka (da dāmuwarka), kuma an tsare ka (daga shaidanu), sai shaidanu suyi kururuwa su juya masa bâya, sai wani shaidani ya fada ma wannan shaidânin (da ke tare da wannan mutumin): Yâya za ka yi da mutumin da aka shiryyar da shi, kuma aka isar masa, kuma aka tsare shi?

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ wâto na fawwala gaba dayan al'amurana ga Allah Subhanahu Wata'âla.

Ma'anar fadinsa لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ wâto bâbu mai dabara kō karfi sai da taimakon Allah Madaukakin tsarki

Ma'anar fadinsa فَتَتَنَحَّى لَهُ wâto su nesanta daga gare shi, su juya masa bâya

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An so yin Ambaton Allah Subhanahu Wata'ala a lōkacin fita daga gida da wannan Zikirin da aka ambata.

Na Biyu: lalle Shaidan yana aiki tukuru don ya hana mutum yin biyayya ga Allah; don haka ya kamata gare mu mu yi wa kanmu garkuwa daga gareshi.

Shehin Malami, yace: Na 59: مَا يَقُولُ أَوْ يَفْعَلُ مَنْ أَذْنَبَ ذَنْبًا
Abinda Wanda Ya Aikata Zunubi Zai Fada Kō Ya Aikata

Imam Abu Dawud ya ruwaito Hadisi da isnadi mai kyau. An Karbo daga Abi Bakr, (yardan Allah ya tabbata a gare shi), Cewa lalle yace: Na ji Manzon Allah ﷺ yana cewa:

مَا مِنْ عَبْدٍ يُذْنِبُ ذَنْبًا، فَيُحْسِنُ الطَّهُّورَ، ثُمَّ يَقُومُ فَيُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ، ثُمَّ يَسْتَغْفِرُ اللَّهَ،
إِنَّا غُفِرَ اللَّهُ لَهُ

“Bâbu wani bâwa da zai aikata laifi, sai ya kyautata tsarki (wâto alwala) sa’annan ya mike tsaye ya sallâci raka’a biyu, sa’annan ya nemi gâfarar Allah, fâce Allah ya gâfarta masa.”

Sa’annan ya karanta wannan âyar:

وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللَّهَ فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ

“Kuma wadanda suke idan suka aikata wata alfâsha kō suka zâlinci kansu sai su tuna da Allah, sabōda su nemi gâfarar zunubansu ga Allah.”
zuwa karshen âyar.

SHARHIN KALMOMI

Ma’anar fadinsa يُحْسِنُ wâto ya cika alwalar, kuma ya kammala

Kuma ma’anar fadinsa الطَّهُّورُ wâto alwala

Kuma ma’anar fadinsa فَاحِشَةً wâto sâbo mai girma

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An so yin alwala, da sallâtar raka'o'i biyu, da yin istigfâri bâyan aikata zunubi.

Na Biyu: Daga cikin siffōfin bâyin Allah mâsu taqwa shine; suna neman gâfarar Allah Madaukaki bâyan kōwace zunubi da râyukansu ta rinjaye su akai.

الدُّعَاءُ عِنْدَ إِدْخَالِ الْمَيِّتِ الْقَبْرِ: **Na 60:** Shehin Malami, yace:

Addu'a Yâyin Shigar Da Mamaci Kabari

Imam Abu Dawud ya ruwaito Hadisi da isnadi ingantacce. An Karbo daga Ibn Umar, (yardan Allah ya tabbata a gare shi), Cewa lalle Annabi ﷺ ya kasance idan zai tsanya mamaci cikin kabari, sai yace:

بِسْمِ اللَّهِ وَعَلَى سُنَّتِ رَسُولِ اللَّهِ

“Da Sunan Allah kuma a kan sunnar Ma’aikin Allah ﷺ.”

SHARHIN KALMOMI

Ma’anar fadinsa سُنَّتْ hanya, tafarki,

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An so yin Basmala a lōkacin shigar da mamaci kabari, da fadin: ‘akan sunnar Ma’aikin Allah ﷺ.’

Na Biyu: Himman Annabi akan kōyar da Al’ummarsa a zance da kuma aiki

الدُّعَاءُ بَعْدَ دَفْنِ الْمَيِّتِ: **Na 61:** Shehin Malami, yace:

Addu'a Bâyan Binne Mamaci

Imam Abu Dawud ya ruwaito Hadisi, kuma Al-Hakim ya inganta shi, Kuma Azzahabi ya gōyi bâyan shi. An Karbo daga Uthman Dan Affan, (yardan Allah ya tabbata a gare shi) yace: Annabi ﷺ ya kasance idan ya gama binne mamaci, sai ya tsaya kan kabarin yace:

اسْتَغْفِرُوا لِأَخِيكُمْ، وَسَلُّوا لَهُ بِالتَّثْبِيتِ، فَإِنَّهُ إِثْنَانِ يُسْأَلُ

“Ku nema wa dan’uwanku gâfara, kuma ku rōka masa tabbatuwa, dōmin shi a yanzu ne ake yi masa tambayar kabari.”

Ma'anar fadinsa بِالتَّثْبِيتِ wâto ku rōka masa Allah ya tabbatar da shi yâyin tambayar Malâ'iku biyu (Munkar da Nakîr)

Ma'anar fadinsa يُسْأَلُ wâto Malâ'iku biyun za su yi masa tambayōyi guda uku; wânene Ubangijinka? Wani abu ne addininka? Wânene Annabinnan wanda aka aiko a cikin ku?

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An so yin addu'ar neman gâfara ga mamamci, da tabbatuwa bâyan an binne shi.

Na Biyu: Ya na kamâta ga Muslumi ya ji tsōron azâbar kabari, kuma yayi aiki tukuru wajen biyayya ga Allah Subhanahu Wata'âla har Allah ya tabbatar da shi cikin kabarinsa.

Shehin Malami, yace: Na 62: الدُّعَاءُ عِنْدَ إِفْطَارِ الصَّائِمِ

Addu'a A Lōkacin Buda Bâkin Mai Azumi

Imam Abu Dawud ya ruwaito Hadisi, kuma Al-Bani ya kyautata shi.

An Karbo daga Ibn Umar, (yardan Allah ya tabbata a gare shi), yace: Manzon Allah ﷻ ya kasance idan ya yi buda baki, sai yace:

ذَهَبَ الظَّمَا، وَابْتَلَّتِ الْعُرُوقُ، وَثَبَتَ الْأَجْرُ إِنْ شَاءَ اللَّهُ

“Kishirwa ta tafi, kuma jîjiyōyi sun jiku (sun bude), kuma lâda ya tabbata, In Allah ya so.”

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa وَثَبَتَ الْأَجْرُ wâto lâda a gun Allah Subhanahu Wata'ala

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An so yin addu'a da wannan addu'a yâyin buda bâki.

Na Biyu: Yana wajaba akan dukkan Musulmi ya tsarkake ibâda ga Allah Mabuwayi Mai Rinjaye.

Darasi Na Gōma | الدَّرْسُ الْعَاشِرُ

Shehin Malami yace: A cikin wannan darasi, kai tsaye zâmu karanta târe dōmin mu san abubuwa kamar haka:

63. Addu'a yâyin sâbon Aure kō sayan sâbon Abu
64. Addu'a ga wanda yace ina sonka sabōda Allah
65. Addu'a idan abin hawa tayi tuntube
66. Addu'a ga wanda ya ji haushin karnuka da daddare
67. Addu'ar Rōkon Ruwa
68. Yadda Annabi ﷺ yake yin Tasbîhi
69. Da me yake fârâwa a lōkacin yin Addu'a
70. Addu'a ga Mara lâfiya sanda aka ziyarce shi
71. Addu'ar fita daga bandâki
72. Zikirin (Ambaton Allah) kâfin Alwala
73. Addu'ar zama a tsakânin Sujjadu biyu

Shehin Malami, yace: Na 63: الدُّعَاءُ عِنْدَ الزَّوْجِ أَوْ شَرَاءِ الشَّيْءِ الْجَدِيدِ
Addu'a Yâyin Sâbon Aure Kō Sayan Sâbon Abu

Imam Abu Dawud ya ruwaito Hadisi da isnadi mai kyau. An Karbo daga Amru Dan Shu'ayb daga babanshi daga kakanshi daga Annabi ﷺ yace: Idan dayanku ya auri wata mace, kō ya saya wani (bâwa) mai yi mi sa hidima, to ya ce:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَهَا، وَخَيْرَ مَا جَبَلْتَهَا عَلَيْهِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا، وَمِنْ شَرِّ مَا
 جَبَلْتَهَا عَلَيْهِ

*“Ya Allah lalle ni ina rōkonka alherinta, da kuma alherin da ka
 dabî'antar da ita akan sa; kuma ina neman tsari da kai daga sharrinta, da
 sharrin ka dabî'antar da ita akan sa.”*

Idan kuma ya saya râkumi (wâto duk wani irin abin hawa), to sai ya rike can samansa, sai ya fadi kwatankwacin wancan (addu'ar).

Ma'anar fadinsa جَبَلَتْهَا عَلَيْهِ wâto ka halicce ta akai, na daga kyâwâwan hâlâye.

Ma'anar fadinsa بِذُرْوَةٍ سَنَامِهِ wâto can saman tōzon rākumar. وَالسَّانِمُ kuma tōzo; shine abinda ya daukaka a gadon bâyan rākumi.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: Ana so ga Musulmi yayi addu'a da wannan addu'ar a lōkacin da yayi (sâbon) aurensa, kō kuma ya sayi wata sabuwar abu (kamar mota da makamantansu).

Na Biyu: Wajabcin neman tsari da Allah a cikin dukkan al'amura.

Shehin Malami, yace: Na 64: الدُّعَاءُ لِمَنْ قَالَ: إِنِّي أَحْبَبْتُكَ فِي اللَّهِ

Addu'a Ga Wanda Yace Ina Sonka Sabōda Allah

Imam Abu Dawud ya ruwaito Hadisi da isnâdi mai kyau. An Karbo daga Anas Dan Malik, (yardan Allah ya tabbata a gare shi), Cewa hakika wani mutum ya kasance a gun Annabi ﷺ sai wani mutum ya wuce ta wajensa, sai dayan yace ya Manzon Allah ﷻ hakika ina matukar kaunan wannan mutumin. Sai Annabi ﷺ ya ce masa: Shin ka gaya masa? sai wannan mutum yace, â'a. Sai Annabi ﷺ yace, ka tsanar da shi. Anas Dan Malik yace: don haka, sai wannan mutumin ya same shi ya fada masa:

إِنِّي أَحْبَبْتُكَ فِي اللَّهِ

“Lalle ni ina son ka sabōda Allah”

Sai wannan wanda aka fada masa cewa ana kaunarsa don Allah shima yace:

أَحْبَبَكَ الَّذِي أَحْبَبْتَنِي لَهُ

“Wanda ka so ni sabōda Shi, kai ma ya so ka.”

Ma'anar fadinsa **أَعْلَمْتُهُ** wâto shin ka sanar das hi cewa kana son sa?

Ma'anar fadinsa **فَأَحَقُّهُ** wâto sai ya riske shi.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: Ana so ga Musulmi ya sanar da dan'uwansa cewa yana son sa sabōda Allah idan ya kasance da gaske ne yana kaunar sa.

Na Biyu: An so ga wanda aka fada masa “Hakika ina kaunarka don Allah”, shi kuma ya fada ma wannan mutumin: “Wanda ka so ni dōmin shi, kai ma ya so ka.”

Shehin Malami, yace: Na 65: الدَّعَاءُ إِذَا تَعَثَّرَتِ الدَّابَّةُ

Addu'a Idan Abin Hawa Tayi Tuntube

Wâto menene ya kamâta Musulmi ya fadi idan abin hawansa ta yi tuntube, sawâ'un dabba ce, kō mōta ce, kō makamancin haka.

Imam Abu Dawud ya ruwaito Hadisi da isnadi. An Karbo daga Abil-Malîh daga wani mutum (daga cikin Sahabbai) yace: Na kasance gōye a bâyan dabban Annabi ﷺ, sai dabbarsa tayi tuntube, sai nace: tir da shaidan (tabbas ya halaka), sai Annabi ﷺ yace kada kace: tir da shedan (tabbas ya halaka), dōmin idan ka fadi haka, sai shaidan yayi ta kumbura har sai ya zama (tudunsa) kamar gida, yana jîjî-da-kansa da alfahari cewa: ai ta yi tuntube ne sabōda karfi na, sai dai ka ce:

بِسْمِ اللَّهِ

“Da sunan Allah.”

Dōmin lalle ne, idan ka fadi haka, to sai ya yi kankancewa har sai ya zama kamar kuda.

Ma'nar fadinsa رَدِيف wâto gōye a bōyansa

Ma'anar fadinsa تَعَسَ wâto ya halaka, yâyi hasâra

Ma'anar fadinsa بِقُوَّتِي wâto sabōda karfi na

Ma'anar fadinsa تَصَاغَرَ wâto yaji kaskanci da wulakanta

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: Anso yin Ambaton Allah yâyin da abin hawa tayi tuntube.

Na Biyu: Tawâli'u Annabi ﷺ.

Shehin Malami, yace: Na 66: الدُّعَاءُ لِمَنْ سَمِعَ نُبَاحَ الْكِلَابِ بِاللَّيْلِ

Addu'a Ga Wanda Ya Ji Haushin Karnuka Da Daddare

Imam Abu Dawud ya ruwaito Hadisi, kuma mai kyau ne da turuq dinsa. An Karbo daga Jâbir Dan Abdillah, (yardan Allah ya tabbata a gare su) yace:

إِذَا سَمِعْتُمْ نُبَاحَ الْكِلَابِ وَنَهَيْقَ الْحُمْرِ بِاللَّيْلِ، فَتَعَوِّذُوا بِاللَّهِ؛ فَإِنَّهُمْ يَرِينَا مَا لَا تَرَوْنَ

“Idan kuka ji haushin karnuka da kukan jâkuna da daddare, to ku nemi tsari da Allah; dōmin lalle su suna ganin abinda ba kwa gani.”

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa نُبَاحُ الْكِلَابِ wâto sautin kare, kō kukan kare.

Ma'anar fadinsa أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ wâto kuce:

“Ina neman tsari da Allah daga shedan jefaffe.”

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An so yin ta'awwuzi (wâto neman tsari da Allah) yâyin jin haushi kō kukan kare da jâkuna.

Na Biyu: A wannan duniyar, akwai wasu halittun da mutum ba ya ganin su.

من أدعية الاستسقاء: **Na 67:** Shehin Malami, yace:

Daga Cikin Addu'o'in Rōkon Ruwa

Imam Abu Dawud ya ruwaito Hadisi da isnadi ingantacce. An Karbo daga Jâbir Dan Abdillāh, (yardan Allah ya tabbata a gare su) yace: Wasu Mâta mâsu kuka sun zo wurin Annabi ﷺ (da kōrafin fari) sai Annabi ﷺ yace:

اللَّهُمَّ اسْقِنَا غَيْثًا مُغِيثًا، مَرِيئًا مَرِيئًا، نَافِعًا غَيْرَ ضَارٍّ، عَاجِلًا غَيْرَ آجِلٍ

“Ya Allah Ubangiji ka shâyar da mu ruwa mawadaci mai yaye tsanani, mai dadi mai kōsarwa, mai anfâni bai mai cutarwa ba, da gaggâwa ba da jinkiri ba.”

Jabir Dan Abdillāh (yardan Allah ya tabbata a gare su) yace: Nan take sai sama ta cika da girgije ta zubo musu da ruwa mai yawa.

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa الاستسقاء wâto neman shâyarwa, ai idan mutane sukayi fari (wato daukewar ruwan sama) an shar'anta musu yin sallar rōkon ruwa, wâto su rōki Allah ya saukar musu da ruwan sama.

Ma'anar fadinsa بَوَاكِي wâto Mâta mâsu kuka; sabōda daukewar ruwan sama daga gare su.

Ma'anar fadinsa غَيْثًا wâto ruwan sama kō hadari

Ma'anar fadinsa مُغِيثًا wâto mai dadi mai kyau

Ma'anar fadinsa آجِلٌ wâto wanda aka jinkirta

Ma'anar fadinsa فَأُطْبِقَتْ wâto sai ta cika da girgije

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: Bayânin yadda ake yin Addu'a a lōkacin rōkan ruwa.

Na Biyu: Wanna hadisin, Mu'jiza ce daga cikin mu'jizōzin Annabi ﷺ.

Shehin Malami, yace: **Na 68:** كَيْفَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُسَبِّحُ؟

Yadda Annabi ﷺ Yake Yin Tasbîhi

Imam Abu Dawud ya ruwaito Hadisi, kuma Al-Bani ya inganta shi. An Karbo daga Abdillahi Dan Amru (yardan Allah ya tabbata a gare shi), yace:

رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَعْقِدُ التَّسْبِيحَ بِيَمِينِهِ

“Na ga Manzon Allah yana kulla tasbîhi da (yâtsun hannun) dâmansa.”

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa يَعْقِدُ wâto yana kirgâwa.

Ma'anar fadinsa بِيَمِينِهِ wâto da hannunsa na dâma.

Shehin Malami, Allah Madaukaki ya kiyâye yace:

Imam Abu Dawud ya ruwaito Hadisi, Al-Bani kuma ya kyautata shi.

An Karbo daga Yusayrah (yardan Allah ya tabbata a gare ta), kuma tana daga cikin Mâta mâsu hijira, tace: Manzon Allah ﷺ ya fada mana:

عَلَيْكَ بِالتَّسْبِيحِ، وَالتَّهْلِيلِ، وَالتَّقْدِيسِ، وَاعْقِدْ بِالْأُتَامِلِ؛ فَإِنَّهُنَّ مَسْئُولَاتٌ
مُسْتَنْطَقَاتٌ، وَلَا تَغْضُنْ فَتَنْسِيَنَّ الرَّحْمَةَ

“Ku lazimci yin tasbihi (wâto fadin: Subhanallah), da yin Hailala (wâto fadin: Lâ ilâha illallâh), da Taqdisi (wâto tsarkake Allah), kuma ku kulla su da ‘yan yâtsu; dōmin lalle ne, su abâben tambaya ne za su yi magana, kuma kada ku gafala sai ku manta rahmah.”

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa اعْقِدْ wâto ku kirga adadin Tasbîhi.

Ma'ar fadinsa مَسْئُولَاتٌ wâto za a tambayesu (gōbe) ranar alkiyama.

Ma'anar fadinsa مُسْتَنْطَقَاتٌ wâto mâsu magana ne.

Ma'anar fadinsa لَا تَغْضُنْ wâto kada ku gafala, kō kuyi sakaci da yin zikiri.

Ma'anar fadinsa فَتَنْسِينَ الرَّحْمَةَ wâto sabōda gafala; kuma abinda ake nufi da فَتَنْسِينَ الرَّحْمَةَ shine manta sabubbanta. Kuma ma'nar الذِّكْرَ لَا تَتْرُكَنَّ الذِّكْرَ dōmin dâ kun yi sakaci da yin zikiri, dâ an hana muku lâdansa, to kamar kunyi sakaci ne da rahma.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An so yin Tasbihi akan yâtsun hannu na dâma

Na Biyu: An so yawaita yin Tasbihi, da Hailala, da Taqdisi

**Shehin Malami, yace: Na 69: بِمَ يَبْدَأُ عِنْدَ الدَّعَاءِ؟
Da Me Yake Fârâwa A Lōkacin Yin Addu'a**

Imam Tirmizi ya ruwaito Hadisi, kuma yace Mai kyau ne ingantacce.

An Karbo daga Fadâlah Dan Ubaydin, (yardan Allah ya tabbata a gare shi), yace: Annabi ﷺ ya ji wani mutum yana addu'a a cikin sallarsa, alhâli bai yi salâti ga Annabi ba, sai Annabi ﷺ yace: wannan ya yi gaggâwa. Sa'annan ya kirâye shi sai ya fada masa kō waninsa (ai Sahabban da suke tare da Annabi)

إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ فَلْيَبْدَأْ بِتَحْمِيدِ اللَّهِ وَالثَّنَاءِ عَلَيْهِ، ثُمَّ لِيُصَلِّ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ، ثُمَّ لِيَدْعُ بَعْدُ بِمَا شَاءَ

“Idan dayanku ya yi sallah (sai ya nufâci yin addu'a), to ya fâra da gōdewa Allah, da kuma yabo a gare shi, sannan yayi salâti ga Annabi ﷺ, sa'annan sai bâyannan ya rōki Allah abin da yake so.”

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinssa إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ wâto idan ya nufâci yin addu'a

Ma'anar fadinsa عَجَلَ wâto yâso sauri

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An so fâra wa da Hamadala, da yabo ga Allah - tsarki ya tabbata gare shi madaukaki - da yin Salâti ga Annabi ﷺ a lōkacin yin addu'a.

Na Biyu: Daga cikin sabubban amsar addu'a shine: gabatar da gōdiya ga Allah, da yabo gare shi, da salâti ga Annabi ﷺ a cikin addu'a.

Shehin Malami, yace: Na 70: الدُّعَاءُ لِلْمَرِيضِ فِي عِيَادَتِهِ
Addu'a Ga Mara Lâfiya A Ziyârar Shi

Imam Tirmizi ya ruwaito Hadisi, kuma ya kyautata shi. An Karbo daga Ibn Abbas, (yardan Allah ya tabbata a gare su), daga Annabi ﷺ cewa lalle yace: Bâbu wani bâwa Musulmi da zai ziyarci mara lafiya wanda ajalinsa bai halarto ba, sa'annan ya fadi wannan (addu'ar) sau bakwai:

أَسْأَلُ اللَّهَ الْعَظِيمَ، رَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، أَنْ يَشْفِيكَ

“Ina rōkon Allah Mai girma, Ubangijin al'arshi Mai girma, ya warkar da kai.”

Fâce an warkar da shi, (ya sâmu lâfiya).

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa يَعُودُ da zai ziyarci.

Ma'anar fadinsa لَمْ يَحْضُرْ أَجَلُهُ wâto bai kasance cikin rashin lâfiyar mutuwar ba.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An so ziyartar mara lâfiya.

Na Biyu: An so yin addu'a ga mara lâfiya, musamman (karanta) addu'ar da aka ruwaito daga Annabi ﷺ.

Shehin Malami, yace: Na 71: دُعَاءُ الْخُرُوجِ مِنَ الْخَلَاءِ
Addu'ar Fita Daga Bandâki

Imam Tirmizi ya ruwaito Hadisi, kuma ya kyautata shi. An Karbo daga A'isha (yardan Allah ya tabbata a gare ta), ta ce: Annabi ﷺ ya kasance

Idan ya fito daga bandâki sai yace:

غُفْرَانُكَ

“Ya Allah gâfararka (nake nema)”

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa الْخَلَاءِ wâto wurin da ake biyan bukâta (kamar washroom).

Ma'anar fadinsa غُفْرَانُكَ wâto Ina rōkanka ya Ubangiji ka gâfarta min.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An so fadin “غُفْرَانُكَ” yâyin fita daga bandâki.

Na Biyu: A kō da yausha (za ka sâmu) Mumini mai rōkon Allah ﷻ ne ya gâfarta masa zunubansa.

Shehin Malami, yace: Na 72: الذِّكْرُ قَبْلَ الْوُضُوءِ
Zikiri (Ambaton Allah) Kâfin Alwala

Imam Tirmizi ya ruwaito Hadisi, kuma mai kyau ne da shawâhid dinsa.

An Karbo daga Sa'eed Dan Zaid, (yardan Allah ya tabbata a gare shi), yace: Nâji Manzon Allah ﷻ yana cewa:

لَا وَضُوءَ لِمَنْ لَمْ يَذْكُرْ اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهِ

“Bâbu alwala ga duk wanda bai ambaci sunan Allah ba a Alwalar.”

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa لَا وَضُوءَ wâto bâbu cikakkar alwala

Ma'anar fadinsa بِسْمِ اللَّهِ لِمَنْ لَمْ يَذْكُرْ اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهِ wâto bai ce:

‘Da Sunan Allah’ ba.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An so yin Tasmiya (wâto yin basmala) a lōkacin yin alwala.

Na Biyu: Kwadayin Annabi ﷺ akan (tabbatar da) cika ibâdar Muminai.

Shehin Malami, yace: Na 73: دُعَاءُ الْجَسَةِ بَيْنَ السَّجْدَتَيْنِ
Addu'ar Zama A Tsakânin Sujjadu Biyu

Imam Tirmizi ya ruwaito Hadisi, Kuma Al-Bani ya inganta shi. An Karbo daga Ibn Abbas, (yardan Allah ya tabbata a gare su), Cewa lalle Annabi ﷺ ya kasance yana fada a tsakânin sujjadu biyu:

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي، وَارْحَمْنِي، وَاجْبُرْنِي، وَاهْدِنِي، وَارْزُقْنِي

“Ya Allah ka gâfarta min, ka ji kai na, ka bâni lâfiya da tsira daga masifu, ka shiryar da ni, kuma ka azurta ni.”

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa اجْبُرْنِي wâto ka biya min bukâtu na, kuma ka wadâta ni.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An so yin addu'a da wannan zikirin (Ambaton Allah) a cikin zama tsakânin sujjadu biyu (wâto sujjada ta farko da ta biyu).

Na Biyu: Yana kamâta ga bâwa da ya (rika) rōkan Allah ﷻ ya gâfarta masa zunubansa, kōda kuwa shine mafi tsōron Allah daga cikin mutane.

Darasi Na Gōma Sha Daya | الدَّرْسُ الْحَادِي عَشَرَ

Shehin Malami yace: A cikin wannan darasi, kai tsaye zâmu karanta tare dōmin mu san abubuwa kamar haka:

74. Addu'ar Sujjadar Tilâwa
75. Addu'ar râzana, kō dâmuwa a cikin bacci
76. Addu'ar ganin jinjirin wata
77. Addu'a kâfin cin abinci
78. Abinda za a fada wa kâfiri idan yayi Atishâwa sai ya gōde wa Allah
79. Addu'a ga wanda yayi sâbon Aure (wâto Ango)
80. Addu'a ga wanda ya ga wanda aka jarraba (Mai Cuta)
81. Kaffârar Majlisa (Abinda za'a fada dōmin ya kankare abinda ya gudâna)
82. Addu'a ga wanda yayi maka wani (abin) Alheri
83. Addu'ar hawa dabba (Abin hawa)
84. Addu'ar Mazaunin gida ga Matafiyi

Shehin Malami, yace: Na 74: دُعَاءُ سُجُودِ التَّلَاوَةِ
Addu'ar Sujjadar Tilâwa

Imam Tirmizi ya ruwaito Hadisi, kuma ya kyautata shi. An Karbo daga Ibn Abbas (yardan Allah ya tabbata a gare su), yace: wani mutum yâzo wajen Annabi ﷺ sai yace ya Ma'aikin Allah ﷻ, Hakika nâga kaina a daren nan alhâli ina barci, kamar ina sallah a bâyan wata bishiya, sai nayi sujjadah (ta tilâwa), sai bishiyar ta yi sujjada sabōda sujjada ta, sai na jita tana cewa:

اللَّهُمَّ اكْتُبْ لِي بِهَا عِنْدَكَ أَجْرًا، وَضَعْ عَنِّي بِهَا وَزْرًا، وَاجْعَلْهَا لِي عِنْدَكَ ذَخْرًا،
 وَتَقَبَّلْهَا مِنِّي، كَمَا تَقَبَّلْتَهَا مِنْ عَبْدِكَ دَاوُدَ

“Ya Allah ka rubuta min lâda a wurinka sabōda (wannan) sujjada, ka kankare mini zunibi sabōda ita, ka sanya ta ta zamo taskar arziki gare ni a wajenka, Kuma ka karbe ta daga gare ni kamar yadda ka karbe ta daga bawanka dawuda.”

Ibn Abbas yace: sai Annabi ﷺ ya karanta (surar da take da) sujjadar tilâwa, sa'annan ya fâdi ya yi sujjadah, yace, sai Ibn Abbas yace: sai na ji shi yana fadin irin abinda mutumin nan ya bâda lâbari game da maganar bishiyar.

Ma'anar fadinsa ضَع wâto ka kankare

Ma'anar fadinsa وَزَّرَا wâto zunubi

Ma'anar fadinsa ذُخْرًا wâto taska

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An so yin sujjadar Tilâwa da zikirin Allah ﷻ da wannan zikiri da aka sâmo daga Manzon Allah ﷻ.

Shehin Malami, yace: Na 75: وَدُعَاءُ الْفَرْعِ، أَوْ الْقَلَقِ فِي النَّوْمِ

Addu'ar Râzana, Kō Dâmuwa A Cikin Bacci

Imam Tirmizi ya ruwaito Hadisi da isnâdi mai kyau. An Karbo daga Amru Dan Shu'ayb, daga babanshi, daga kakanshi, cewa lalle Manzon Allah ﷻ yace: idan dayanku ya râzana a cikin barci, to sai yace:

أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ غَضَبِهِ وَعِقَابِهِ وَشَرِّ عِبَادِهِ وَمِنْ هَمْزَاتِ الشَّيَاطِينِ وَأَنْ يَحْضُرُونَ

“Ina neman tsari da kalmōmin Allah cikakku daga fushinsa, da ukubarsa da sharrin bâyinsa, kuma daga fizge-fizgen shaidanu da su halarto ni (a cikin al'amura na).”

To lalle ne, ba za cutar dashi ba.

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa هَمْزَاتِ الشَّيَاطِينِ wâto naushe-naushen shaidanu.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An so yin addu'a da wannan zikirin yâyin firgici, kō kâsa barci.

Shehin Malami, yace: **Na 76:** دُعَاءُ رُؤْيَةِ الْهَلَالِ

Addu'ar Ganin Jinjirin Wata

Imam Tirmizi ya ruwaito Hadisi, kuma ya kyautata shi. An Karbo daga Talha Dan Abdillah, (yardan Allah ya tabbata a gare su), Cewa lalle Annabi ﷺ ya kasance idan yaga jinjirin wata, sai yace:

اللَّهُمَّ أَهْلُهُ عَلَيْنَا بِالْإِيمَانِ، وَالسَّلَامَةِ وَالْإِسْلَامِ، رَبِّي وَرَبُّكَ اللَّهُ

“Ya Allah Ubangiji ka nuna mana shi cikin albarka da imani, da kuma aminci da musulunci, Ubangjina kuma Ubangijinka shi ne Allah.”

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa أَهْلُهُ wâto ka nuna mana shi.

Ma'anar fadinsa بِالْإِيمَانِ wâto da albarka.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An so yin addu'a da wannan zikirin yâyin ganin jinjirin wata.

Shehin Malami, yace: **Na 77:** الدُّعَاءُ قَبْلَ الطَّامِ

Addu'a Kâfin Cin Abinci

Imam Tirmizi ya ruwaito Hadisi, kuma yace Mai kyau ne ingantacce. An Karbo daga A'isha, (yardan Allah ya tabbata a gare ta), tace: Manzon Allah ﷺ yace: Idan dayanku zai ci wani abinci, to sai yace:

بِاسْمِ اللَّهِ

“Da Sunan Allah.”

To idan ya manta (ambaton sa) a farko, (sai ya tuna a tsakiya) to sai yace:

بِاسْمِ اللَّهِ فِي أَوَّلِهِ وَآخِرِهِ

“Da sunan Allah a farkonsa da karshensa.”

Ma'anar fadinsa **وَإِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمْ طَعَامًا** wâto idan dayanku yana son ya ci.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An so yin basmala (wâto fadin Bismillah) a lōkacin cin abinci.

Na Biyu: Wanda duk ya manta ya yi basmala a farko (cin) abinci, (sai ya tuna bâyan ya fâra ci) to yace: 'Da sunan Allah a farkonsa da karshensa'

Shehin Malami, yace: Na 78: مَا يُقَالُ لِلْكَافِرِ إِذَا عَطَسَ فَحَمِدَ اللَّهَ

Abinda Za A Fada Wa Kâfiri Idan Yayi Atishâwa Sai Ya Gōde Wa Allah

Imam Tirmizi ya ruwaito Hadisi, kuma yace Mai kyau ne ingantacce.

An Karbo daga Abi Musah, (yardan Allah ya tabbata a gare shi), yace: yahudâwa sun kasance suna (ganganta yin) atishâwa a gun Annabi ﷺ, suna fâtan yace da su 'Allah shi yi muku rahma', to sai yace:

يَهْدِيكُمْ اللَّهُ وَيُصْلِحُ بَالَكُمْ

"Allah ya shirye ku, kuma ya kyautata hâlinku."

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa **يَتَعَاطَسُونَ** wâto suna kirkiran atishâwa

Ma'anar fadinsa **يُصْلِحُ بَالَكُمْ** wâto sha'aninku, da hâlinku na addini da duniya

Ma'anar fadinsa **يَرْجُونَ** wâto suna nufi

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: Shar'ancin fadin Allah ya shirye ku, kuma ya kyautata hâlinku - ga wanda yayi atishâwa daga cikin kâfurai.

www.alukah.net
الدُّعَاءُ لِلْمُتَزَوِّجِ: Shehin Malami, yace: Na 79:

Addu'a Ga Wanda Yayi Sâbon Aure (Wâto Ango)

Imam Tirmizi ya ruwaito Hadisi, kuma yace Mai kyau ne ingantacce. An Karbo daga Abi Hurayrah, (yardan Allah ya tabbata a gare shi), cewa lalle Annabi ﷺ ya kasance idan zai taya mutum murna idan yayi sâbon aure, sai yace:

بَارَكَ اللَّهُ لَكَ، وَبَارَكَ عَلَيْكَ، وَجَمَعَ بَيْنَكُمَا فِي الْخَيْرِ

“Allah ya yi maka albarka, kuma yayi albarka a gare ka, kuma ya hada tsakâninku da alheri.”

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa رَفَأَ wâto zai taya wani murnar auran shi

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An so yin addu'a ga Ango da wannan zikirin da aka ambata.

الدُّعَاءُ لِمَنْ رَأَى مُبْتَلًى: Shehin Malami, yace: Na 80:

Addu'a Ga Wanda Ya Ga Wanda Aka Jarrabi (Mai Cuta)

Imam Tirmizi ya ruwaito Hadisi, kuma ya kyautata shi. An Karbo daga Abu Hurayrah (yardan Allah ya tabbata a gare shi), yace: Manzon Allah ﷺ yace: Wanda duk ya ga wanda aka jarrabi (mai cuta) sai yace:

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي عَافَانِي مِمَّا ابْتَلَاكَ بِهِ، وَفَضَّلَنِي عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقَ تَفْضِيلًا

“Dukkan yabo ya tabbata ga Allah wanda ya amintar da ni daga abinda ya jarabce ka da shi (na cuta kō masifa), kuma ya fifita ni akan abubuwa mâsu yawa da ya halitta fifitâwa.”

Wannan balâ'in (da masifar da cutar, da sharrin) ba zai sâme shi ba.

Ma'anar fadinsa مَبْتَلَىٰ wâto wanda aka jarrabi a cikin addini, kō duniya.

Ma'anar fadinsa ابْتَلَاكَ wâto ya same ka.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An so yin addu'a da wannan zikiri ga wanda ya ga wanda aka jarrabi.

Na Biyu: Wanda ya ga mai cuta, sai ya rōki Allah da wannan addu'ar, to wannan balâ'in, da cutar, ba zai sâme shi ba.

Shehin Malami, yace: Na 81: كَفَّارَةُ الْمَجْلِسِ

**Kaffârar Majlisa (Abinda Za'a Fada Dōmin Ya Kankare
Abinda Ya Gudâna)**

Imam Tirmizi ya ruwaito Hadisi, kuma yace Mai kyau ne ingantacce.

An Karbo daga Abi Hurayrah, (yardan Allah ya tabbata a gare shi), yace: Manzoni Allah ﷺ yace: Wanda duk ya zauna a wani majalisa, acikin sa yayi yâsashen zance, sai ya fada kâfin ya tâshi daga wannan majalisa tâsa:

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ

“Tsarki ya tabbata gare ka tare da yabo gare ka, Ina shaidâwa cewa bâbu abin bautâwa bisa cancanta sai kai, Ina neman gâfararka kuma ina tuba zuwa gare ka.”

Fâce an gâfarta masa abinda ya gudâna a cikin wannan majalisa tâshi.

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa لَعَطُهُ wâto muryarsa, da hayâniyarsar da bâbu fâ'ida a ciki

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An so yin addu'a da wannan zikiri da aka ambata kâfin a tâshi daga majalisa.

الدُّعَاءُ لِمَنْ صَنَعَ إِلَيْكَ مَعْرُوفًا: **Na 82:** Shehin Malami, yace:

Addu'a Ga Wanda Yayi Maka Wani Alheri

Imam Tirmizi ya ruwaito Hadisi, kuma ya kyautata shi. An Karbo daga Usâmah Dan Zaid, (yardan Allah ya tabbata a gare shi), yace: Manzon Allah ﷺ yace: Wanda duk aka yi masa wani alheri, sai ya fada ma wanda ya kyautata masa din:

جَزَاكَ اللَّهُ خَيْرًا

“Allah ya sâka maka da alheri.”

To, hakika ya kai matuka wajen yabo.

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa أَبْلَغَ فِي الشَّاءِ wâto ya kai matuka a cikin isar da gōdiyarsa

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An so yin addu'a da wannan zikirin ga wanda yayi maka wani alheri.

دُعَاءُ رُكُوبِ الدَّابَّةِ: **Na 83:** Shehin Malami, yace:

Addu'ar Hawa Dabba (Abin Hawa)

Imam Tirmizi ya ruwaito Hadisi, kuma yace Mai kyau ne ingantacce. An Karbo daga Aliyyu Dan Rabî'a, (yardan Allah ya tabbata a gare shi), yace: Na shaida Aliyyu, an zo masa da wata dabba don ya hau, a lōkacin da ya do kafansa cikin likkafa (wato mashigar kafa daga sirdin dabba wanda yake taimakon mutum hawa da sauka), sai yace:

بِسْمِ اللَّهِ ثَلَاثًا

“Da Sunan Allah.”

Kuma a lokacin da ya daidaita akan bâyanta, sai yace:

الْحَمْدُ لِلَّهِ

“Gōdiya ta tabbata ga Allah.”

Sa’annan yace:

سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَذَا، وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ، وَإِنَّا إِلَى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ

“Tsarki ya tabbata ga wanda ya hōre mana wannan (abin hawa), kuma ba mu kasance mâsu îkon sarrafa shi ba, kuma lalle mu hakika mâsu kōmawa ne muke, zuwa ga Ubangijinmu.”

Sa’annan yace:

الْحَمْدُ لِلَّهِ ثَلَاثًا، وَاللَّهُ أَكْبَرُ ثَلَاثًا، سُبْحَانَكَ إِنِّي قَدْ ظَلَمْتُ نَفْسِي، فَاغْفِرْ لِي، فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ.

“Gōdiya ta tabbata ga Allah (sau uku), Allah ne mafi girma (sau uku), Tsarki ya tabbata gare ka, lalle ne, hakika na zâlunci kaina, don haka ka gâfarta mini, dōmin bâbu mai gâfarta zunubai sai kai.”

Sa’annan ya fashe da dâriya, sai nace menene haka ya sa ka yi dariya ya Sarkin Muminai? Sai yace: ‘Naga Manzon Allah ﷻ ya aikata kamar yadda na aikata, sannan Manzon Allah ﷻ yayi dâriya, sai nace menene haka yasa ka yi dâriya ya Ma’aikin Allah ﷻ ? Sai yace lalle ne Ubangijinka yana māmâkin bâwansa idan yace:

رَبِّ اغْفِرْ لِي ذُنُوبِي، إِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ غَيْرُكَ

“Ya Allah Ubangiji ka gâfarta min zunubaina, lalle ne bâbu mai gâfarta zunubai kōma bâyanka.”

SHARHIN KALMOMI

Ma’anar fadinsa استَوَى wâto ya daidaita

Ma’anar fadinsa سَخَّرَ wâto ya saukake kuma ya kankar da abin hawan gare mu don mu hau su.

Ma’anar fadinsa مُقْرِنِينَ wâto mâsu îkon sarrafâshi, ba don hōrewar Allah ba

Ma’anar fadinsa لَمُنْقَلِبُونَ wâto lalle mu mâsu kōmawa ne zuwa gare shi a lâhira.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An so yin addu'a da wannan zikirin yâyin hawa abin hawa, daidai ne (abin) mōtace, kō bâbur, kō dabba.

Shehin Malami, yace: Na 84: دُعَاءُ الْمُقِيمِ لِلْمُسَافِرِ
Addu'ar Mazaunin Gida Ga Matafiyi

Imam Tirmizi ya ruwaito Hadisi, kuma yace Mai kyau ne ingantacce. An Karbo daga Ibn Umar, (yardan Allah ya tabbata a gare shi), ya kasance yana fada wa mutum idan ya nufâci yin tafiya: Matso kusa dani in yi maka bankwana kamar yadda Manzon Allah ﷺ yake yi mana bankwana, sai yace:

أَسْتَودِعُ اللَّهَ دِينَكَ وَأَمَانَتَكَ وَخَوَاتِيمَ عَمَلِكَ

“Ina ba wa Allah ajiyar addininka, da amânarka, da kuma ayyukanka da kake cikâwa a kansu.”

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa ادْنُ wâto ka gurgusu, ka kusanto, zo kusa

Ma'anar fadinsa أَمَانَتَكَ wâto iyâlanka da dukiyanka

Ma'anar fadinsa خَوَاتِيمَ عَمَلِكَ wâto aikinka na karshe a duniya

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An so Mazaunin gida yayi addu'a ga Matafiyi da wannan zikiri yâyin tafiya.

دارسي نا غوما شا بيو | الدرس الثاني عشر

Shehin Malami yace: A cikin wannan darasi, kai tsaye zâmu karanta târe dōmin mu san abubuwa kamar haka:

85. Abinda zai aikata wanda wani al'amari yazo masa yake faranta masa rai
86. Abinda ake fada a lōkacin yanka kō sōkewa
87. Addu'a ga wanda yace Allah yayi maka albarka
88. Zikiri bâyan sallamewa daga wutiri
89. Addu'a ga wanda ya bâda bashi a lōkacin biya
90. Addu'ar fita daga Masallaci
91. Abinda zai fada wanda wani al'amari yazo masa da yake ya faranta masa rai kō yake kinsa
92. Addu'ar dâmuwa da bakin ciki
93. Addu'ar tsōron Shirka
94. Addu'ar wanda yaji tsōron ya cutar da wani abu da (kambun) idonsa
95. Abinda ake fada dōmin kawar da kaidin shaidanu mâsu taurin kai
96. Abinda Musulmi zai fada idan wani ya yabe shi
97. Addu'ar wanda wani al'amari ya tsananta a gare shi
98. Addu'ar shiga alkarya kō wani gari

Shehin Malami, yace: Na 85: مَا يَفْعَلُ مَنْ آتَاهُ أَمْرٌ يَسْرُهُ
Abinda Zai Aikata Wanda Wani Al'amari Yazo Masa Da
Yake Faranta Masa Rai

Imam Tirmizi ya ruwaito Hadisi, kuma ya kyautata shi. An Karbo daga Abi Bakratah, (yardan Allah ya tabbata a gare shi),

أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا آتَاهُ أَمْرٌ يَسْرُهُ أَوْ بُشِّرَ بِهِ، خَرَّ سَاجِدًا شُكْرًا لِلَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى

“Cewa lalle Annabi ﷺ ya kasance idan wani al'amari yazo masa wanda yake faranta masa rai, kō aka yi masa bushâra da shi, sai ya fâdi yana mai sujjada; gōdiya ga Allah - Albarka ta tabbata gare Shi Madaukaki.”

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa يَسْرُهُ wâto yake sa shi farin ciki.

Ma'anar fadinsa خَرَّ wâto ya fâdi yayi sujjada.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An so yin sujjada ga wanda wani abu yazo masa wanda ya faranta masa rai.

Shehin Malami, yace: Na 86: مَا يُقَالُ عِنْدَ الذَّبْحِ، أَوِ النَّحْرِ
Abinda Ake Fada A Lōkacin Yanka Kō Sōkewa

Imam Tirmizi ya ruwaito Hadisi, kuma Imam Al-Bani ya ingantan shi. An Karbo daga Jabir Dan Abdillāh, (yardan Allah ya tabbata a gare su), yace: Na shaida yin layya tare da Annabi ﷺ a filin sallāh. A lōkacin da ya kâre hudubar sa, sai ya sauko (daga kan) Mimbarin, sai aka kâwo masa râgon layyarsa, sai Manzon Allah ﷻ ya yanka ta da hannunsa, sai yace (kâfin ya yanka):

بِسْمِ اللَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ

“Da sunan Allah, kuma Allah ne mafi girma.”

Wannan daga gare ni (wâto mutanen gidansa) da duk wanda bai sâmu îkon layya ba daga cikin al'umata.

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa قَضَى wâto ya gama.

Ma'anar fadinsa يُضَحَّ wâto ya yanka abin layyansa.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: Shar'ancin yin basmala da kabbara a lōkacin yanka dabba

Na Biyu: An so yin sallar idi (karama kō babba) a wajen gari

Shehin Malami, yace: Na 87: الدُّعَاءُ لِمَنْ قَالَ بَارَكَ اللَّهُ فِيكَ
Addu'a Ga Wanda Yace Allah Yayi Maka Albarka

Imam Nasâ'i ya ruwaito Hadisi a cikin Al-Kubra, kuma Imam Al-Bani ya kyautata shi. An Karbo daga A'isha, (yardan Allah ya tabbata a gare ta),

Tace: An bai wa Manzon Allah ﷺ kyautar tunkiya, sai yace: ‘ki rabar da ita’ yace: kuma A’isha ta kasance idan ta kōma wajen baiwar, sai tace: Me suka fada miki? Sai (baiwar) ta fada kamar yadda suka fada: yana cewa: ‘Allah yayi muku albarka’ sai A’isha (yardan Allah ya tabbata a gare ta) kuma tace:

وَفِيهِمْ بَارَكَ اللَّهُ

“Suma din Allah yayi musu albarka.”

Ta na mayar musu da irin abinda suka fada, wancan kuwa dōmin lâdan ya wanzu cikakke.

Ma’anar wannan hadisi shine: Cewa an bai wa Annabi ﷺ kyautar tunkiya, sai yace da A’isha (yardan Allah ya tabbata a gare ta), ki rabar da ita. Ita A’isha ta kasance ta kan tambayi baiwarta game da abinda ma’abōta sadakar suka fada mata idan ta dâwo daga raba tunkiyar, sai baiwar ta fada wa A’isha abinda suka fada mata. Sai tace: sun ce: بَارَكَ اللَّهُ فِيكُمْ ‘Allah ya yi muku albarka’, sai A’isha kuma tace: وَفِيهِمْ بَارَكَ اللَّهُ ‘Suma din Allah yayi musu Albarka’ wannan shine dōmin lâdan ya zamo cikakke, tabbatacce, bâbu wani abu da ya rage shi.

Daga cikin fâ’idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An so maida martani ga wanda yace: ‘Allah yayi muku albarka’ da irin abinda ya fada.

Shehin Malami, yace: Na 88: الذِّكْرُ عَقِبَ السَّلَامِ مِنَ الْوُثْرِ
Zikiri Bâyan Sallamewa Daga (Sallar) Wutiri

Imam Nasâ’i ya ruwaito Hadisi da Isnâdi mai kyau. An karbo daga Abdir-Rahman Dan Abza daga babanshi, cewa lalle Manzon Allah ﷺ ya kasance yana yin sallar wutiri da قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ da سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى da قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ kuma ya kasance yana fada idan yayi sallama:

سُبْحَانَ الْمَلِكِ الْقُدُّوسِ

“Tsarki ya tabbata ga Mai cikakken mulki, wanda ya tsarkaka daga dukkan abinda bai dâce da shi ba.”

Sau uku; sai ya daga muryarsa a fadar na ukun.

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa يُوتِرُ wâto yana sallar wutiri.

Ma'anar fadinsa سُبْحَانَ wâto ina tsarkake Allah daga dukkan tawaya, da kuma kamanceceniya da halittunsa.

Ma'anar fadinsa الْقُدُّوسُ wâto tsarkakakke daga dukkan aibōbi da tawaya.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: Ana so gare mu da muyi sallah da Suratul-A'la (Sura ta 87), da Suratul-Kâfirun (Sura ta 109), da Suratul-Ikhlâs (Sura ta 112).

Na Biyu: Ana so gare mu mu rika fadin: سُبْحَانَ الْمَلِكِ الْقُدُّوسِ 'Tsarki ya tabbata ga mai cikakken mulki, wanda ya tsarkaka daga dukkan abinda bai dâce dashi ba' sau uku, bâyan sallamewa daga sallar wutiri, kuma mu daga muryarmu da fadinta a karo na uku.

Shehin Malami, yace: Na 89: الدُّعَاءُ لِمَنْ أَقْرَضَ عِنْدَ الْقَضَاءِ
Addu'a Ga Wanda Ya Bâda Bâshi A Lōkacin Biya

Imam Nasâ'i ya ruwaito Hadisi da Isnâdi mai kyau. An karbo daga Abdillāh Dan Abi Rabi'atal-Makhzumi' (yardan Allah ya tabbata a gare shi), yace: Annabi ﷺ ya ranta aron kudi dubu ar'ba'in daga gare ni, sai da kudi ya zo masa, sai ya biya ni, kuma yace:

بَارَكَ اللَّهُ لَكَ فِي أَهْلِكَ وَمَالِكَ، إِنَّمَا جَزَاءُ السَّائِفِ الْحَمْدُ وَالْأَدَاءُ

“Allah ya yi maka albarka a cikin iyâlanka da dukiya. Hakika sakâmakon bâshi shi ne gōdiya da biya.”

Ma'anar fadinsa استقرض wâto ya nemi rance

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An so yin addu'a ga wanda ya bâda rance a lōkacin biya da wannan zikirin da aka sâmo daga Manzon Allah ﷺ.

Shehin Malami, yace: Na 90: دُعَاءُ الْخُرُوجِ مِنَ الْمَسْجِدِ
Addu'ar Fita Daga Masallâci

Imam Ibn Majah ya ruwaito Hadisi, Kuma Imam Al-Bani ya ingantan shi. An Karbo Daga Abi Hurayrah, (yardan Allah ya tabbata a gare shi), cewa lalle Manzon Allah ﷺ yace: Idan dayanku zai shiga Masallâci, to ya yi salâti ga Annabi ﷺ, kuma sai yace:

اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ

“Ya Allah Ubangiji ka bude min kōfōfin rahmarka.”

Idan kuma zai fita, sai yayi salâti ga Annabi ﷺ, kuma sai yace:

اللَّهُمَّ اعْصِمْنِي مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

“Ya Allah Ubangiji ka tsare ni daga shaidan jefaffe.”

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: Ana so gare mu mu fada yâyin shiga Masallâci: السَّلَامُ عَلَى النَّبِيِّ Aminci ya tabbata ga “وَرَحْمَتُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ Annabi ﷺ, da rahamar Allah, da albarkasa, ya Allah Ubangiji ka bude min kōfōfin rahmarka.”

Hakanan kuma yâyin fita daga Masallâci sai muce: السَّلَامُ عَلَى النَّبِيِّ وَرَحْمَتُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، اللَّهُمَّ اعْصِمْنِي مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ Aminci ya tabbata ga Annabi ﷺ, da rahamar Allah, da albarkasa, ya Allah Ubangiji ka tsare ni daga shaidan la'ananne.”

Shehin Malami, yace: Na 91: مَا يَقُولُ مَنْ آتَاهُ أَمْرٌ يَسْرُهُ، أَوْ يَكْرَهُهُ
Abinda Zai Fada Wanda Wani Al'amari Yazo Masa Da
Yake Faranta Masa Rai Kō Yake Kinsa

Imam Ibn Majah ya ruwaito Hadisi, Kuma mai kyau ne tare da shawahid dinsa. An Karbo Daga A'isha (yardan Allah ya tabbata a gare ta), tace: Manzon Allah ﷺ ya kasance idan ya ga abinda yake so (na farin ciki), sai yace:

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي بِنِعْمَتِهِ تَتِمُّ الصَّالِحَاتُ

“Dukkan Gōdiya sun tabbata ga Allah Wanda sabīda ni'imarsa ce kyâwâwan ayyuka suke cika.”

Idan kuma ya ga wani al'amari da yake kinsa, sai yace:

الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى كُلِّ حَالٍ

“Dukkan Gōdiya ta tabbata ga Allah a cikin kōwani hali.”

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: An so gare mu mu gōde wa Allah Mabuwayi Mai Rinjaye yâyin jin ni'ma da abin ki.

Shehin Malami, yace: Na 92: دُعَاءُ الْهَمِّ وَالْحَزَنِ

Addu'ar Dâmuwa Da Bakin Ciki

Imam Ahmad ya ruwaito da isnadi mai kyau. An karbo daga Abdillah Dan Mas'ud, (yardan Allah ya tabbata a gare shi), yace: Manzon Allah ﷺ yace: Bâbu wani mutum da wata dâmuwa kō bakin ciki zata sâme shi, sai ya ce:

اللَّهُمَّ إِنِّي عَبْدُكَ، وَابْنُ عَبْدِكَ، وَابْنُ أُمَّتِكَ، نَاصِيَّتِي بِيَدِكَ، مَاضٍ فِي حُكْمِكَ، عَدْلٌ فِي قَضَاؤِكَ، أَسْأَلُكَ بِكُلِّ اسْمٍ هُوَ لَكَ سَمِيَتْ بِهِ نَفْسُكَ، أَوْ عَلَّمْتَهُ أَحَدًا مِنْ خَلْقِكَ، أَوْ أَنْزَلْتَهُ فِي كِتَابِكَ، أَوْ اسْتَأْثَرْتَ بِهِ فِي عِلْمِ الْغَيْبِ عِنْدَكَ؛ أَنْ تَجْعَلَ الْقُرْآنَ رِيْعَ قَلْبِي، وَنُورَ صَدْرِي، وَجَلَاءَ حَزْنِي، وَذَهَابَ هَمِّي.

“Ya Allah! Lalle ni bâwanka ne, kuma dan bâwanka, kuma dan baiwarka makwarkwada ta a hannunka take, hukuncin ka zartacce ne a kai na, kuma kaddararka a gare ni adalci ce, ina rōkonka da kōwanne suna da yake nâka wanda ka ambaci kanka dashi, kō ka sanar da wani daga cikin halittarka, kō ka saukar dashi a cikin littâfinka, kō ka kebance kanka da shi a cikin ilimin gaibi dake wurinka; da ka sanya Alkur’ani ya zama kâka (wâto sâmun jin dâdi da hutu) ga zuciyâta, da haske ga kirjina, da kwaranyewa ga bakin ciki na, da kuma mai tafiyar da dâmuwa ta”

Fâce sai Allah ya tafiyar masa da wannan dâmuwan shi da bakin cikin shi, kuma ya maye masa gurbinsu da sauki da farin ciki. Yace sai akace ya Ma’aikin Allah ﷻ, Shin ba zamu kōyar ba (sabōda mahimmancin sa ba), sai yace, Na’am’ yana da kyau kuma ya dâce ga wanda ya ji wannan addu’ar ya kōyar (da wanda bai sani ba).

SHARHIN KALMOMI

Ma’anar fadinsa ماضٍ wâto zartarwa

Ma’anar fadinsa عَدْلٌ فِي قَضَائُكَ wâto duk abinda ka hukunta a kaina shine daidai bisa adalci.

Ma’anar fadinsa جَلَاءٌ حُزْنِي wâto daukewar bakin ciki na.

Ma’anar fadinsa فَرَجًا wâto sakata, wadâta, wâlâwa, yalwa.

Ma’anar fadinsa يَنْبَغِي wâto ana so.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: Ana so gare mu muyi addu’a da wannan zikirin yâyin da muke cikin hâli na dâmuwa da bakin ciki .

Shehin Malami, yace: Na 93: دُعَاءُ الْخَوْفِ مِنَ الشَّرْكَ

Addu’ar Tsōron Shirka

Imam Ahmad ya ruwaito da isnadi ingantacce. An karbo daga Abi Musa Al-Ash’ari, (yardan Allah ya tabbata a gare shi), yace: Manzon Allah ﷻ yayi mana huduba a wata rana, sai yace: ya ku mutane, ku kuji tsōron wannan

shirka (wâto riya), dōmin ita tafi bōyuwa (acikin ayyukan mutum) fiye da rarrafe (tafiyar) tururuwa, sai wani wanda Allah ya nufa da yin tambaya ya ce da Annabi ﷺ, ta yâya za mu iya kubuta daga gare ta, alhâli tafi buya (acikin aiki) fiye da rarrafen tururuwa ya Ma'aikin Allah ﷻ? sai Manzon Allah ﷻ yace kuce:

اللَّهُمَّ إِنَّا نَعُوذُ بِكَ مِنْ أَنْ نُشْرِكَ بِكَ شَيْئًا نَعْلَمُهُ وَنَسْتَغْفِرُكَ لِمَا لَا نَعْلَمُ

“Ya Allah lalle mu muna neman tsari da kai daga yin shirka alhâli muna sane, kuma muna neman gâfararka daga wadda bamu sani ba.”

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa تَتَّقِيهِ wato zamu kaurace daga gare ta

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: Ana so gare mu mu rōki Allah ﷻ da wannan addu'a; tsoron fâduwa cikin shirka.

Shehin Malami, yace: Na 94: دُعَاءُ مَنْ خَشِيَ أَنْ يُصِيبَ شَيْئًا بَعِيْنِهِ
Addu'ar Wanda Yaji Tsōron Ya Cutar Da Wani Abu
Da (Kambun) Idonsa

Imam Ahmad ya ruwaito Hadisi da isnâdi mai kyau. An karbo daga Sahal Dan Hunayfin (yardan Allah ya tabbata a gare shi), cewa lalle Manzon Allah ﷻ ya fita (yayi tafiya) sai suka yi tafiya tare da shi zuwa Makkah, har sai da suka isa tafkin Kharrâr daga Al-Juhfa, Sahal Dan Hunayf (ya cire rigarsa) yayi wanka, ya kasance mutum ne fari kal, mai kyan jiki da fata, sai Âmir Dan Rabi'a Dan'uwan Bani Adiiyyi Dan Ka'ab ya hango jikinsa – alhâli yana wanka, sai (Amir) yace (Kai!) ban taba ganin fâtar budurwar da ke bōye a darbuka kamar yau ba, sai nan tâke Sahal ya yi farfadiya ya fâdi, sai aka zo da Manzon Allah ﷻ, aka ce da shi ya Ma'aikin Allah ﷻ, shin kana da wani abu da Sahal? Wallahi ba ya iya daga kansa, kō

ya farfado, sai Manzon Allah ﷻ yace, shin kuna zargin wani (da hannu) a kansa? sai Sahabbai suka ce: Âmir Dan Rabi'a dai ya dube shi (a lōkacin da yake wanka) sai Manzon Allah ﷻ ya kirâwo Âmir, kuma ya fusâta dashi (ya nuna masa bâcin ransa akansa), yace, Akan me dayanku zai kashe dan'uwansa?

هَلَا إِذَا رَأَيْتَ مَا يُعْجِبُكَ بَرَكْتَ

“Me yasa da kaga abinda ya bâka māmâki ka (kâsa) yi san-barka ba? (wâto ka ce: Tabâarakallah ‘Allah ya tsanya Albarka’).”

Sannan yace masa: ka wanke masa (gabōbinka dōmin ya sâmu mâtani) فَعَسَلَ وَجْهَهُ، وَيَدَيْهِ، وَمِرْفَقَيْهِ، وَرُكْبَتَيْهِ، وَأَطْرَافَ رِجْلَيْهِ، وَدَاخِلَتَا إِزَارِهِ فِي قَدَحٍ

“Sai ya wanke fuskarsa, da hannâyensa, da gwiwar hannunsa (guda biyu), da gwiwar kafarsa (biyu), da gefen (tâfin) kafâfuwarsa, da yankin tufarsa (ta wurin da take shafar jikinsa) a cikin wata kwarya.”

Sannan ya zuba masa wannan ruwa, wani mutum yana zuba masa a kansa da gadon bâyansa daga bâyansa, yana jujjuya kwaryar a bâyansa, sai yayi da shi hakan, sai (ga Sahal ya warke, ya mîke) yayi tafiya tare da jama'a, ba tare da wata illa (na cutan kambun-ido) a gare shi ba.

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa مُخْبَاةٌ wâto burdurwar da ba ta yi aure ba.

Ma'anar fadinsa فَلَبِطَ wâto ya kâmu da farfâdiya, kuma ya fâdi kasa.

Ma'anar fadinsa فَتَغَيَّظَ wâto da Magana.

Ma'anar fadinsa بَرَكْتَ wâto ka rōka masa albarka.

Ma'anar fadinsa يُكْفَى wâto yana jujjuyâwa.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: Ana so yin addu'a ta tsanya albarka ga wanda yaji tsōron ya cutar da wani abu da (kambun) idonsa.

Na Biyu: Ana so ga mai (cutar) hasada (na kambun-ido) yayi alwala, sai ya bâyar da ruwan da ya yi alwala da shi din ga wanda ya kâmu da cutar hasada (kambun ido); don ya wanke kansa da shi.

Shehin Malami, yace: Na 95: مَا يُقَالُ لِرَدِّ كَيْدِ مَرَدَةِ الشَّيَاطِينِ
Abinda Ake Fada Dōmin Kawar Da Kaidin Shaidanu
Mâsu Taurin Kai

Imam Ahmad ya ruwaito Hadisi, Kuma Imam Al-Bani ya kyautata shi.
 An karbo daga Abit-Tayyâh, yace: Na fada wa Abdir-Rahman Dan Khanbashinit-Tamimiy, wanda ya kasnce dattijo ne, shin ka riski Annabi ﷺ? Yace: Eh! yace: sai nace: yâya Manzon Allah ﷻ ya yi a daren da shaidanu suka kunno masa makirci suka kai masa farmaki? Sai yace: lalle ne shaidanu a wannan daren sun dira (sauko) akan Ma'aikin Allah ﷻ daga kwaruruka da (hanyōyi tsakânin) duwâtsu, daga cikin su akwai wani shaidani dauke da fitilar wuta a hannunsa yana son ya kōna fuskar Manzon Allah ﷻ da ita. Sai Malâ'ikar Jibril (Amincin Allah ya tabbata gare shi) ya sauko masa, yace: ya Muhammad! Kace, sai Manzon Allah ﷻ yace: me zan ce? Sai yace kace:

أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّةِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ وَذَرَأَ وَبَرَأَ، وَمِنْ شَرِّ مَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ، وَمِنْ شَرِّ مَا يَعْزُجُ فِيهَا، وَمِنْ شَرِّ فِتَنِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ، وَمِنْ شَرِّ كُلِّ طَارِقٍ إِلَّا طَارِقًا يَطْرُقُ بِخَيْرٍ
 يَا رَحْمَنُ.

“Ina neman tsari da kalmomin Allah cikakku daga sharrin abinda ya halitta, ya sâmar, kuma ya kâga,, kuma daga sharrin abin da yake sauka daga sama da sharrin abinda yakan hau cikinta, kuma daga sharrin fitinun dare da yini, da kuma sharrin masu isowa da dare sai dai wanda zai iso da alheri, ya Mai rahmah.”

Yace sai wutar tâsu ta mutu, kuma Allah Tabaraka Wata'ala ya ruguza su.

Ma'anar fadinsa تَحَدَّرَتْ wâto suka sauko

Kuma ma'anar fadinsa كَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّةِ wâto sunayen Allah kyâwawa, da litattafansa da aka saukar

Kuma ma'anar fadinsa ذَرًّا wâto ya tsâmar daga babu

Kuma ma'anar fadinsa بَرًّا wâto ya fâri halittarsa

Kuma ma'anar fadinsa يَعْرُجُ wâto yake hawa

Kuma ma'anar fadinsa شَرُّ كُلِّ طَارِقٍ wâto sharrin abinda yake zuwa na daga hadarurruka da daddare.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: Ana so yin addu'a da wannan zikirin dōmin kawar da kaidin shaidanu mâsu taurin kai.

Shehin Malami, yace: Na 96: مَا يَقُولُ الْمُسْلِمُ إِذَا مَدَحَهُ أَحَدٌ
Abinda Musulmi Zai Fada Idan Wani Ya Yabe Shi

Imam Al-Bukhari ya ruwaito Hadisi acikikn Al-Adabul-Mufrad, Kuma Imam Al-Albani ya inganta shi. An karbo daga Adiiyyi Dan Arta'a, (yardan Allah ya tabbata a gare shi), yace: Wani mutum daga cikin sahabban Annabi ﷺ ya kasance idan aka yabe shi, sai yace:

اللَّهُمَّ لَا تُؤَاخِذْنِي بِمَا يَقُولُونَ، وَاعْفُرْ لِي مَا لَا يَعْلَمُونَ

“Ya Allah kada ka kâmani da abinda suke fadi (na yabo akaina), kuma ka gâfarta min abinda basu sani ba (na kurâkurai, tawaya, da zunubai wanda kaine kawai ka sani).”

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa زَكِيٍّ wato aka yabe shi

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na farko: Ana son ga wanda aka yabi ya rōki Allahu ﷻ da wannan addu'ar.

Shehin Malami, yace: **Na 97:** دُعَاءُ مَنْ اسْتَصْعَبَ عَلَيْهِ أَمْرٌ

Addu'ar Wanda Wani Al'amari Ya Tsananta A Gare Shi

Imam Ibn Hibban ya ruwaito hadisi, kuma Imam Al-Hafiz ya inganta shi. An Karbo daga Anas, (yardan Allah ya tabbata a gare shi), cewa lalle Manzoni Allah ﷻ yace:

اللَّهُمَّ لَا سَهْلَ إِلَّا مَا جَعَلْتَهُ سَهْلًا، وَأَنْتَ تَجْعَلُ الْحَزْنَ سَهْلًا إِذَا شِئْتَ

“Ya Allah babu wani abu mai sauki sai abinda ka sanya shi ya zama mai sauki, kuma kai kake sanya tsanani ya zama sauki idan ka so.”

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa سَهْلٌ wâto sauki.

Ma'anar fadinsa الْحَزْنَ wâto abu mai wuya mai tsanani.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: Yana kamâta ga musulmi ya roki Allahu ﷻ da wannan addu'ar, dōmin ya sawwake masa al'amuransa gaba daya

Shehin Malami, yace: **Na 98:** دُعَاءُ دُخُولِ الْقَرْيَةِ أَوِ الْبَلَدَةِ

Addu'ar Shiga Alkarya Kō Wani Gari

Imam Al-Hakim ya ruwaito Hadisi kuma ya inganta shi, kuma Imam Azzahabi ya wafaqa shi. Imam Al-Hafiz kuma ya kyauta shi An karbo daga Suhayb, (yardan Allah ya tabbata a gare shi), cewa lalle, Annabi ﷺ bai taba hango wata alkaryar da ya nufi shiganta ba fâce sai ya fada a lōkacin da yake ganinta:

اللَّهُمَّ رَبَّ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَمَا أَظْلَلْنَ، وَرَبَّ الْأَرْضِينَ السَّبْعِ وَمَا أَقْلَلْنَ، وَرَبَّ الشَّيَاطِينِ وَمَا أَضْلَلْنَ، وَرَبَّ الرِّيَّاحِ وَمَا دَرَيْنَ، فَإِنَّا نَسْأَلُكَ خَيْرَ هَذِهِ الْقَرْيَةِ، وَخَيْرَ أَهْلِهَا، وَنَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا، وَشَرِّ أَهْلِهَا، وَشَرِّ مَا فِيهَا

“Ya Allah Ubangijin sammai bakwai da abinda suka rufe kuma Ubangijin kassai bakwai da abinda suke dauke da ita Kuma Ubangijin shaidanu da wadanda suka batar kuma Ubangijin Iska da abinda ta yayyada lalle mu muna rokon ka alherin wannan alkarya da alherin mutanenta kuma muna neman tsari da kai daga sharrinta da sharrin mutanenta da sharrin abinda ke cikinta.”

SHARHIN KALMOMI

Ma'anar fadinsa مَا أَظْلَلْنَ wâto abinda daukaka daga kasa.

Ma'anar fadinsa مَا أَقْلَلْنَ wâto abinda ya daukaka.

Ma'anar fadinsa مَا أَضْلَلْنَ wâto daga bata, kuma shine kîshiyar shiriya.

Ma'anar fadinsa مَا دَرَيْنَ wâto ta dauke shi ta watsar da shi.

Daga cikin fâ'idōjin da aka yi Istinbâdinsu daga wannan Hadisin shine:

Na Farko: Ana so gare mu a lōkacin shiga gari kō alkarya mu rōki Allah ﷻ da wannan zikirin da aka ambata.

Wasiyyan Mawallafi

Shehin Malami, Allah Madaukaki ya kiyâye yace:

Da wannan ne muke cewa: da taimako da falalar Allah Madaukaki, mun gama sharhin wannan littafi mai albarka. Kuma Ina fâta daga kōwane dan'uwa da 'yar'uwa da su yi aiki da abin da muka kōya, sannan su yâda wannan ilimin a tsakânin mutane bâki daya. Dōmin mu kasance daga cikin wadanda Allah Subhanahu Wa Ta'ala ya ke bance su a lōkacin da yace:

وَالْعَصْرُ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ

“Ina rantsuwa da zamani, ko kuwa lōkacin Sallar La’asar. Olalle ne mutum yana cikin hasara da tâbewa in yaki bin umurni Allah.”

Wâto dukkan mutane suna cikin bata da halaka.

إِنَّا الَّذِينَ آمَنُوا

“Fâce wandanda suka yi iman”

Wannan shine Ilimi

الصَّالِحَاتِ وَعَمَلُوا

“Kuma suka yi ayyuka nagari”

Wannan shine Aiki

وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ

“Kuma sukayi wa juna wasiyya da bin gaskiya, kuma suka yi wa juna wasiyya da yin hakuri”

Wannan shine kira, da’awah, wa’zi, da isarwa.

Don haka, wanda yake son ya kasance daga cikin mâsu nasara, babban rabo a duniya da lâhira, to ya na wajaba akansa ya tabbatar da wadannan al’amurra guda uku:

Na Farko: Shine neman Ilimi.

Na Biyu: Shine Aiki.

Na Uku: Shine kira zuwa ga Allah Madaukakin Tsarki.

Wannan shine, kuma Dukkan yabo da gōdiya sun tabbata ga Allah
Wanda sabōda ni’imarsa ce kyâwâwan ayyuka suke cika.

Wannan littâfin mai suna “**Janyu Assimar Sharhu Sahîh Al-Adhkar**” daya ne daga cikin litattafai 40 da na karantasu gun Shehin Malami Dr. Khalid Ibn Mahmud Al-Juhani – حفظه الله ورعاه – kuma nayi jarabawa akai, kamar yadda Dr. ya kasance yana jarraba dâlibai bâyan an kammala karâtun wani littâfi tare da shi. Hakika na amfânu tsôsai a târayya ta da Dr. in da na dauki karâtuttuka a bangarōri mabambanta, daga ciki akwai: Sîrah, Luga, Hadith, Mustalah Al-Hadith, Al-Fiqh, Usul Al-Fiqh, Al-Qawâ'idul-Fiqhiya, Al-Adab Al-Islamiyyah, Al-Mawârîth, Al-Aqîdah, da Ulum Al-Qur'an.

Bâyan na kammala jarabâwa na akan wannan littâfin, sai naga cancantar in fassara shi zuwa harshen hausa dōmin duniyar hausa ta anfâna da shi. Nan tâke na rubuta wasika zuwa ga Shehin Malami ina neman izininsa akan in gabâtar da wannan aikin; ina bege daga Allah ya karba da karba mai kyau.

Sai ya rubutu min da amsa wanda ya bâni cikakken izini kamar yadda yake rubuce a cikin wasîkarsa; (20/04/2025 – 22 – Shawwâl 1446) Shehi yace:

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين، والصلاة والسلام على سيد المرسلين، وعلى آله وصحبه أجمعين، وبعد:

فقد أذنت لأخي الأستاذ: جلال الدين عمر، الجنسية: غاني، بترجمة كتابي: "جني الثمار شرح صحيح الأذكار" بلغة الهوسا.

أسأل الله أن يبارك في المترجم والمترجم، وأن ينفع به كل مسلم ومسلمة. وصل اللهم وسلم وبارك على سيدنا محمد، وعلى آله وصحبه أجمعين.

وكتب

د. خالد بن محمود الجهني

شوال ١٤٤٦ هجريا ٢٢

Ina isar da gōdiya cikakka ga Allah – wanda ya saukake min wannan aiki, kuma ina gaisuwa mara adadi na ban girma zuwa ga wannan Shehin Malami bisa ga izini da ya yi min in gabâtar da wannan fassarar dōmin ya anfânar da mutane bâki daya. Allah ya karba masa kuma ya sâka masa da alheri.

Hakika, an yi duk kōkarin tabbatar da cewa an kiyâye asalin littâfin, kuma an yi bîta daidai gwargwado akan fassarar dōmin ta kasance ingantacce.

جَنِّي الثَّمَارِ
تَرْحُحُ صَحِيحِ الْأَذْكَارِ
بِلُغَةِ الْهُوسَا

تَأْلِيفُ
السَّيِّحُ الدُّكْتُورُ خَالِدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجُهَنِّي

تَرْجَمَهُ
الإمامُ مُحَمَّدُ جَلَالُ الدِّينِ عَمْرُ